

VIGIA SAN FRANCISCO DE PAULA CUBA

Ungvári Tamás

Hemingway háborúja

ULPIUS-HÁZ

Ugvári Tamás

Hemingway háborúja

Kalandregény

Ulpius-Ház
Budapest, 2005

Szerkesztette V. Detre Zsuzsa

Borító Tabák Miklós

ISBN 963 7253 43 2

ELSŐ FEJEZET

1

Fiatal diákként 1962-ben, Párizsban tanultam. Három hónapos ösztöndíjam lejárt, s én önkényesen megtoldottam egy teljes esztendővel. Ott csavarogtam a Luxembourg-kert és a Pantheon környékén, mert Riffaguerre professzor azzal biztatott, hogy a Sorbonne-on szerezhetek diplomát, ha időben sikerül befejeznem *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertációmat. Nem a könyvtárakban volt a hiba, hogy csak nem akart elkészülni a disszertációm. Az ösztöndíjam igazából már az első hónapban elfogyott, el kellett költöznöm a Monceau-Elysée háromcsillagos szállodájából, azóta sem jártam a rue Courcelles környékén. A Latin negyedbe húzódtam vissza, egycsillagosba, ahogyan a népnyelv nevezi azokat a tökéletesen lerobbant, ósdi bútorokkal agyonzsúfolt szállodákat, ahol havi bérért kvártélyozta be magát a színes bőrű diákok legtöbbje s egy-két kelet-európai. Még a rendőrség is ellenünk volt; törvényerejű rendelet, hogy a havi bérletű szobát két héttel, a többhavi bérletűt pedig kerek egy hónappal előbb kell felmondani - ha tehát nem tudtunk fizetni, kidobtak a szállodából, de a teljes összeget előbb-utóbb kegyetlenül behajtották rajtunk.

A rue Soufflot és a Luxembourg sarkán, egy bisztróban kaptam munkát. Mondjam el, kertelés nélkül, hogy az *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertáció jövendő írója mosogatóként nyert alkalmazást a rue Soufflot és a Luxembourg-kert sarkán? Éjszakai foglalkozásomat sikerült eltitkolnom Riffaguerre professzor előtt, ő pedig nyilván szorgos stúdiumaim számlájára írta folytonos álmosságomat. Budapesten tüstént elterjedt a hír, hogy Párizsban semmire sem vittem. Méghogy egyetemre jár? Ugyan. Ott mosogat a Luxembourg sarkán, s mindjárt akadtak tanúk, akik saját szemükkel látták, ahogy meglehetősen lesoványodva, borostásan és kialvatlanul tálcákkal egyensúlyozva imbolygók a teraszon.

A mosogatás, a közhiedelemmel ellentétben, kellemes munka. A tányérokról előbb gondosan letisztogatják villával az ételt a szemétbe a pincérek; és itt zsíros ételt nem szolgáltak fel, csak szendvicset, ami hozzánk jut a tányéron a *baguette-ből*, az a lemorzsálódott maradék, aztán némi mustár a tányér szélén. Ezzel szemben a kezem folytonosan meleg vízben lehetett, míg odakint a rosszul fűtött bisztrót huzat pásztázta. Telente

a vendégek gémberedetten üldögéltek az üvegablakok mögött, ám én, mondhatni hőségben, nyugodtan pacskoltam az - nem tagadom - olykor mocskos lében. Igazat szólva, nappal elfeledkeztem *Ernest Hemingway kubai korszakáról;* inkább álmokat szőttem arról, hogy félesztendei mosogatás után talán pincér is lehetek - szerzek munkavállalási engedélyt, bérelek egy lakást, ha nem is itt a Latin negyedben, de, mondjuk, Nanterre környékén - szabadnapjaimon a busz behoz a Pantheon oldalában épült könyvtárba, s egy-két év alatt mégiscsak befejezem a jóindulatú Riffaguerre professzornak ígért disszertációt.

Velem együtt mosogatott Anja. Megváltó jelenlétéért hálát adtam a sorsnak. A félig francia, félig szerb származású lány (az apja matróz volt) a gomolygó gőzben hűvös testével állt mellettem; a melléhez akkor is bekukucskálhattam, ha zártabb ruhát viselt. Anja kacér volt, s mindig gondoskodott arról, hogy lábikrája, karja vagy éppen a keble itt-ott fedetlen legyen: szerette a férfiakat. Persze akkor én még nem voltam férfi, inkább nagy fülű kamasz. Nem voltam már növésben, de a testem még nem talált rá végleges arányaira. Térdig lógott a kezem, a fejem zsiráfszerű nyakon nyugodott, hosszú orromat pedig mintha arra teremtették volna, hogy egy irdatlan szemüveg himbálódzzék a nyergén. Ez a szemüveg minduntalan bepárásodott a gőzölgő mosogatólétől.

Anja a második napon lekapott a fogasról egy konyharuhát, megtörölte vele a jobb kezemet, és a ruhakivágáson át becsúsztatta a tenyeremet a két keble közé, mintha szabad választást kínálna, merre induljon el a tenyerem, az enyhén lefelé biccenő bal keble, vagy a kíváncsian felfelé meredő jobb felé. Valószínűtlenül ruganyos, feszes bimbókkal türemkedő mellek voltak ezek, ahogyan araszoló, döntésképtelen tenyerem a hajlatokból is megtapasztalhatta. Én az esendőbb bal felé húztam: mindig az apróbb gyarlóság vonzott, és nem a jobbik diadalmas tökélye. Anja láthatóan élvezte a megdöbbenésemet, s én úgy éreztem, viselkednem kell, ellágyulásomat nem vallhatom be. Ha orvos vagyok, most a szövetek tökéletességéről szónokolhatnék, ha szobrász, máris vállalhatnám a keblek márványba faragását. Mit szólhat azonban az *Ernest Hemingway kubai korszakának* jövendő szerzője? Hogy a Papa bizonyos időszaki impotenciában szenvedett, vagy legalábbis úgy képzelte, közvetlen összefüggés van a szervezetben felhalmozott ondómennyiség és az ihlet között, mert akárhányszor nagyobb alkotásba fogott, feleségeit bizony mellőzte mindaddig, amíg legalább főbb vonásaiban nem vázolta fel a

művet - viszont én, bár hősöm sarkáig sem érhetek föl, éppen fordított összefüggésre gyanakodtam; feltöltött állapotban úgyszólván másra sem gondoltam, mint a nőkre - s lám, a sors kegyes velem. Párizs legszebb mellei, egyenest nekem feltálalva, ha csak egy mosogatóban is.

A szerencse nem jár magában. Pierre-t, a bisztró tulajdonosát fontos biliárdpartira hívták barátai, s így korábban zárt volna, ám zsúfolásig voltunk vendéggel, így a zárás feladatát és a további kiszolgálást Anjára és rám bízta. Járt-e vajon Pierre keze is ebben a ruhakivágásban? Minden bizonnyal. Anja az örömre született, olyan kihívóan szemérmetlen volt, és a teste oly tökéletes.

A vendégek végül fél egykor távoztak. Anja húzta le a redőnyt, én szedtem le az asztalokat. Kiengedtem a gőzt a gépből, míg ő az edények törölgetését vállalta. Aztán ott a mosogatóban nekidőlt a nedves cinkperemnek (ebből készülnek a boncasztalok is), szinte magára húzott. Ő kezdeményezett mindent. Némi szorongással figyeltem, ahogyan kigombolja az ingemet, egyeden mozdulattal kioldja a nadrágszíjamat, aztán villámkézzel a villámzáramat. Kezébe vette a szerszámomat, és feltolta valami káprázatos melegségbe.

Hazakísérni nem hagyta magát. Szerelemre nem tartott igényt. Csak arra, hogy ha bármikor egyedül maradunk, én kezdeményezzem a keblek érintését, a csókot, vagy éppen ezt a megejtő, bár képtelen hancúrozást ott, a mosogatóban.

Nagyon boldog voltam. Még a könyvtárba is elszaladtam a következő hétfőn, s úgy ültem le ott az éretlen diákok közé, mint valami látogatóba érkező herceg: munkám volt, ha munkavállalási engedélyem nem is, szeretőm, ha szerelmem mégsem, és egyáltalában: bizonyosnak látszott, hogy egy-két esztendő alatt befejezem a disszertációmat.

Vettem egy hajszárítót; száztíz voltosat, mert a szállodában még mindig azt használták, sőt egy új alsónadrágot is a Lafayette-ben, mert erre az alsónadrágra egyre gyakrabban vetett fényt a mosogató neonja.

A törzsvendégeket nem ismertem, mert én szinte sosem jöttem elő meleg odúmból - de egy hónap múlva már este 12-kor kiengedtek onnan, rám segítettek egy pincérkabátot, s ha ételt nem is, de italt felszolgálhattam. Gyorsan megtanultam, hogyan kell a sör csapolásánál ráengedni egy kis habot, hogy megtakarítsunk valamit, s az sem esett nehezemre, hogy a fényes tálcán az alátétre ráillesszem a hosszú nyakú poharat és - dicsérhetem magam? - elegáns mozdulattal tegyem a vendég elé a szomját

csillapító italt. Beszélni nem beszélhettem. Kiejtésem elárulta volna a külföldit, s a külföldinél gyanakodhattak volna a munkavállalási engedély hiányára. Néhány napig sikerült is mosollyal pótolnom a szavakat, de Rosenblatt, aki pontosan éjfélkor érkezett a szomszédos szerkesztőségből, megfogott a gombomnál.

- Algériai?
- Nem.
- Marokkói?
- Nem.
- Akkor micsoda?

Ha megvallom a hazámat, talán bajba kerülök. Hazudni nem volt kedvem - sajnáltam, hogy véget ér ez a csodálatos korszak a mosogatóban, a kurta szerelmeskedés Anjával, a hétfői könyvtár.

- Én *Ernest Hemingway kubai korszakáról* írok disszertációt Riffaguerre professzornak.
- Az szép - mondta Rosenblatt, akiről persze nem tudtam még, hogy ő Xavier Rosenblatt, a nagy képeslap segédszerkesztője. Úgy tűnt, megúsztam, hogy leleplezzem, honnan érkeztem ide, mert Rosenblattot ettől fogva csak Hemingway érdekelte.
- Húzzon ide egy széket - mondta Rosenblatt.

Én kétségbeesetten néztem Pierre-re, hogy mi a teendő ilyenkor, mire Pierre magához intett, és a fülembe súgta, hogy vegyem le a pincérkabátot. Hátramentem a mosogatóba, belecsíptem Anjába, mintha ez külön erőt adott volna, belebújtam a pulóverembe, majd letelepedtem Rosenblatthoz.

- Nagyra vannak azzal a Hemingwayjel. Holott a művei fabatkát sem érnek, mert az igazság álarcában csupa hazugságot hizlaltak. A pasas egy gyenge, közepes termetű, hízásra hajlamos alkoholista volt, aki csuda macsónak játszotta meg magát. Méghogy Gene Tunney-val bokszolt!
- Sose bokszolt Gene Tunney-val - feleltem erre én. - Csak volt egy masszőrje, Kid Mario, akit azért szerződtetett, mert az valamikor Gene Tunney-val bokszolt.
- Na látja! - kiáltott fel Rosenblatt. Ekkor vettem észre, hogy már kapatos. - Még Gene Tunney se igaz.

Megittam két abszintot, Pierre szolgált ki az asztalnál. Rosenblatt törzsvendég volt.

Rosenblatt megivott négy abszintot, kitántorgott a mellékhelyiségbe, ami nehezére esett, mert lépcsőn vezetett le az út. Amikor becsapta a

mellékhelyiség ajtaját, odalépett a telefonhoz, kivett egy érmét a pénztárcájából, és tárcsázott, de a vonal végén nem válaszolhatott senki. Feljött a lépcsőn, átölelte a vállamat, és esdekelni kezdett: - Kísérjen haza, fiatalember!

2

A szállodába bárki bejöhetett. A portás aludt, éjszakánként a kaput nem zárták, hiába írta elő rendelet. Én sose féltem, de azért alkalmanként, ha a szomszédból vad nevetés, kiáltozás szűrődött át a papírvékony falakon, eltorlaszoltam az ajtót úgy, hogy a szekrény sarkát illesztettem a kilincshez. A szekrényt könnyebb odébb tolnom, nem azért, mert erős vagyok, hanem, mert a bútorzat is megkopott ebben a szállodában - könnyen, recsegve engedelmeskedett a vállam nyomásának.

Az ajtót mégis rám törték. A férfi egy karabélyt lóbált az orrom előtt - hogyan járkálhat valaki Párizs utcáin egy karabéllyal? -, az asszony fegyvertelen volt, de hatalmas tenyere arra vallott, hogy veleszületett fegyvere sem veszélytelen.

- Állapotos, te disznó, és még csak meg sem kérted a kezét.

Isten engem úgy segéljen, nem tudtam, kiről van szó. Olyan fennhéjázó és olyan ostoba voltam, mintha tucatnyi szerető legyeskedett volna körülöttem a mosogatóban. Pedig az asszony hasonlított is Anjára, csak éppen sokkal idősebb volt. Szeme könnybe lábadt, bizonnyal a férje kényszerítette erre a színjátékra. Bennem lassan feltisztult a gőggel vegyes rémület, észbe kaptam, hogy ezek csak Anja szülei lehetnek, s nem is sejtettem, mit kell ilyenkor mondanom.

- Elveszi feleségül? - hadonászott az orrom előtt a karabély. Testes, napcserzette arcú férfi volt, persze, jutott eszembe, ő a matróz. Az asszony némán, fenyegetőn magasodott fölém.
- Elveszem. De nincs munkavállalási engedélyem, nincs tartózkodási engedélyem. Kéthetenként járok a prefektúrára, hosszabbítani. Ha Riffaguerre professzor nem adna mindig egy írást, ki tudja, mi lenne.

A karabély leereszkedett. A férfi félrevonta az asszonyt, s olyan nyelven kezdtek el beszélni, amit nem értettem. Szerbül talán? Ez valószínűtlennek tetszett, inkább valami furcsa, spanyolra emlékeztető nyelven vitatkoztak. Tudok valamit spanyolul, de egyetlen szavukat sem értettem, a párbeszédet azonban könnyen el tudtam képzelni. Hát ez egy koldus. Ennek semmije sincs. Méghogy gyereke, ennek? Felejtsük el.

A karabélyt a ballonkabátja alá dugta a férfi.

- Vasárnap jöjjön ki hozzánk. A címet Anja odaadja. Könnyű lesz megtalálni. Ebédre is jöhet - nézett a férfi az asszonyra. Az asszony bólintott.

Ezzel mindketten megfordultak. A férfi a vállával odébb nyomta az amúgy is elcsúszott szekrényt, kinyitotta az ajtót, maga elé engedte a feleségét, és egy biccentéssel távozott.

3

- Magának egy fityingje sincs - mondta Rosenblatt, amikor másnap is hazakísértem a boulevard Saint-Germain egyik kis mellékutcájába. - A tartós pénztelenség előbb-utóbb jellemhibává változik - prédikálta Rosenblatt. - A pénz nem nemesít, inkább nemtelenít. Gyávaságra és alázatra szoktat. Koldusszindrómákat termel. A szegénység káposztává zülleszti az embert - folytatta Rosenblatt, s úgy tetszett, a tapasztalat szól belőle.
- Igaza van, Rosenblatt úr - vágtam rá könnyedén, de ugyanakkor azt is tudtam, hogy Riffaguerre a délutáni megbeszéléseken egészen mást sugall nekem. Ernest Hemingway kubai korszaka annyira feltáratlan, hogyha nekem akár csak egyetlen lényeges vonással sikerül gazdagítanom a mester portréját, azt annyi lábjegyzet igazolná vissza, hogy... De ez a sok visszaigazoló lábjegyzet még nem intézi el nekem a munkavállalási engedélyt, se a tartózkodásit, állást se szerez nekem a nagyvilágban, vagy akár otthon, a szüleimet se tarthatnám el belőle. Riffaguerre professzor azonban olyan biztatóan nézett rám, hogy amikor ott ültem előtte, elhittem neki azt, amit mondott.
- És mit írhatnék én maguknak?
- Bármit - felelte Rosenblatt. - Találjon valami szenzációt erről a Hemingwayről. Megölte az anyját. Elcsábított egy néger nőt a szafarin.
- Csakugyan elcsábított - vágtam rá én izgatottan.
- 1953-ban felcsípett egy wakamba lányt. S ha igaz, elvitte Kubába. Mert a lány - szúrt szívembe saját esetem gyereket várt tőle. És Hemingway elhitte, hogy ő az apa. Különben is mit szólt volna egy wakamba lány a terhesség-megszakításhoz? A Papa magával vitte a lányt Kubába, ott tartották a cselédség között, mert Mary, a felsége, ha módjával is, féltékeny volt, a sok néger között persze nem tűnt föl egy újabb fekete.

Csakhogy a lány akart is valamit a Papától - ó, nem pénzt, nem is nevet a gyereknek, hanem csak azt, hogy engesztelje ki az isteneket. A wakamba férfiak az asszony terhessége alatt hatalmas fülbevalót hordanak, azzal tartják távol a démonokat. A wakamba lány azt akarta, hogy a Papa fúrassa ki a fülét, és hordjon benne nagy rézkarikát.

Rosenblatt nekidőlt egy kirakat üvegének, és kíváncsian figyelt. Majd megszólalt:

- És a Papa kifúratta a fülét?
- Ez az, amit nem tudok. A háziorvosának levélben számolt be a fülfúrásról, de ki tudja, hogy csakugyan megtörtént-e. Jó a sztori?
- Jó, csak nem elég. Mihez kezdjek egy halott íróval és egy wakamba lánnyal? Ha megtalálná a lányt, és az nyilatkozna, de persze valami különlegeset, hogy a Papa korbáccsal verte, vagy hogy Mary, a Papa felesége ki akarta nyomni a szemét, vagy hogy a gyereket a vízbe fojtották... akkor igen.
- Megkérdezhetem Riffaguerre professzort... - dadogtam.
- Mit kérdez tőle? Ha Riffaguerre professzornak valaha is lett volna egy használható ötlete, akkor már régen nekünk dolgozna százezrekért, nem pedig apró akadémiai könyvkiadóknak tízezrekért.

Nem szerettem, ahogyan lekicsinyelte Riffaguerre professzort. Rosenblatt lekicsinyelt mindenkit, akinek nem volt elég pénze; ez annál furcsább volt, mert úgy rémlett, neki sincs elég. Már ahhoz képest, amilyen álmokat szőtt holmi külön repülőgépekről, szafarikról, hatalmas dél-franciaországi birtokokról és ifjú filmsztárokról, akiket a saját kezűleg elejtett tigris bőrén tehet magáévá.

- A wakamba lány nem elég jó? - hitetlenkedtem a boulevard Saint-Germain-en baktatva a szapora léptű Rosenblatt nyomában.
- Nem elég jó - legyintett Rosenblatt, majd kifulladva megállt, nekidőlt egy hirdetőoszlopnak, és merően bámult a semmibe.
- És mit írhatnék én maguknak?

4

Nem is laktak olyan messze, csak Neuilly-ben. Nem mondom, földalattival háromszor is át kellett szállnom, amíg eljutottam a Pont de Neuilly-ig, onnan egy autóbusz vitt át a Bois de Boulogne-on, s még tíz perc gyalogút vezetett egy tisztes vidéki házhoz, ahol a matróz és felesége lakott, no meg szerelmem - szerelmem? -, Anja.

Pár percet késtem csupán. Hagymaleves gőzölgött az asztal közepén, utána kagylósalátát tálaltak, meg borjúhúst, soufflét s még valami tésztaféleséget: életemben nem ettem ennyit. Szóba se hozták, miért vagyok itt, a szerepem legfeljebb abból volt tudható, hogy ebéd közben Anja rám se nézett, s magas pulóver takarta páratlan keblének ikercsillagait, hosszú szoknya csábító ikráit. Ebéd után a matróz szivarral kínált - ez volt életem első szivarja. Köhögtem tőle rendesen. Hanem attól a lélegzetem is elállt, amit a matróz mondott, miközben az asszonyok szinte az én hivatalomat bitorolva odakint mosogattak a konyhában.

- Ne vegye el. Inkább találjon neki egy rendes férjet.
- Mi az a rendes?
- Hát... aki tud franciául - mondta a matróz megsemmisítőn -, meg akinek van állása, letelepedési engedélye, és nem olyan fiatal, mint maga.

Egymás után szikráztak fel s hunytak ki az ötleteim. Képzeletemben arctalan figurák vonultak el: Anja vőlegényei egy vidám menyegzőn. Mintha távcsővel szemléltem volna őket, az arcuk mégis elmosódott és halovány. Ismerősöm akadt sok Párizsban, barátom egy sem.

A bizánci típusú despotizmusokban a barátság életet menthet, a jogfosztottságban minduntalan rászorulsz. Párizsban viszont nem kell barát, hiszen az esélyegyenlőségen nincs mit tovább javítani. Ez persze arra vonatkozik, hogyha az ember bennszülött. Rossz útlevélhez mindig elkel egy pártfogó. Most például, szorult helyzetemben kapóra jött volna valaki, aki vállalja a nem is túlságosan nagy áldozatot, és elveszi feleségül - jószerével az én kedvemért - a matróz lányát, aki olyan könnyedén és olyan feledhetetlen bájjal kínálja föl a testét. Belőlem éppen ez hiányzott: a kapcsolatteremtő képesség, lelkileg és testileg. Amíg a disszertációmat írtam, s mellette dolgoztam is - kicsöppentem a vidám diáktársaságból, amelyik esténként a Boul' Mich kávézóit veszi birtokába. Ha látni nem is láttam őket a mosogató gőzfüggönye mögül, jelenlétüket folytonosan érzékeltem a latin hangosságból. Igen, bennszülöttek, franciák. Nem kellett másnap letelepedési vagy tartózkodási engedélyért folyamodniuk a zord prefektúrán mindenféle színes bőrűek között. Mennyire megvetettem magam eközben, hogy ott belül, a legsüppedőbb lelki moziban én is „színesekről" meg „fekákról", azaz feketékről beszéltem. Hát én mi voltam, ha nem „feka" azok között, akiknek az otthont nem egy mosogató melege jelenti. Nekik (a fehér bennszülötteknek) állások kínálkoztak az egyetem befejezése után. Nekem „keleti útlevelem" volt, mégsem voltam keleti - a

színes bőrűek vagy a feketék nem fogadtak be maguk közé. Ki volt ismerősöm Párizsban? Riffaguerre professzor, aki hatvan fölött járt, s nem biztos, hogy örömmel fogadna egy zabigyereket, meg Rosenblatt, az agglegény, aki filmcsillagokról álmodott. Egyszerűbbnek látszott, ha én veszem el Anját; összemosogatunk egy kis házra valót, és egy idő múltán utazgatni is fogunk, mondjuk Tuniszba, Marokkóba. Ha isten segít, a gyerek is felnövekszik egészségben. Mielőtt rászorít a kényszer, és elmesélem neki, hogy ő voltaképpen egy mosogatóban fogant, megírom disszertációmat *Ernest Hemingway kubai korszakáról* - beköltözünk a városba, ő gimnáziumba jár, én tanítani fogok, vagy Rosenblatt újságjába írok egy-két feltűnést keltő cikket. Vagy: kölcsönkérek a matróztól annyi pénzt, amennyivel Budapestig elvonatozhatunk; tisztázom az ösztöndíjtanáccsal ezt a pár elszámolatlan párizsi hónapot, s bár az útlevelemet bizonyosan elveszik egy-két évre, kisgyerekkel amúgy sem utazhatunk. Anját nem engedem többé mosogatni, mert Magyarországon a mosogatás nem olyan előkelő foglalkozás, mint itt Párizsban; megtanulja a nyelvünket, talán könnyebben is, mint én a franciát, elmehet akár gyors- és gépírónőnek. Egy csöppet megriadtam attól a gondolattól, hogy Anja hivatalba jár. A szemem elé villant, ahogyan fél ötkor a lámpákat oltogatják a hivatalban, s Anja odafordul az első férfi kollégájához, megfogja a kezét, bebújtatja a blúza nyílásába, majd nekitámaszkodik az írógépasztalnak, s villámgyors kezével egy férfisliccet kezd gombolgatni.

Hosszúra nyúlt a szünet, már válaszolnom kellett volna a bodorodó szivarfüstnek.

- Uram, nekem nincs olyan ismerősöm, aki elvenné. Talán Rosenblatt...
- Ki az a Rosenblatt? - kérdezte a matróz, mint aki meg akar bizonyosodni róla, hogy jövendőbeli veje makulátlan erkölcsű férfiú, és jövedelme is kellő biztosítékot nyújt unokája felcseperedéséhez.
- Rosenblatt szerkesztő, aki hajlandó - tódítottam - egy fontos cikkemet leközölni egy wakamba lányról és Hemingwayről.

Nyílt a konyhaajtó. Az anya állt a konyhaajtóban: fekete ruhájában mozdulatlan pillér.

- Hazugság az egész a wakamba lányról!

Ezzel bejött a szobába. A matróz udvariasan felállt a karosszékből, csak a szivarját nem hagyta oda, és a fekete asszony merev derékkal foglalta el a férje helyét.

- Én Anja Star vagyok - mondta az asszony.

- Nagy megtiszteltetés - dadogtam zavaromban. Nem tudtam, ki volt Anja Star.

5

Rosenblattot nem találtam a szerkesztőségben. Ismertem a házat a rue du Bac-on, s azt reméltem, hogy a nevét, melyet lapja összegyűjtött példányaira az utókor majdan aranybetűkkel vési rá, megtalálom az ajtón. De nem. Vasárnap este volt, a télből lábalt ki Párizs, a boulevard Saint-Germain-en a tavasz enyhe fuvallata kószált, s én hosszan tétováztam a három gomb között a rue du Bac balusztrádjai alatt. Végül megnyomtam a csengőt. A kaputelefonban egy borízű hang: Rosenblatt.

Mondom a nevem, és hogy sürgős a dolog. Nyílik a kapu, és én még mindig nem tudom, hányadik emeletre kell felmennem, de aztán a lépcsőházban is kitárul egy ajtó, és kilép Rosenblatt háziköntösben.

- Jöjjön be!

A földön újságok szerteszét. Az íróasztalt elborítja a kézirathalom: itt írja hát Rosenblatt éjszakánként a képeslap szenzációit, hogy egységes stílusukkal hódítsák meg a világot. A dolgozóból a hálószoba ajtaja nyílott, és az ajtóban, lenge kombinéban egy nagy orrú, alacsony lány - nyilvánvalóan Rosenblatt kedvese. Eszembe jutott, hogy miért jöttem. Anját kell felajánlanom Rosenblattnak, mert így állapodtam meg a matrózzal, és egy pillanatig úgy éreztem, hogy nyerő helyzetbe kerültem: ennél a nagy orrú, alacsony lánynál Anja ezerszer különb. De a lány jelenléte megzavart, hogyan is mondhatnám el a szerkesztőnek, mit akarok tőle. Nősülni szeretne, Rosenblatt úr? Pompás ajánlatom van az ön számára. Egy lány, aki a mosogató peremébe kapaszkodva csodákra képes. Akinek a keble félelmetesen ruganyos, a tekintete fekete, az anyja szerb, az apja matróz és...

- Mi történt? - kérdezte Rosenblatt.

- Van egy sztorim - feleltem. - Jobb, mint a wakamba lány.

- Öltözz fel! - szólt oda a nagy orrú lánynak Rosenblatt.

Látszott, hogy nem szereti, látszott, hogy szégyelli, mert hiszen ez a lány legfeljebb gépírónő a lapnál, de nem Saint-Tropez sztárja, akiről Rosenblatt álmodott.

A lány hitetlenkedve mutatott magára, hogy miért éppen neki kell felöltöznie, de hát Rosenblatt úrnak csak két vendége volt, a lány meg én, aki ünneplőpulóveremben toporogtam az íróasztal sarkánál. Rosenblatt

bólintott, a lány eltűnt; engem hellyel kínált a házigazda az íróasztal-sarki fotelben; felemeltem egy kézirathalmot, óvatosan az asztalra tettem, és leültem.

- Mi a sztori? - dőlt hátra Rosenblatt, és a széke mögötti tálalóasztalkáról leemelt egy palack abszintot, és töltött.

Én már-már belekezdtem szerelmem történetébe; milyen ügyes, milyen szép, és ha három vagy négy évvel idősebb lennék, s már megírtam volna *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertációmat, magam is elvenném, annál inkább, mert feltehetően az én gyermekemet hordja a szíve alatt. De nem ebbe a sztoriba fogtam bele.

Elmondtam neki, ki volt Anja Star.

6

- Elmesélem, hogyan kerültem Kubába. Egyszerűen eladtak minket, montenegrói lányokat az állásközvetítők. Tizenhat éves voltam, amikor besétáltam egy ilyen irodába, tüstént adtak pénzt vasútjegyre, hogy utazzunk el Triesztbe, ahol máris behajóznak. A többi lány mondogatta is, hogy Brazília a legjobb, ott gazdagok az ültetvényesek, és kevés a nő; Kuba a legrosszabb, mert ott se gazdagság nincs, se tisztes élet, de válogatni nem lehetett. A kikötőben egy szállodába zártak bennünket, és jöttek is az ültetvényesek sorban, úgy mustráltak, mint a lovakat. A fogunkat elsőnek, aztán a fenekünkbe is belemarkoltak, tapogatták a karunkon a bőrt, hogy bírjuk-e a munkát. A szebb lányokat, ezt úgyse hiszi el nekem, feleségnek vitték, máris gyöngyöket aggattak rájuk a brazilok, aranyat még nem, mert azt csak akkor kapták meg, amikor... szóval amikor a hajón már szabad volt a vásár. Én nem voltam szép, legalábbis nem olyan szép, mint most a lányom, s persze a hajlandóság is kevés volt bennem, katolikus vallásban nőttem fel, a vallás pedig azt tanította, hogy addig őrizzük meg a szüzességünket, amíg nem jön az igazi. Lassan kiürült a szálloda, az ablakából láttam, ahogyan hosszú fekete füstöt húzva az égre elhajóznak a testes gőzösök, s én még mindig ott voltam, a munkaközvetítő, egy Gilioni nevű olasz már gorombán bánt velem, rám akarta törni az ajtót, hogy legalább annyi haszna legyen belőlem, amennyit egyetlen éjszaka ér. Aztán megérkezett a kubai Steinhardt úr, egy roppant gazdag német származású ültetvényes, ő nem tapogatott meg, a fogamat se nézte, csak félig lehunyt szemmel a lábikrámat, hogy elég vastag-e. Mert a vaskos lábra szükség volt

- amikor leszedtük a mangót, vagy betakarítottuk a yuccát, a kosarakat bizony csak az bírta el, akinek volt hozzá bokája. Mit mondjak a hajóútról, különben is elfelejtettem, beteg voltam, de okádni nem mertem, mert Steinhardt úr ott állt az első osztály fedélzetén, és távcsővel leste a fedélközt, hogy az a négy lány; akiket megvett, ugyan hogyan viselkedik. Havannában szálltunk partra; s onnan teherautóval vittek minket a Steinhardt-birtokra, San Francisco de Paulába. A birtok hegyen terült el, ahonnan a tengert is látni; de embert a legritkábban, mert a szomszédos birtokos, akit csak Donnak hívtak, éjjel-nappal szabadjára engedte a kutyáit, úgyhogy még az útra sem volt tanácsos lemerészkedni. Egy cseléd amúgy se mehetett le egyedül a városba, és én San Francisco de Paulából legfeljebb a régi fehér templomot láttam, amikor vasárnap a szolgák lekísértek bennünket, nőket, a misére. Steinhardt úr az első sorban ült, baloldalt, Mr. Don ugyancsak az első sorban, jobboldalt. Nem néztek egymásra, s mindössze egyszer beszéltek életükben: amikor megegyeztek, hogy Don vasárnap nem ereszti ki a kutyáit.

Steinhardt úrnál először a konyhára kerültem mosogatónak, aztán a szakácsné egyszer megbetegedett, s én készítettem el az úrnak, az asszonyomnak és a kisasszonynak azt a húst, amit én daráltam le, afféle jól meghagymázott tatárbifszteket. Másnap elküldték a szakácsnőt, s attól kezdve én dirigáltam a konyhán - már kétszer is lenn voltam a városban bevásárolni, méghozzá Steinhardt úr kocsiján. A kutyáktól máig félek - Mr. Don fekete vadállatai a kocsit is egészen a városig követték, bemerészkedtek a piacra, a halárusokat riogatták, s azok apró szardíniákat dobáltak közéjük, hogy eltereljék a figyelmüket az emberekről.

Aztán eltűntek a kutyák. Addig a piacon vettük a tejet, pedig volt saját tehenészetünk, sőt a szomszédban is volt egy tehenészet, de a házőrző rottweilerek miatt nem tudtunk odajárni. Most három-négy napig a tejüzemben vehettem a tejet, de aztán a tejüzemet is eladták, Mr. Don birtokával együtt. Hol emésztette el Mr. Don a kutyáit, máig sem tudom, de az új tulajdonos vagy negyven macskával költözött be, s azokat én jobban szerettem. A jövevény egy fekete Cadillackel érkezett, s oldalán egy szőke nő virított - olyan szépet én még nem láttam. Mi, fekete hajúak nagyon irigyeljük a szőke nőket - én már akkor elmúltam húsz, s még nem volt dolgom férfival. Igazat szólva kihoztam Steinhardt úr irodájából a messzelátót, és a konyha ámbitusáról figyeltem az új földesurat: középtermetű, tömzsi, fekete bajuszú férfi, aki időnként odakapott a

zsebéhez, és végighúzta sűrű haján a fésűt. Hiú ember, gondoltam magamban.

Fiatal voltam, s amikor az új földesúr érkeztének napján este nyugovóra tértem, hosszan sírdogáltam. Az a szőke nő az oldalán, milyen könnyűszerrel képzeltem a helyére önmagam. Láttam, milyen közömbös pillantásokat vet az urára, mennyire nem fénylik föl a tekintetétől. Cseléd és fekete hajú, mit is kereshetnék én az új uraság oldalán? De azért belesajdult a szívem, mennyivel szebb élet jut másoknak.

Steinhardtékhoz vártam az új uraságot, szomszédolni csak átjönnek egyszer. De hiába vártam. Steinhardték németek voltak, az új uraság viszont amerikai, és nemegyszer csíptem el annyit a gazdám és az asszonyom beszélgetéséből, hogy várjuk csak ki, majd a japik, azok megadják nekik, s ő nem is érti, hogy miért nem üzent még hadat Hitler a rohadt jenkiknek.

Steinhardt úrék gyakran meghívták vendégségbe a havannai német kolónia előkelőségeit. Havannában ekkortájt százával, ha nem ezrével nyüzsögtek a németek. Ki tudja, miért telepedtek meg ott, s honnan jöttek, hiszen Európában is egyre többen voltak. Párizs elesett, és a németek nemsokára ott álltak Moszkva alatt. Nincs nekem kifogásom a németek ellen, nem is volt. Steinhardt úrék különben is már régen telepedtek meg Kubában: a gazdám apja építtette a kubai vasutat. A piacon, ahová zöldségért jártam le, nemegyszer szóba hozták a Steinhardt-panamát. A gazdám vagyona a vasúti sikkasztásból származik; az öreg Steinhardtot még az én időm előtt perbe fogták, de valahogyan tisztázta magát, nyilván azzal a pénzzel, amit az államkasszából emelt el.

A gazdáim, Steinhardték kifogástalan úriemberek voltak. Fogták ugyan a pénzt, de krajcároskodással meg nem sértettek volna. Én jó hazafi volnék - mondogatta Steinhardt úr az asztalnál, az áldás után, amikor rendszerint önmagát kezdte el dicsérni, persze úgy, hogy a nációját emlegette folytonosan. A német ember az olyan, meg ilyen... És amikor odaát Európában elfoglalták Párizst a németek, Steinhardt úr magát a nagykövetet, von Hasselblad urat hívta meg estebédre egész tisztikarával. Az ünnepség előkészítését rám bízták, s ez nagy megtiszteltetésnek számított.

Írni nem tudok jól, ezért a névkártyákat José, a titkár úr rajzolta, innen tudom a követ nevét is, de a menü összeállítása az én gondom maradt, és mindenféle káposztákat pároltam, meg omlós felsált készítettem, levest is, amit ott azon az égövön nem szoktak enni, de ami bizonyosan hiányzott a

németeknek. Azt hittem - azt reméltem -, hogy a szomszéd amerikait, aki megvette Mr. Don birtokát, ugyancsak meghívjuk, de aztán az asszonyom elmagyarázta, hogy az amerikaiak aligha örülnek Párizs elfoglalásának. Én meg nem vallhattam be, hogy tetszett az amerikai a szőke nő oldalán.

A kertben terítettem. Sarkos asztalokhoz, középre Steinhardt úrnak, balján a nagykövetné ült, jobbján a saját felesége és mellette a nagykövet, elővettem a régi meisseni porcelánt, amelyből Steinhardt úrék nem ettek soha, mert az a németországi családé volt, idegen égtájon hozzá sem nyúltak - a porcelánok, a kristályok az alkonyi fáklyafényben pompásan hatottak. Máskor nem szolgálhattam fel, de erre az estére keményített főkötőt nyújtott át az asszonyom, hogy én vezényeljem a szolgák seregét; fehér ember arcát akarták látni inkább, mintsem négerekét. A levest egy fából esztergált tolókocsiról szolgáltam fel, és a csettintésekből tudtam, hogy ízlik a főztöm: ha szüleim ezt látták volna Montenegróban!

A yuccabokrok tövéből egyszer csak gépfegyversorozat szólalt meg. Petárdák világították meg az eget. A támadás a szomszéd birtok felől jött, és a sötétben csak annyit lehetett kivenni, hogy bambuszcsövek nyúlnak ki a bokrokból, és a bambuszcsövekből szikrát hányó petárdák és rakéták kúsznak föl az égre. Pattogó békák ugrándoztak a lábak körül, elsőnek von Hasselblad lendült fel az asztal tetejére és rúgta le a kristálypoharakat és a meisseni edényt, aztán az asszonyok is az asztaltetőre kapaszkodtak a petárdák elől, míg a yuccabokrok tövéből harsány kacagás hallatszott. A néger szolgák a hátsó traktusban laktak; a zavar elültével az úr berohant a dolgozószobájába, kivette a Mannlicherjét, engem a szolgákért küldött, akik bambuszvágó késsel szaladták a nyomában. Steinhardt úr a yuccabokrokig merészkedett, ahol egykor Mr. Don kutyái őrizték a sövénysort, és ahonnan most bambuszgyilkok riogatták a Párizs elfoglalását ünneplő vendégsereget - a néger szolgák belenyírtak a bokrokba, hogy jobban lássanak, de Mr. Don egykori háza sötétségbe merült. Steinhardt úr a levegőbe sütötte el a fegyverét, erre sem érkezett válasz, majd visszajött az asztalhoz, lehajolt, és megvizsgálta a petárdákat: ártatlan játékszerek voltak, melyeket bárki megvehetett a San Franciso de Paula-i piacon.

- Majd én megmutatom neki - rázta öklét Mr. Don egykori birtoka felé Steinhardt úr, és a nagykövet azt mormolta a foga között: piszkos amerikai. A piszkos amerikai egy gyerekcsínnyel állt bosszút a Párizs elfoglalását ünneplő társaságon, és romhalmazzá változtatott egy hajdani porcelánkészletet, melyet Meissen városában égettek tökéletessé.

- Milyen a sztori? - kérdeztem Rosenblatt úrtól, aki nem szakított félbe, amíg azt meséltem el, amit nekem is csak elmeséltek; megsimogatta a nagy orrú lány fejét, és szélnek eresztette a párizsi éjszakában. - Milyen a sztori? - ismételtem meg a kérdést, mert úgy vettem észre, hogy Rosenblatt úr elmereng, s talán már látja is lelki szemeivel a képes újság címlapján: A SZAKÁCSNŐ VALLOMÁSA - AZ ÉLŐ TANÚ.

Rosenblatt úr lassan felém fordult.

- Kevés. Hemingwayt a németek elleni partizánakcióért, Párizs felszabadításában való részvételéért a legmagasabb amerikai érdemrenddel tüntették ki. És maga most azt akarja elmesélni az olvasóimnak, hogy bambuszrudakba gyömöszölt petárdákkal riogatta a kubai német nagykövetet, és megsemmisített egy meisseni porcelánkészletet.

Rosenblatt úr igazát nem tudtam vitatni. Holott már kiszíneztem magamban, hogy nekem is jut majd valamicske a világhír tövében kivirágzó dicsőségből, hogy a nevemet tanulja a sorbonne-i egyetem, hogy Riffaguerre professzor három lábjegyzetet is ajándékoz nekem, és elfogadja a disszertációm vázlatát.

- De hát nem fantasztikus, hogy én együtt mosogatok a Luxembourg-kert sarkán valakivel, akinek az anyja a nagy író szomszédságában volt szakácsnő?
- Mindnyájan szakácsnők vagyunk egy nagy író szomszédságában. Ha én itt kisétálok a Saint-Germainre, s belépek az első kávéházba, ott ül Jean-Paul Sartre és a legújabb filozófiai művén dolgozik. Ha szerkesztő lenne, és én azzal állítanék be magához, hogy ott írt a szomszédomban Sartre, maga megvenné a sztorit?
- Nem, Rosenblatt úr. De ha nem tetszik megvenni a sztorit, tessék szíves lenni elvenni feleségül a menyasszonyomat.

Rosenblatt úr nem lepődött meg. Kíváncsian csillant fel a szeme.

- És ki a menyasszonya?

Úgy éreztem, megnyertem a csatát. Kifizethetem szerelmem anyjának csodálatos történetét, mely az én szívemet, ellentétben Rosenblatt úréval, megmelengette. Egy pillanatig úgy éreztem, nagy író mindenki lehet, de aki nagy íróként megőrzi magában a vásott kölyköt, és kivájt bambuszrudakba rejt petárdákat, az máris több mint közönséges skribler. A legszívesebben mindezt Anjának meséltem volna el, akivel az édesanyja története nagyon is

összefűzött. Mert hiszen ki voltam én eddig? Egy mosogatófiú. De most az az ember vagyok, akinek mesélni lehet Hemingwayről, mert még az is érdekli, amit a szomszéd szakácsnő tud róla. Már meg is bántam, hogy felajánlottam a menyasszonyomat Rosenblatt úrnak. Még most is eltitkolhattam volna, hogy kicsoda, de Rosenblatt úr sürgetett:

- Nos, ki a menyasszonya?
- Egy lány - mondtam ostobán.
- És szép?
- Nagyon szép.
- Mondok én magának valamit. Induljon el ezen a nyomon, a szomszéd szakácsnő meséjén. Keresse fel az Öreg életének igazi tanúit. Nem a szakácsnőket, hanem a barátokat, a szerelmeket. Nem kell megírni a sztorit, csak jegyezze le szó szerint - majd én megírom. Az anyaggyűjtést kifizetjük. Rendben van?

Nekem eszembe ötlött, hogy először meg kell beszélnem a dolgot Riffaguerre professzorral, de aztán rájöttem, hogy nem szalaszthatom el a váratlanul kínálkozó szerencsét.

- És mennyit kapok?
- Az attól függ. Minden költségét térítjük. Előleg? Mondjuk ezer dollár. - Úgy vettem észre, mintha Rosenblatt úr közelebb akarná húzni a székét hozzám, és meg akarná simogatni a fejemet. - És mi van a lánnyal? - kérdezte Rosenblatt úr. - Talán valami színésznő? - révedezett el.
- Rosenblatt úr, kérem! Ha nekem van ezer dollárom, akkor én magam veszem el a menyasszonyomat.

Ahogy gondolja - legyintett Rosenblatt, mint aki megszokta, hogy az életben csakis ő lehet a vesztes.

MÁSODIK FEJEZET

1

Az ezerdolláros sajnos nem volt számlálható és tapintható, csupán egy apró papírszelet formájában öltött testet: csekket állítottak ki a nevemre. Bevonultam vele Pierre-hez a bisztróba, félrevontam egy sarokba, és azt kértem tőle, hogy egyelőre egyetlen szót se szóljon Anjának. Én szeretném vele közölni a jó hírt. Pierre elismerően nézett rám: igen, ő mindig tudta, hogy én viszem valamire; a jó mosogatóból bármi lehet, ez egy klasszikus

pálya, s ő ugyan már elfelejtette, hogy a világ tíz leggazdagabb embere közül ki kezdte mosogatóként és ki cipőpucolóként, Andrew Carnegie, vagy Rockefeller, vagy Du Pont, vagy Morgan, Henry T. Ford, avagy Paul J. Getty - de a dologra visszafelé is lehet következtetni, vagyis egyikük biztosan mosogató volt.

Aztán bementem Anjához a mosogatóba, szelíden megsimogattam a mellét, mert már láttam, hogy nyújtja ki a kezét, hogy az enyémet a keblére vonja, és megígértem neki, hogy azonnal elveszem, amint megkapom az ezerdolláros előleget.

Sose hittem volna, hogy ilyen könnyű hazudni: én otthon nem szoktam rá a hazugságra, mert először nem volt miért hazudnom, aztán már nem volt kinek. Az apám se vitte semmire, de nem is hazudott: megmaradt szabómesternek egy életen át. Neki is úgy mutattam meg az ösztöndíjpapíromat, mint most Pierre-nek a csekket: lám, vittem valamire. Hogy nem írtam apámnak jó fél esztendeje, annak nem a lustaságom volt az oka, ellenkezőleg. Az írást az *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertációra tartogattam; ha bármi mást papírra vetettem, úgy éreztem, elárulom elsősorban Riffaguerre professzort, aztán meg magamat is - különben sem tudtam volna apámnak elmagyarázni, hogy én korántsem emigráltam, egyszerűen csak némi önkényességgel meghosszabbítottam párizsi tartózkodásomat, nem azért, mert Párizsban olyan jó, hanem mert itt van Riffaguerre professzor.

Rosenblatt úrtól kaptam egy csinos megbízólevelet, melyet a lap cégére fedezett; az iratban gondosan feltüntették, hogy itt alkalmi munkáról van szó. Riffaguerre professzor is pecsétes írást nyújtott át, amikor felkerestem; szép, cirkalmas mondatokban adta tudtára mindenkinek, akit illet, hogy a fenti sorok bemutatója az egyetem rendes hallgatója, úgy is, mint a posztgraduális képzésben részt vevő egyén, aki a nemzeti és a nemzetközi tudományosság várható örömére fontos dolgozat előkészítése végett tölti idejét Párizsban.

A prefektúrán nem örültek túlságosan a két papírnak, hiszen tartózkodási engedélyemet immár kéthetente hosszabbították. Én viszont letelepedésre, legalábbis ideiglenesre adtam be kérelmet: három hónapot és hozzá a tartózkodást igazoló kártyát igényeltem. Hogyan is kaphatnék másként vízumot külországokba? A vízum a 22-es csapdája; csak ott lehet igényelni, ahol az eredeti útlevelet kiállították, márpedig én most érthető okokból nem készülődtem Budapestre. Rosenblatt úr telefonáltatott valakivel a

prefektúrára. Három nap múlva üzenet várt a szállodában, hogy menjek be a prefektúrára a tartózkodási kérelmem ügyében. Én felfegyverkeztem még két fényképpel, és a legnagyobb csodálkozásomra az undok hadnagy a nevemen szólított, szinte kiemelt a sorból, ahol főleg színes bőrűek társaságában várakoztam a reménytelenség szigetén: tíz perc múltán a kezemben volt egy fényképes tartózkodási igazolvány.

Most már csak azt nem tudtam, hová induljak, és mit kezdjek a csekkel, meg azzal a végtelen lehetőséggel, hogy egy-két országot leszámítva néhány nap múltán világgá mehetek.

2

Riffaguerre professzor magas, kopasz, s csaknem elviselhetetlenül pontos beszédű úr volt: engem valószínűleg azért kedvelt, mert nagyon utálta honfitársait. Náluk jobban csak az amerikaiakat.

- Nézze, kérem, a franciák mindig is lenézték az amerikaiakat. S most nekem kell amerikai irodalmat tanítanom! Sose hittem volna, hogy ide jutok. A háború alatt a francia követségen szolgáltam az Egyesült Államokban. De Gaulle követségén. Persze hogy megtanultam angolul. Az egyetlen, aki sose tanult meg, holott ott élt velünk New Yorkban, az Lévi-Strauss volt.
- De portugálul megtanult - vetettem közbe, mert nem jól tűrtem, hogy az antropológia világhírű kutatóját ennyire lekicsinyelje Riffaguerre professzor.
- Angolul is tud - csillapított Riffaguerre -, csak nem jól. Portugálul? Hiszen Brazfliában is élt. Kolumbiában. Meg ahol akart...

Nem értettem egészen pontosan, miért nem szereti Lévi-Strausst Riffaguerre. Irigyli? Vagy megveti, mert zsidó?

Nem értem rá ezen töprengeni. Elmeséltem Riffaguerre professzornak Rosenblatt urat és az ajánlatát, de hallgattam arról, hogy cserébe szerelmemet, jövendő gyermekem anyját is felajánlottam volna, ha Rosenblatt úr kap az ajánlaton.

- Rosenblatt! - kiáltott föl Riffaguerre. - Ez egyike azoknak.
- Igen - feleltem alázatosan.
- Nézze, fiatalember, ne törődjünk Rosenblattal, végül is az ő pénzén megírható lesz az *Ernest Hemingway kubai korszaka*. A baj csak az, hogy

én nem hiszek az életrajzi tényekben. Mert mi az életrajzi tény? Nincs több értéke, mint egy bírósági tanúvallomásnak. Az egyik így látta, a másik úgy látta: mire az esküdtek elé lép, ott cipeli a vállán, mint egy púpot a teljes élettörténetét, elfogultságának szisztémáját, s akaratlanul beilleszti a saját sztorijába. Sokat ivott Hemingway? Az a kérdés, ki mit tart soknak. Egy alkoholista szempontjából az a napi egy-másfél liter whisky, daiquiri, tequila, Tom Collins vagy gin mit se számít. Az antialkoholista viszont nyilvánvalóan részeges disznónak tartja az Öreget. De mit számít ez, amikor a *Búcsú a fegyveréktőlt* olvassuk?
- Igaza van, professzor úr - mondtam alázatosan, bár nem tudtam pontosan, mi a daiquiri. Riffaguerre professzor, úgy rémlett, olvas a gondolatokban.
- Apróra tört jég, rum, citrom, egy kis cukor, leöntve maraschinóval. - És ezzel az ablakra meredt, mint aki hallotta a kérdésemet. - Édes italokat nem isznak alkoholisták, és a daiquiri kifejezetten édes. A tequiláról nem is szólva.
- Igenis, professzor úr - válaszoltam.
- Most szeretne valamerre elindulni. Ismeri az Öreg utolsó feleségének az emlékirataít?
- Természetesen ismerem.
- Az asszony afféle komornyiknak ábrázolja, de nem az volt, hanem inkább titkár. Felix Villareal. Nos, ha jól emlékszem, ezt a Felix Villarealt még soha senki se faggatta ki arról, milyen volt a Papa ott Kubában.
- És miért nem faggatták ki? - kérdeztem alázatosan, mert hiszen jól tudtam, hogy a nagy írók életrajza ott a tengeren túl afféle nagyipar, minden évben megjelenik három-négy könyv holmi titkos revelációval. És éppen Felixet - nem?
- Biztos megvan az oka. Gyanúm szerint ezt a Felixet afféle kommunista kapcsolatnak tartják, és a CIA máig őrizgeti azokat a feljegyzéseket, amelyek a Papa kommunista társairól szólnak. De maga magyar, kommunista országból jött. Talán a közelébe férkőzik.
- Hogyan?
- Magát Rosenblatt úr fizeti, és azért fizeti, hogy kinyomozza az ilyesmit. Ha jól emlékszem a Papa feleségének az emlékiratára, Felix eredetileg aranyműves volt. Tudjuk, hogy New Yorkban él: ott az aranyművesek egyetlen utcában dolgoznak. A 47. utcában. Ha jól emlékszem.
- Köszönöm, professzor úr.
- De a dolgozatba ne vegye bele, hogy mit mondott ez a Felix. A dolgozat,

ahogyan én szeretném, Kubát csak háttérként rajzolja fel. A Papát nem érdekelték az országhatárok: először Miamitól délre, Key Westben élt, aztán odábbhajózott hatvan mérföldet, nem ő tehetett arról, hogy az már egy másik földrész. Úgy látom, mindegy volt neki, csak a tenger mentén legyen. Gondolja végig: ott élt Batista Kubájában és ott maradt Fidel Castro alatt is. Sőt valami Hemingway-díjat is átnyújtott Fidel Castrónak, mert a legnagyobb kardhalat Fidel-nek sikerült elsőnek kifognia a Golf-áramból egy versenyen. Kérdezem magától, elmennek ötvenen halászni, és az egyik hajón ott van Fidel Castro. Ki fogja ki a legnagyobb kardhalat? Nem kérdés.

- Maga nem szereti a Papát, professzor úr - kockáztattam meg azt is, hogy végleg eljátszom a jóindulatát.
- A műveit szeretem, uram, a műveit. A nagy műveket esendő emberek hozzák létre, teljesen véletlenszerűen és esetlegesen - ki tudja, hogy egy ilyen szemüveges, alapjában gyenge, alapjában gyáva férfi hogyan írhatta meg a hősiesség legnagyobb románcait. Én nem tudom. Nem is értem. Nem is akarom érteni. Rám az tartozik, hogy milyen a szöveg struktúrája. Ahogyan a történet önmagát írja. Ahogyan az alakok egymáshoz való viszonyukban bontakoznak ki. A merő képzelet működött itt. És nem volt köze a valósághoz.

- Felhasználhatom ezt a gondolatát, professzor úr? - kérdeztem ismét alázatosan.

A professzor jóindulatúan mosolygott. Annyira hozzászokhatott a hízelgéshez, hogy még a legszembeszökőbb jelét sem vette észre. Kifelé jövet fogalmaztam meg magamban, mi egy professzor. Olyan ember, aki évtizedek óta nem hallotta azt a szót: *nem.*

3

Meg kellett csípnem magam, hogy valóban én vagyok-e az, aki az Air France menetrendszerű járatán most éppen az Atlanti-óceán felett repülök. Megengedem, turistaosztályon, de akkor is az Atlanti-óceán fölött. A pénzemből, az ezer dollárból már nem sok maradt. A vízumért fizettem húsz dollárt. Anjának vettem egy szép sálat a Saint-Honorén. Magamnak egy bőröndöt, afféle vulkánfíbert, igaz, modernebb műanyagból a Woolworthnál. És kifizettem a repülőjegyet, drágább volt, mint gondoltam, és végül egy őrült ötlettől indíttatva apámnak küldtem haza száz dollárt,

hogy látva lássa. Az Atlanti-óceán felett repültem, de az óceánból egyetlen fodrot se láthattam, olyan sűrű felhőtakaró borította az alattunk húzódó tengert; mást se láttam, mint a napot: szembe repültünk vele. Maradt negyven dollárom. Persze ez a summa hízni fog még, mert az első költségszámláimat máris benyújtottam Rosenblatt úrnak, aki egy hétre Londonba utazott, de a titkárnője megígérte, hogy a First Chemical Bank New York-i fiókjában vár a következő részlet.

Megérkeztem hát New Yorkba. Folyton azt motyogtam magamban, hogy ez New York, az ég peremére felrajzolódó felhőkarcolókkal, az East River kecses hídjaival, hogy itt csupa amerikai lesz, s hogy nekem itt van dolgom. A bevándorlási hivatal tisztjei s a vámosok nyitott pisztolytáskában hordták hatalmas fegyvereiket, ott verdeste a combjukat a stukker, bevetésre készen. Hosszú sorban állás után az én vízumomat jó ideig vizsgálgatták, dünnyögés, dörmögés - a tiszt szól valamit hozzám angolul, a nyelven, melynek megtanulását élethivatásomnak választottam: s én egy szavát se értem.

- Beg your pardon? - kérdeztem oxfordi kiejtést utánozva, mire megvetően nézett rám, és odaintett egy másik tisztviselőt, aki odaintett egy harmadikat, az meg hibátlan magyarsággal szólított meg.
- Nem tud angolul. Nem baj. A tiszt úr azt mondja, tartsa be a vízum határidejét. Akkor nem lesz semmi baj. Ide írja be, hol fog lakni.

Ez fogas kérdés volt. Fogalmam sem volt róla, hol lakom majd: a negyven dollár nem látszott elégnek hosszabb tartózkodásra, míg újra tankolhatok a First Chemical Bankban.

- Barátoknál.
- Hol?
- A 47. utcában. - A feltételezés szerint ott honos Felix, vagy legalábbis ott dolgozik, az aranyműves, a Papa hajdani titkára.
- 47. és mi?
- 47. utca és 5. sugárút.
- Az jó hely - mondta a magyar.

A csomagomat már át sem vizsgálták. Próbáltam kilesni a rengeteg tábla között, honnan indul a busz, de nem ismertem a végállomások nevét. Egy taxi gördült elém, a sofőr kinyitotta a hátsó ajtót, vastag plexiüveg választott el tőle. Hová? - kérdezte a sofőr, és én a félig elhúzott vastag üvegnek azt kiabáltam, hogy a városba, a 47. utca felé. Nem szólt többé egy szót sem. Magas, komor, fekete bőrű férfi volt.

A Triboro hídja után harminchat dollárt mutatott a taxaméter. Kivert a veríték. A vastag plexiüvegen át felmértem a sofőr széles vállát, aztán lenéztem a híd két autópályát is átfogó traverzei közé: ugrani reménytelen. Megkocogtattam az üvegablakot: - Vigyen először egy magyar vendéglőbe.

A folyóparton húzott el a kocsi, majd rátért a 2. sugárútra, s úgy a 69. utca táján villogó felirat hirdette: EMKE. Mintha Pesten lettem volna, a Rákóczi út sarkán.

Negyvenkét dollárt mutatott az óra. Negyvenet átcsúsztattam a sofőrnek a plexiüveg aljában erre rendszeresített nyíláson, aztán bementem a vendéglőbe. Egy cigányzenekar játszott. A kabátomat már az előtérben lesegítette egy finom úr, s magyarul tessékelt befelé. A cigányzenekar tust húzott, tapsvihar, mintha engem köszöntöttek volna. Én beljebb nyomultam a táncparkett felé. Megálltam a közepén, a tus utáni csöndben.

- Odakint egy fekete ül a taxiban, és én nem tudom kifizetni. Pestről jöttem. Két dollár hiányzik.

Volt ott vagy negyven asztal. És a negyven asztaltól senki sem mozdult. Mintha egyszerre hajoltak volna a tányérjuk fölé, mintha a zenekar csak azért húzott volna tust, hogy jelt adjon a szorgos, elmélyült étkezésre. Aztán egy alacsony férfi állt fel, a pénztárcájába nyúlt, és átadott tíz dollárt.

- Fizesse ki és jöjjön vissza! Dr. Geiringer vagyok.

A fekete sofőr kitette a bőröndömet az utcára; az ajtónálló már föl is kapta, hogy behozza a ruhatárba, lesegítette a kabátomat, és én bevonultam az EMKÉ-be, hogy megvacsorázzam dr. Geiringerrel.

4

A szalonban vetettek nekem ágyat, Geiringer és Piroska, aki felkísérte a doktort, amikor kiderült, hogy szállást ad nekem. A kanapé rövid is, keskeny is volt, de azért sejtettem, hogy kényelmesen elleszek itt; Piroska pedig visszavonult a doktorral a hálószobába. Szemhunyásnyit se aludtam. A doktortól és szerelmétől vékony üvegajtó választott el; suttogtak, de én minden szavukat hallottam.

- Édesem - suttogta Piroska. - Nem lehet. Meg kell várnunk, amíg érzéseim lesznek.

A doktor felsóhajtott.

- És mikor lesznek érzéseid? - kérdezte.

- Nem tudom, drágám.

- Azért van, mert öreg vagyok - sóhajtotta a doktor.
- Nem vagy olyan öreg.
- Negyven év a korkülönbség.
- Az semmi, ha az ember valakit szeret.
- De te szép vagy, én meg csúnya.
- Az se számít, ha valaki szeret.
- És mikor fogsz szeretni?
- Azt nem tudom.

Ez a litánia a hajnali órákig tartott. Ezerszer elpróbált jelenet lehetett, mert a beszélgetésből az is kiderült, hogy mindez két teljes esztendeje folyik. Piroska hébe-hóba megjelenik az EMKE-ben, rendszerint akkor, amikor a doktor már a kávéját kavargatja, feljön hozzá, bebújik az ágyba, anyaszült meztelenül, és várja, mikor érkezik a szerelem. Hajnalban a doktor már az ebédlőben vette elő a csekkfüzetét, átnyújtott Piroskának egy kis pénzt, hogy legyen kitartása kivárni, amíg megérkezik a szerelem. Aztán reggelit készített nekem, és átengedte a fürdőszobáját.

- Nagyon egyedül vagyok - magyarázta a doktor.
- Még a keresztnevét se tudom - jegyeztem meg zavartan.
- Nehéz kérdés. Engem eredetileg Józsefnek hívtak, de a beutazási engedélyem Zoltán nevére szólt, a bátyáméra, aki meghalt a háborúban. Az irataimban Zoltán van, és én József vagyok. Mindkét névre hallgatok.

Szerettem volna megérteni Geiringer doktort. Gyermektelenül és magányosan élt - ám ha akarta volna, már csak a pénzéért is kaphatott volna Piroskánál különb társat, szeretőt. Ha valakit fiává fogadna, az bizonnyal nem az EMKÉ-be váratlanul betoppanó idegen lenne. Nem azt kvártélyozná be a lakásába, mely valószínű jövedelméhez képest kicsiny volt, mindössze másfél szobás. Nem lehetett persze bonyolultabb a titka, mint bárki emberé, akit felkapott a szélvihar, majd egy földrésszel odébb dobott le. Geiringer hozzászokott ahhoz, hogy vele megtörténnek a dolgok, beavatkozásra nincs lehetősége. Maga vegye kézbe az életét? Ennek reménytelenségét eleve belátta. Ha egyszer másfél szobába költözött be, ottragad, még ha palotára kerül pénze, akkor is. Amikor pedig egy vándor vetődik be törzshelyére, s néhány dollárt kér taxira, Geiringer máris úgy érezhette, őt vizsgáztatják-szorongatják egyedül. Felelni szólították.

Tőle tehát nyugodtan megkérdezhettem, ismer-e bárki ékszerészt a 47. utcában. Ő pedig máris, nyomozásra készen és engedelmesen sorolta betegei közül az ékszerészeket.

S nekem egy pillanatra úgy tetszett: nincs provinciálisabb város New Yorknál. Itt köztudott, hol laknak a lengyelek, a magyarok vagy a németek. Egy lakcímről - hacsak nem Geiringerről van szó - tüstént megállapítható bárki vagyoni helyzete. Ékszerészt még Amszterdamban is nehéz felkutatni. Ám New Yorkban gyerekjáték.

5

Felixre csakugyan a 47. utcában bukkantam rá, egy roppant előkelő ékszerüzlet hátsó traktusában, ahol a szeméhez csippentett nagyítóval egy finom törött karkötő láncszemét vizsgálta. Tudta már, hogy jövök, mégis megijedt, amikor a tulajdonos, Meyer Shapiro elé vezették. Apró termetű, fekete, spanyolos férfi volt, alig múlt ötven, de a halántékánál őszülő haja idősebbnek mutatta. Shapiro előtt vigyázzba vágta magát, mintha egy katonai parancsnoknak jelentene, holott a főnöke nyájas tekintetű, ősz szakállú, fekete lüszterkabátos férfi volt, „a" Meyer, ahogyan a 47. utcában emlegették, hiszen az ékszerészek, ötvösök, aranyművesek és gyémántkereskedők valaminő titkos szakszervezetbe tömörülhettek, valószínűleg Amszterdam, New York, Johannesburg egyenlőtlen szárú háromszögében, s főnökük feltehetően Meyer Shapiro volt. Felix Villareal többet tudhatott erről, mint én, ám ebbe a titokba engem is beavatott jóságos doktorom, aki Meyer Shapirót májbántalmakkal kezelte. Felix tarthatott a szelíd öregembertől. Váratlan gyorsasággal nyomozták ki fedőnevét, attól kezdve, hogy egy Párizsban élő ismeretlen magyar akart vele beszélni. Talán még engem is Meyer Shapiro rangjabelinek képzelt, hiszen az, akit Meyer Shapiro elkísér a hátsó traktusba, bizonyosan fejedelem, kán, olajsejk, rangrejtve élő afgán herceg.

Nagyon egyszerű volt az egész. Geiringer csak annyit mondott a telefonba Meyer Shapirónak, hogy egy kubai aranyművest keres. Meyer Shapiro szárazon közölte vele, hogy tizennégy kubai aranyműves dolgozik az utcában. Geiringer befogta a telefonkagylót, és megkérdezte tőlem, vajon említheti-e a Papát az aranyművessel kapcsolatban, mire én a fejemet ráztam. Újabb tanácskozás a telefonban, majd azt kérdezte tőlem a doktor, hogy mikor jött át az én Felixem az Egyesült Államokba. Erre nem tudtam a választ. A Papa váratlanul hagyta el Kubát 1958-ban. A felesége vett egy házat az idahói Ketchumban, s odahagyták a Finca Vigián a negyven macskát, a négy tehenet, Anja Start és a sofőrt. Magukkal vitték volna a

baseballjátékos gyerekből mindenessé, titkárrá előléptetett Felixet a tenger mellől a hegyekbe, a hétszáz lakosú Ketchumba? Hiszen ezt én éppen magától Felixtől próbáltam volna kitudni. Hogy ott volt-e, mikor a Papát beszállították a Mayo Klinikára, kényszer-elvonókúrára? És igazából mi történt a Mayo Klinikán? Elkotyogta volna neki egy orvos, hogy a Papa mája már nem bírja tovább, vagy hogy az alkohol is végzetes sérülést okozott abban a koponyában, mely egykoron, az afrikai kényszerleszállásnál, a Kilimandzsáró haván elég keménynek bizonyult ahhoz, hogy a lezuhant repülőgép ablakát kitörje? És még tovább: depressziójából csakugyan az elektrosokk rázta fel arra a felismerésre, hogy írásra, összpontosításra immár örökre képtelen, miközben talán nem is csupán üldözési mániája rajzolta ki azokat az alakokat, akik a Castro Kubájából hazatért világhírű íróból legszívesebben orvosi segítséggel gyártottak volna beszédre és gondolkodásra képtelen káposztát?

Volt-e kiútja más, mint hogy leüljön egy színültig telt pohárral a karosszékbe, s a nagylábujjával meghúzza a ravaszt azon a puskán, mely a szájpadlás lágy részén ütött sebet golyójával, és szétloccsantotta azt az agyvelőt, amelynek barázdáiba vésett igazságától a fél világ rettegett?

Ahhoz, hogy Geiringer doktornak feleljek, tudnom kellett volna, vajon átköltözött-e Felix Villareal a Papával Ketchumba, vagy ottmaradt a Finca macskáinak őrizetére, és csak a Papa halála után menekült ide, az Egyesült Államokba.

Találgattam. - 1960 után - súgtam oda a doktornak.

- 1960 után - mondta a telefonba Geiringer a 47. utca királyának, aki a beszélgetés harmadnapján életnagyságban állt előttem. Meyer Shapiro néhány óra múltán négy gyanúsított nevét diktálta be a telefonba, csupa kubai származású ötvösét, aranyművesét. Egyikük feltehetően két héttel azután érkezett az Államokba, hogy a Papa az ismert körülmények között öngyilkos lett. José Oterónak hívták most, és Meyer Shapiro előre figyelmeztette a doktort, hogy nem lesz könnyű vele szót érteni, mert alighanem titkol valamit, még állampolgársága sincs, csak munkavállalási engedélye, amit ő, Meyer Shapiro hosszabbíttat meg, mert bár Otero sokáig nem dolgozott a szakmában, a legügyesebb kezű ötvösök közé tartozik.

- Mit akar tőlem? - kérdezte Otero, azaz Villareal. Meyer Shapiro intett.

- Bármit akar, álljon a fiatalember rendelkezésére.

Otero, azaz Villareal találkozót ajánlott a Central Park sarkán az F. A. O. Schwartz előtt. Nem tudtam, mi az az F. A. O. Schwartz, belenyugodtam, hogy ott van a Bergdorf és Goodmannel szemben, de hát azt se tudtam, hogy mi az a Bergdorf és Goodman. Alig négy napja tartózkodtam New Yorkban, és nem értettem a várost. Fel nem foghattam, hogy háztömbök szerint mérve miért biztonságos a közlekedés az 5. sugárúton, és miért nem az a nyugati oldal kilencvenes utcáitól felfelé. Miként lehetséges, hogy az egyik házat fegyveres, gumibotos portás védi, míg a másik üszkös gerendák kiégett romhalmaza. Miért éppen a 42. utcát foglalták el a prostituáltak, a stricik, a kábítószeresek, a pornómozisok, a zsebtolvajok és az utcai vigécek, hogy a 47. utcában miért számít elegáns viseletnek a pajesz, a lüszterkabát, és hogy miért nem teheti be lábát néger a kis Itáliába, az olasz negyedbe, amelynek egyik otthonos vendéglőjébe Geiringer és Piroska hívott meg vacsorára.

Ráérősen elsétáltam a Central Park sarkára, oda, ahol másfél óra múltán Oteróval, azaz Villareallal kellett találkoznom. Megbámultam a kirakatokat, az űrhajósruhába bújtatott bábukat a Saks Fifth Avenue kirakatában, az alsóneműket a Bonwit és Tellernél: sejteni kezdtem, hogy ezek a nevek mára fogalommá nemesedtek ennek a múlt nélküli városnak a mitológiájában: elég azt mondani: F. A. O. Schwartz, és mindenki tudja, miről van szó, mintha Akhilleusz pajzsának leírásában Héphaisztosz, a kovács valamely remekére utalnának.

F. A. O. Schwartz játéküzlet. Doboló majmok, körbefutó villanyvonatok, torz arcra illeszthető még torzabb maszkok világa - az egyik sarkában aranyos babakocsik, összecsukható kiságyak, csörgők, melegíthető cuclis-üvegek, eldobható pelenkák - egyszóval mindaz, amit én az *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertációm honoráriumából Anja nevű feleségem gyermekének, azaz a magam gyermekének megveszek.

Volt még időm, így kényelmesen szemügyre vehettem azokat a csinos fiatal nőket, akik egy nagyobb pult előtt sorakoztak fel egy üvegtábla előtt. A gyermekeiket becézték. Az egyik csecsemő sírdogált, többen is nyugtatgatták. Megejtő látvány volt. Közelebb léptem a hatalmas üvegtáblához, s akkor vettem észre, hogy ezek a síró vagy anyatejért gőgicsélő csecsemők játék babák. A technika csodái, gyerekhangon szól belőlük a gépezet, és igazi könnyeket ontanak, ha nem ringatják őket folytonosan. A játéküzlet bejáratánál tábla hirdette, hogy ezeket a babákat

nem lehet egyszerűen megvenni, csak örökbe fogadni. Mit? Igenis, örökbe fogadni, otthont adni nekik.

Nem ismertem meg Felixet, holott ott állt már mellettem a csörgőket és a cuclisüvegeket bámulva. Ki ez az elegáns úr?

- Siessünk, menjünk innen! - suttogta José Otero, azaz Felix Villareal, már ha a Villareal csakugyan az eredeti neve volt. Idegesen nézett körül, mint aki merénylettől tart.
- Ugyan, hová gondol - mondtam én -, kit érdekel az, hogy mi találkozunk?
- A CIA-t. Az FBI-t. Az elhárítókat, a besúgókat.
- Mitől olyan fontos ember maga? - kérdeztem.

De Felix intett, hogy induljunk már, néhány lépést tettünk csak a buszok között ugrálva, a park déli oldaláig - ott konflisok sorakoztak, hogy a város közepére telepített bokrok, mesterséges tavak, sziklakertek veszedelmes világába biztonságosan fuvarozzák el a látogatót. Otero füttyentett az egyiknek, fölkapaszkodott a batár lépcsőjére, majd maga után húzott engem is. Alig helyezkedtünk el, a kocsis pattintott az ostorával, s elindultunk a park fái között.

- Kinek dolgozik? - kérdezte Otero.
- Rosenblatt úrnak - feleltem.
- És kinek dolgozik Rosenblatt úr?
- Egy képeslapnak. S gondolom, saját magának.
- Mit akar tőlem? - De mielőtt válaszolhattam volna, a szép galoppban húzott kocsi lépcsőjére állt, és spanyolul szólította meg a kocsist. Az értetlenül nézett vissza és angolul válaszolt.
- Rendben van - huppant vissza az ülésre Jóosé Otero, azaz Felix Villareal. - A kocsis nem tud spanyolul.
- Ha minket figyel - vetettem ellen -, le is tagadhatta a spanyoltudását.
- Ez igaz - keseredett el José Otero, azaz Felix Villareal. - Mit csináljunk?
- Semmit. Nyugodjon meg. Kezdő újságíró vagyok, nem ártok senkinek, magyar az útlevelem, egy párizsi lapnak dolgozom - mi baj lehet ebből?
- A Papa embereit üldözik. Majd rájön maga is. Aki bármit meg akar tudni a Papáról, úgy értem az igazat, rosszul jár.
- Maga rosszul járt?
- Rosszul. Azért kényszerültem ide. Feljelentettek - otthon. Ide menekültem, holott innen jelentettek fel.

Szemügyre vettem José Oterót, azaz Felix Villarealt. Éreztem, hogy ez az ember nem hazudik, csak olyan élményekben volt része, amelyek

megfélemlítették, kiforgatták igaz valójából. S ez baj, gondoltam magamban, a félelem az emlékezetnek is rossz tanácsadója: amit mond, amit mondani fog, talán nem is igaz, mert minden, ami eszébe jut, beépülhetett egy sajátos, önvédelmi reflexbe, különös lelki szemüveggé állt össze az egész, s amikor visszatekint, ezen a szemüvegen keresztül lát, torzítva, szépítve, hamisítva.

- Mondja el, hogyan került a Papához.
- Itt, a konflisban?
- Maga akart egy konflisban beszélgetni.
- Csak azért - felelte José Otero -, mert nem akartam, hogy kihallgassanak. De azt, hogyan kerültem a Papához, mindenki hallhatja.
- Akkor szálljunk ki a konflisból - javasoltam.
- Itt, a Central Park közepén? A végén még megölnek.
- Azt nem szeretném - mondtam.
- Én sem - felelte José Otero, azaz Felix Villareal.

6

A Papa 1939-ben tűnt fel San Francisco de Paulában, a Steinhardt-birtok és a tejüzem környékén, ahol Mr. Don azokat a szörnyű kutyákat tartotta. Ő a hegyen lakott, a Bacalaón, abban a spanyolok építette toronyban, a Vigiában, amit már Mr. Don alakított át úgy, hogy a régi istálló helyén garázst építtetett, teniszpályát és úszómedencét. Mesélték a faluban, hogy először egy gyönyörű szőke asszony érkezett a környékre: azt hitte mindenki, hogy a fekete Cadillac Steinhardtékhoz viszi, de aztán Mr. Don visszaparancsolta a kutyákat, és ő fogadta az asszonyt. A fekete Cadillac végül lehajtott a kikötőbe, Cojimarba, és a szőke asszony José Gutiérrez-nél arról érdeklődött, lenne-e itt hely egy jachtnak. José Gutiérrez persze nem mondott igent, mert kinek kell ide még egy hajó?

A halászok mindig megjárják, ha idegen hajó köt ki náluk. Éppen akkoriban történt, hogy a tengerparton épített kalyibákat, halászkunyhókat egy jachtból kiszálló társaság jókedvében fölgyújtotta - a sörösüvegeket is szétszórták, mi, gyerekek, a parton játszók felsebeztük a lábunkat. Igaza volt hát José Gutiérreznek, amikor nemet mondott a szép szőke asszonynak. Aztán elfeledkeztünk az egészről, mindegy volt nekünk, hogy Mr. Don uszítja ránk a kutyáit, vagy egy másik fehér ember költözik a birtokra - egyre megy. Ráadásul azt mesélték, hogy egy jenki jönne ide, aki

fegyverrel űzi el gyerekeket, ha kővel dobáljuk a mangófát, hogy a gyümölcse az ölünkbe pottyanjon. A kis Gregoryra rálőtt. Utána azonban elküldte hozzánk a kertészét, hogy ha akarjuk, szedhetünk nála mangót is, yuccát is, csak ne dobáljuk a fákat. Egy hét múltán hat testvéremmel meg egy csomó fekete gyerekkel végre bemerészkedtünk Mr. Don hajdani birtokára - félve is, reszketve is, hogy hátha előrontanak a kutyák. De nem voltak ott kutyák, csak macskák, negyven megtermett állat, kubai fajta is, meg idegen. A gazda, vagyis a Papa lábánál ott volt a kedvenc macskája, akit tréfából Black Dognak, azaz Fekete kutyának nevezett, és Fekete kutya közelébe nem merészkedett a többi cica, Missouri, Baise, Ambrosi meg a többiek. Úgyse hiszi el, de azért elmondom, hogy a Vigia, az őrtorony egyik emelete csakis a macskáknak volt fenntartva. Közvetlenül a fegyverszoba alatt, mert a földszinten volt a fürdő, az emeleten a macskák, utána a fegyvertár és a legfelül a dolgozószoba, ahonnan el lehetett látni egészen a tengerig.

Éppen a yuccát vittük a piacra szekéren. A főút nálunk nagyon jó, tiszta beton, egészen Havannától a tengerig, de a mellékutak homokosak, mind csupa salak. Ha Santa Maria del Rosarióig kocsin akar menni, bizony kirázza a lelkét a szekér, vagy kerékagyig ragad a sárba, főként nyáron, amikor mindig esik.

A vendégoldalon ült a legkisebb öcsénk, Fernando. És a piac felé menet, egy bekötőúton lepottyant a szekérről, egyenest a kerék alá. A derekát vagy a lábát roncsolta szét, még nem tudtuk, csak éktelen sivalkodásba kezdtünk, hívtuk Jézust, Szent Máriát, a szomszédokat,
a segítőkész embereket - megtolták a kocsit, de az vissza-visszacsúszott szegény Fernandóra, aki csak felnyögött, aztán nem mozdult többé.

Akkor jött arra a fekete Cadillac. Benne a gyönyörű nő és a dús hajú - akkor még dús hajú - szemüveges Papa. Ha látta volna! Kiugrott a kocsiból, lehajolt a kis Fernandóhoz, megsimogatta a véres fejét, és ordított, hogy minden pénzt megad, ha megmentik ezt a fiút. A szőke asszony is kiszállt a kocsiból, kicsit finnyásán nézte, milyen véres lett a Papa *guayaberá*ja**,** de nem szólt egy szót sem, hagyta, hogy a Papa ölébe vegye Fernandót, és bekússzon vele a hátsó ülésre és ordítson, hogy a kórházba, a kórházba! Nem tudom, mi történt ott, csak a piactéren mesélték, hogy a jenki minden orvost becibált a műtőbe, s még az operáció közben is azt ordította, hogy mindent fizetek, mindent fizetek! Fernando nagyon szép gyerek volt, de hát mi látszott a szépségéből abban a véres roncsban, amit a kerék alól húztak

ki. A Papa ilyen volt. Nem bírta látni a gyerekek szenvedését. Jó, tudom, ennek ellene mond, hogy puskát fogott a mangóra éhes gyerekekre - de hát ugyanakkor mangót is adott nekik, ha tisztesen szedték, ha nem bántották a fát. Egy ujjal sem lehetett hozzányúlni a növényekhez, még a füvet se engedte lenyírni Pichilónak, a kertésznek. Csak akkor ment neki a fűnyíróval, ha a Papa elutazott.

Fernando temetésén egyszer csak feltűnt a fekete Cadillac. Nem szállt ki belőle senki, amíg a pap beszentelte a földet, amíg a vékony gyerekhangok el nem énekelték Fernando dalát, de aztán, hogy felpúposították a hantot, beszúrták a fakeresztet, rajta Fernando fényképével, kinyílt az ajtó, kihajolt rajta egy szemüveg, és a Papa azt mondta: gyertek fel holnap a birtokra.

És akkor mi felmentünk, a hat Villareal gyerek, a Sanchez família süvölvényei, az Otero fiúk, Medina gyerekei - voltunk vagy harmincan. És akkor a Papa előhozta a fiát, Patrickot, és azt mondta Patricknak, hogy válassza ki a legerősebb fiút a csapatból, és akkor Patrick odalépett Cheo Lopezhez, mert az már tizenöt éves volt, és olyan izomzatú, mint egy súlyemelő, és azt mondta, hogy ezzel a fiúval ő kiáll. A Papa maga hozta elő a két pár bokszkesztyűt, nem emlékszem már, hány unciásak lehettek, de nehéz kesztyűk voltak, csonttörők, s a Papa még gézzel is bepólyálta elébb Cheo Lopez, majd Patrick öklét, olyan gyengéden, hogy Cheo elébb nem is engedte ráhúzni a kesztyűt, mert azt hitte, hogy a Papa bolond, és ahogyan Fernandót a kórházba vitte, a fehér géz után ő is kórházba kerül. De amikor megértette, hogy itt bokszolni fog, méghozzá a Papa fiával, Patrick-kal, akkor egyszerre csak elkezdett egy helyben topogni, ugrálni, mint aki melegít, és ugrálni kezdett Patrick is, és összeütögette a kesztyűket, és végül nekirontott Cheo Lopeznak, és egy akkorát sózott az orrára, hogy eleredt a vére. A Papa láthatóan boldog volt, hogy vér folyik, s egy kört formált velünk, akár egy szorítót, és úgy biztatta hol Cheót, hol Patrickot. Mondanom sem kell, hogy Cheo ötödik ütésével leterítette Patrickot, aki ott feküdt a Ceiba, a kubai szent fa tövében, elnyúlva. És akkor a Papa megfogta Patrickot, és az ölébe vette, ahogyan Fernandót, és nem törődött vele, hogy a *guayabe*-rája véres lesz, és bevitte a toronyba, egyenest a fürdőbe, lemosta az arcát, majd kijött, és néhány pénzdarabot adott Cheónak. Ezzel még nem volt vége a napnak, mert Patrick lemosakodott és kijött, a garázshoz hívott minket, és ott rámutatott egy hatalmas ládára, és a ládából baseball-felszerelés került elő, labda és ütők és minden, és akkor azt mondta, hogy van neki egy bátyja, Gregory, akit ő

csak Giginek becéz, és most megalapítjuk a Las Estrellas de Gigit, azaz a Gigi csillagai nevű baseballcsapatot. Máig sem tudom, miért kellett ebbe Gregoryt belekeverni. Gregory nem lehetett a Gigi csillaga.

Feljártunk hát délelőttönként a Papához, aki néha maga is oktatott egy-egy ütésre, és két csapatba osztott minket, az egyikben a Villareal fiúk meg az Oterók, a másikban a Medinák és a Gutiérrezek meg a Sanchezek, s annak módja szerint csépeltük-vágtuk egymást, majd fütyörészve mentünk le a hegyről a piactér felé. Ilyen volt a Papa.

7

Amerikából a legjobb dolog telefonálni. Nullát tárcsázva felhívtam a doktor lakásáról a kisasszonyt, és Rosenblatt úr irodáját kértem, s közöltem, hogy a hívás költségeit ott fizetik. Rosenblattot tüstént kapcsolta a titkárnője; Rosenblatt úr fogadta a hívást, s én beszámolhattam neki amerikai sikereimről.

- A pénz megérkezett?
- Meg - válaszoltam. - És nyomon vagyok.
- Hallgatom.
- Megtaláltam az aranyművest.
- És mit mond?
- Fél.
- Mi a sztori?
- Csakugyan az Öreg szolgálatában állott. Benne volt a baseballcsapatban, a Gigi sztárjaiban.
- Nyertek ezek valahol?
- Nem. Helyi csapat volt San Francisco de Paulában.
- Mi a sztori?
- Az öreg meg akart menteni egy szegény kubai gyereket, aki a szekér alá esett.
- Na és, megmentették?
- Nem sikerült - mondtam én.
- Szóval még nincs sztori - jegyezte meg Rosenblatt, aki a távolsági telefonhívás alkalmából szűkszavú és összefogott volt.
- Majd lesz - nyugtatgattam Rosenblattot. - Nyomon vagyok.

8

Meyer Shapiro minden második délután megjelent Geiringer doktornál, a vérnyomását ellenőrizendő. Piroska reggelinél, a konyhában elkottyantotta, hogy Meyer Shapiro afféle szexinjekciókat kap Geiringer doktortól. Rendes körülmények között nem lenne szüksége rá, mert Meyer Shapiro nagytermészetű ember - jószerével az egész teste sorvad már, példátlan méretű hím tagja azonban afféle protuberanciaként lövell elő a testéből, naponta többször is erekció duzzasztja föl, s olyankor tüstént nő kell neki, különben felborul amúgyis labilis vérnyomása. Geiringer a szatíriázist és a vérnyomást együtt kezeli Meyer Shapirónál, aki legutóbb rosszkedvűen jelent meg a doktornál. Nem elég, hogy valószínűleg az injekciók hatására csődöt mondott egy spanyol lánnyal, aznapi negyedik szeretőjével, de a vérnyomása ettől végzetesen felborult, elébb leesett, majd oly magasra szökött, hogy kínzó fejfájásától nem tudott törődni eléggé azzal a példátlan esettel, hogy José Otero azután, hogy engem bemutattak neki, meg sem jelent a munkahelyén, a többi ötvösmester elmondása szerint még a lakásából is elköltözött. - Ezek az átkozott spanyolok - szitkozódott vallásának parancsa ellenére Meyer Shapiro, mesélte Piroska, aki mindezt a doktortól hallotta, és Shapiro nyilván a kubaiakat is a spanyolokhoz sorolta, mert José Otero eltűnése módfelett felizgatta. Amikor lecsillapodott - folytatta Piroska -, átalakult az ékszerészek és ötvösművészek keresztapájává. Kijelentette Geiringernek, hogy ő, Meyer Shapiro korántsem kíván beleavatkozni a doktor velem kötött hirtelen s talán meggondolatlan barátságába, de ez neki máris komoly veszteségeket okozott. Egyrészt, mert a spanyol lánnyal talán azért sült fel, mert felizgatta magát Otero eltűnésén, másrészt Oterónál jobb aranyművese sohasem volt még. Ő csak azt tanácsolhatja a doktornak, hogy a barátja, mármint én, ne nagyon járkáljak a 47. utca környékén, mert az ékszerészek, ötvösök, aranyművesek és gyémántcsiszolók viszonylag szervezett csapatot alkotnak, és ha valaki, akárcsak legalacsonyabb rangú közlegényüket is fenyegeti, megindulhat az egész hadsereg.

Én máris a hazautazást fontolgattam. A Budapestet célzó visszakozás jutott eszembe azonnal. Rosenblatt nem akadhat rám egy jól védett és megerősített határokkal rendelkező országban. Álnéven beiratkozom a műszaki egyetemre, letagadom sivár múltamat, és azt, hogy valaha is megfordult a fejemben, hogy megírom az *Ernest Hemingway kubai*

korszaka című disszertációt, ez esetben megúszhatom az immár 2000 dollárra rúgó költségek visszafizetését.

De mi lesz Anjával?

Gondoltam, nem utazom el anélkül, hogy meg ne látogassam a Guggenheim Múzeumot, nem mintha tudtam volna, hogy mi van ott, de ez volt az egyetlen múzeum, amelyikről sokat hallottam, s ráadásul ugrásnyira volt attól a helytől, ahol én José Oteróval, azaz Felix Villareállal a konflisban Patrick és Cheo Lopez bokszmeccséről társalogtam.

A 7. sugárúton sétáltam fölfelé, egy csemegeüzletben bekaptam egy pastramit, ittam hozzá egy sört, kifizettem a számlámat, a számlát gondosan eltettem, hátha Rosenblatt úr titkárnője még elszámolja a költségek között, elsétáltam a Hilton előtt, fel egészen a parkig, a parkon átvágva kimentem az 5. sugárútra és a sugárúton egészen a Guggenheimig. Megnéztem egy Picasso-kiállítást, nagyon érdekes volt, tele spanyol motívumokkal, és ezekről a motívumokról eszembe jutott Kuba meg José Otero, és nagyon elkeseredtem. Idestova egy hete vagyok New Yorkban, s nem láttam még belőle semmit, csak egy olasz vendéglőt meg egy magyart, egy zsidó csemegeüzletet, ahol a pastramit ettem, néhány Picasso-festményt, nem is a legjobb korszakából valókat, találkoztam Meyer Shapiróval, de nem vettem nála gyémántot. Kijöttem hát a Guggenheimból, már délután volt, gondolom, záráshoz készülődtek, s elindultam felfelé a városba, a park mellett nyugat felé. Az egyik keresztutca vonalán szélesebb csapás vágott át a parkon, megindultam rajta. Időnként joggingba öltözött, kötött sapkás férfiak ügettek el mellettem, akik úgy képzelték, hogy az átmenő utca benzinfüstjében kell elvégezniük napi testedzésüket. Aztán az átmenő utcát egy kis híd szakította meg, amelyről letértem a parkba, ide már nem követtek a kötött sapkás ügetők, leültem egy padra, és nem gondoltam semmire. Se Rosenblattra, se Anjára, se Geiringer doktorra, se José Oteróra. Ha valaki, hát az apám járt az eszemben, aki most otthon egy varrógép fölé hajol, aztán arra is rájöttem, hogy ez ostobaság, mert az apám éppen békésen alszik, megpróbáltam kiszámítani, hány óra is lehet most a hazámban, de ez nem sikerült, mert nem tudtam, hogy előre kell számlálnom-e, vagy visszafelé. Egy fekete férfi közeledett, a nyakában gitárral. Az arca véres volt. A kezét nyújtotta, hogy adnék neki néhány dollárt: az imént fosztották ki, s én már nyúltam a belső zsebem felé, hogy átadjam neki az egész pénztárcámat, s még az is eszembe jutott, hogy nyugtát kellene kérnem róla, mert különben nem számolja el költségeimet

Rosenblatt úr titkárnője - de a mozdulattól a gitáros megijedt, talán azt hitte, hogy lőfegyverért nyúlok, vagy késért - kést rántott tehát, hosszú pengéjű rugós bicskát: láttam, ahogyan a magasba emelkedik, behunytam a szemem és vártam.

Amikor kinyitottam a szemem, a fekete férfi a földön hevert, eszméletlenül. Mögötte egy sötét arcbőrű férfi állt, jobb öklében apró homokzsákkal. Ügyet sem vetett a földön heverő alakra.

- Beszél spanyolul?
- Ha nagyon muszáj.
- Jöjjön. Elviszem José Oteróhoz.

9

José Otero a nyugati oldal 126. utcájába költözött megmentőmhöz, akit Sancheznak hívtak. Nem az a baj, magyarázta José Otero, hogy én szegődtem a nyomába - én bizonnyal ártalmatlan vagyok, ezt már kiderítették Sanchez barátai. Hanem Meyer Shapiro. Az üzlet tulajdonosa, a gyémántkereskedők titkos fejedelme, alighanem sok mindent sejtett Felix Villareal, azaz José Otero múltjáról, de elkönyvelte, hogy ez olyan lezárt múlt, amellyel nem érdemes foglalkozni. Aranyművesei amúgy is titoktartásra kényszerültek, ha valaha is abban a szakmában akartak dolgozni, amelyikben Meyer Shapiro uralkodott. Ötvösnek vagy aranyművesnek nincs folttalan múltja? Meyer Shapiro vallatóra fogta José Oterót, mi köze a kommunistákhoz, meg hogy a családja még mindig Kubában él-e? Lehet, hogy Geiringer telefonja ébresztette rá az esetleges veszélyre, vagy véletlen egybeesések folytán a hatóságok éppen most akadtak a nyomára - most már mindegy. Ő az első perctől kezdve tudta, hogy nem maradhat sokáig a 47. utcában; s egyáltalán, Amerika nem a megfelelő menedékhely, túlságosan sok itt a kubai emigráns. Hogy ő is emigráns? Természetesen, de egészen másfajta emigráns, mint a többiek, ő nem a Disznó-öbölbeli kudarcot vallott támadás után menekült ide, hanem azért...

- Miért? - kérdeztem, az első pohár tequila után.
- Ez hosszú történet, nem tartozik ide, nem is mondhatom el.

Sanchez talán leviszi Miamiba, s onnan egy halászhajó könnyűszerrel átviheti a havannai kikötőbe. Ha nem Havannába, akkor Cojimarba, nyugat felé, ahol a Golfáram melegíti fel a vizet, ahol kék a tenger, s ahol a kardhal

nyomába eredve nemegyszer téved el az amerikai halász, amíg a könnyű parti naszádok oda nem húznak mellé, és nem szólítják fel távozásra.

- Kitől fél? - kérdeztem, de José Otero nem felelt, csak annyit mondott, hogy nem fél ő senkitől, majd még meglátják, mit érdemel az, aki a Papa emlékét akarja sárba rántani, vagy azok, akik a Papa életét megkeserítették, akik jelentéseket írogattak róla, akik körülötte ólálkodtak, vagy akik elrendelték, hogy élete végén, a Mayo Klinikán, elektrosokkal kezeljék.
- Elektrosokkal? - kérdeztem hitetlenkedve.
- Káposztát akartak csinálni a Papából, mert idegen hatalmasságokkal parolázott, eladta Castrónak a legjobb halász díját, s mert nyíltan támogatta a forradalmat.
- És az orvosok lettek a hatóságok készséges cinkosai?
- Hát persze - vágta rá José Otero, azaz Felix Villareal. - Ráfogták, hogy gyógyíthatatlan a depressziója. Kérdem én magától, mitől lett volna depressziós? Hogy nem ment neki az írás? Nem vagyok tanult ember, de hallottam eleget, amikor a Papa azt ismételgette, hogy író az, akinek nehezebben megy az írás, mint annak, aki nem író. Hát nehezen ment. De volt pénze, volt szép felesége, volt negyven macskája, egy halászhajója és világra szóló híre. Nem elég? És voltak barátai. Bizony, sok barátja volt.
- És az ellenségei?

José Otero legyintett. Mint aki maga elé képzeli az ellenfél hadseregét: először a fekete ruhás francóistákat, amikor Huescánál vagy Teruelnél támadnak az Ábrahám Lincoln-brigád katonáira. Aztán az olaszokat, akik egy másik fronton semmisítik meg a köztársaságiakat. Katonákat, akik partra szállnának Kubában, vagy még korábban a németeket, akik ezrével nyüzsögtek a világháborús Havannában, kémközpontokat szerveztek, s jelzéseket adtak le a partról a tengeralattjáróiknak.

- És az ellenfelei? - ismételtem meg a kérdést. Sanchez visszajött a konyhából egy gőzölgő paellával. José Otero vörösbort kerített egy barna zacskóból.
- Maradjon nálunk éjszakára - hívott Sanchez. - Itt is elalhat a pamlagon.

Honnan tudta Sanchez, hogy én pamlagon alszom? És egyáltalán, követett volna a zsidó vendéglőtől a Central Park sarkáig, onnan az 5. sugárúton fel a Guggenheimig, aztán a Guggenheimtől a sétányig?

- Szereti Picassót? - kérdeztem Sanchezt, aki csodálkozva nézett rám.
- Még sose láttam egyetlen képét sem.

Akkor hát nem járt fent a Guggenheim Múzeumban, odakint várt rám, vagy sejtette, hogy csak konflissal akarom végigjárni a Central Parkot? A padnál csatlakozott hozzám Sanchez, vagy egy bokorból figyelt? Sosem fogom megtudni, mert Sanchez nem szerette a kérdéseket, ingerült volt már attól is, hogy azt firtattam, szereti-e Picassót, a legszívesebben már visszavonta volna szíves ajánlatát, hogy maradjak ott éjszakára. Az is igaz persze, hogy engem most már nem is annyira a magam sorsa érdekelt, hanem Ernest Hemingway kubai korszaka, s hozzá az a riport, amit Rosenblatt úrnak küldendő vagyok - nem kutattam hát, miért emelt kést rám a fekete gitáros, hogyan került oda egy zsákkal Sanchez. Itt ülök José Oteróval, azaz Felix Villareallal szemben, és meg kell tudnom, kik voltak a Papa ellenfelei.

10

- Tévedtem a múltkor - kezdte rajosé Otero, azaz Felix Villareal, amikor Sanchez visszahúzódott a hálószobába, és a barna papírzacskóból egy újabb palack vörösbor került az asztalra. Black Dog mégsem macska volt, hanem kutya, méghozzá a Papa kedvenc kutyája. Nem is tudom, hol van eltemetve. A Finca Vigián van külön macskatemető, de külön kutyatemető nincs, hiszen a Papának mindig csak egyetlen kutyája volt, a Black Dog.

Esténként, amikor a Papa *magához* vette a vadászfegyverét és körbejárta a Finca-birtokot, akár egy erdőkerülő, ott járt a nyomában Black Dog, a kutyája.

Black Dogot Maldonado hadnagy ütötte agyon puskatussal. Arra nem emlékszem, hol temettük el. De arra igen, hogyan történt az eset. Akkor már én is a Finca lakója voltam, jó, tudom, azt terjesztették, komornyikként, de hát ez nem igaz, mert olykor még a Papa leveleit is én válaszoltam meg, holott nem vagyok betűvető ember, nem vagyok olyan tanult, mint maga. De mindegy is, ki voltam, és már az is mindegy, ki vagyok, mert úgy képzelem, hogy Maldonado emberei még mindig a nyomomban vannak.

Elmesélem magának Black Dog halálát. Nagyon messziről kell kezdenem. A mi szomszédunk - látja, azt mondom mi, mintha én is a Papa fia lettem volna, mint Gigi vagy Patrick - de hát nyugodtam mondhatom, hogy mi, mert húsz esztendőt éltem a Finca Vigián, és mindent láttam, érti,

mindent. Már amit látni akartam. Nos: Maldonado és a kutya. Rakjuk csak időrendbe a dolgokat. A Papa 1940-ben vette meg a birtokot. És ott voltak a szomszédunkban Steinhardték, ezek a németek, a disznók, akik rádiójeleket adtak... Ez is mindegy. Ott voltak a németek, ott voltak Havannában is, több ezer besúgó, spicli, kém, diplomata, csempész, orgyilkos meg a cimboráik. Hát hogyne, hatvanmérföldnyire Amerikától, persze hogy odagyűltek. Mindenhová befértkőztek, úgy gondolták, övék lesz az egész világ, még Kuba is. És akkor egyik este futár érkezett a Papához, hogy azonnal utazzék fel Havannába, és amikor a Papa visszajött, akkor azt mondta nekem, hogy tartsam nyitva a szemem. Csak ennyit, hogy tartsam nyitva a szemem. És én attól kezdve nagyon is nyitva tartottam, mert jó oka volt rá a Papának, hogy ezt kérje tőlem. Ugyanis egyre többen jöttek a Finca Vigiára, olyanok, akik addig nem jártak ott. Jött egy spanyol légiós, valaha Afrikában szolgált.

Megérkezett a Kenguru, egy hajdani iszapbirkózó, olyan izomzattal, hogy egy olajoshordót összeroppantott, hiszen átérte a karjával. Feltűnt Rodriguez, a pilóta, aki egykor Dominikában szolgált, sőt maga a diktátor, Trujillo nevezte ki a dominikai légierő parancsnokának, de aztán holmi hamis vádiratot bocsátottak ki ellene, s így Rodrigueznek menekülnie kellett. Nyolcan voltunk, már nélkülem nyolcan, mert nekem csak az volt a dolgom, hogy figyeljek, hogy nyitva tartsam a szemem. Legutolsónak csatlakozott hozzánk Duarte.

Egyik este számokat osztottunk ki egymás között. A spanyol légiós volt a 01-es, a Kenguru a 02-es, a pilóta a 03-as, Duarte a 04-es és így tovább; a Papa a 08-asat választotta - ő lesz a 08-as ügynök, és akkor megszabták, kinek mi lesz a feladata. Nekem nem volt számom, az én dolgom csak az volt, hogy figyeljek.

Este mindenki a birtokon aludt. A Papa körbejárta a Black Doggal a birtokot, aztán visszavonult a toronyba, és magához hívatott.

- Milyenek? - kérdezte a Papa, és lecsúsztatta az orrán a szemüvegét.
- Remek fickók - mondtam én, mert csakugyan azok voltak, de ha azt mondtam volna, hogy gazfickók, akkor se tévedek nagyot, mert úgy válogatta össze őket a Papa, hogy mindegyik látott már háborút, még Don Andreas is, a pap, aki a spanyol fronton harcolt, meg az orvos, dr. Sottocurto is. Úgy van. 01 a spanyol légiós, 02 a Kenguru, 03 a Pilóta, 04 Duarte, 05 Don Andreas, 06 Sottocurto, 07 Sosa, 08 a Papa. Megkérdezte tőlem a Papa, hogy mi a véleményem. És én úgy mondom ezt, ahogyan akkor mondtam, mert úgy is gondoltam, hogy remek fickók. És az volt a

dolguk, hogy férkőzzenek be a mindenütt ott nyüzsgő németek bizalmába, tudják meg, mire készülnek, és akkor jelentsék a Papának, és a Papa majd jelenti a követségen egy bizonyos Bob nevű férfinek, aki nem jöhetett ki a birtokra, mert hátha meglátják Steinhardték. Még arra is emlékszem, hogy a Papa a nagy cél érdekében kibékült Steinhardttal. Milyen szép volt pedig, amikor a Papa megérkezett, és mi, fiúk, az egész baseballcsapat, kivájt bambuszrudakba töltöttük a petárdákat, és a yuccabokrok közelébe kúszva össztüzet zúdítottunk Steinhardték vacsoratársaságára. Úgy ugráltak föl az asztalra a népek, mint a szöcskék. Összetörték a porcelánt. Az utolsó tányérig. A Papa kibékült Steinhardttal, még a templomba is elment vasárnap, majd ebédre is Steinhardtékhoz. Marthát, az akkori feleségét a fekete Cadillac vitte saroknyira is, mert a tűsarkú cipője belesüllyedt volna az agyagba meg a sóderba, és koccintottak Steinhardttal, láttam a messzelátón, és nevettem, hiszen ott poharazgatott velük a német katonai attasé is. A Papa egy kicsit becsípve jött haza, Martha asszonynak kellett vezetnie a Cadillacet, be Havannába, hogy a Papa tüstént elmondhassa Bobnak, mire készülnek a németek. De hát nem is erről akartam beszélni, hanem a Papa kis magánhadseregéről. Fiatal voltam, még kamasz, nekem csak figyelnem kellett, mert a Papa azt mondta, hogy jó szemem van. Mindenki gyanús, tanított a Papa, és én az igazat megvallva a vendégházban fölforgattam a Pilóta és a spanyol Légiós ágyát meg holmiját, s ha találtam valamit, jól eszembe véstem, és elmondtam a Papának. Hogy a spanyol Légiós hatalmas szafarikéssel jár, s hogy Duarténak ismétlőpisztolya van, a Kenguru pedig olajjal keni a testét, mintha mindig birkózásra készülne.

01-től 08-ig - ennyien azért ritkán gyűltek össze a Finca Vigián, inkább a Laterazzában, a Papa kedvenc kávéházában találkoztak, vagy odabent Havannában, vagy kihajóztak a Pilaron Cojimartól egészen Jaimanitasig, a havannai kikötő felé, leengedték a hajó testére szerelt halászszerszámokat, és száguldoztak a kardhalak nyomában. A kék vagy a fehér kardhal volt a kedvencük, de beérték a doradóval is, mert az ugyanúgy kapott a csalira, a tűhalra, mint a kék vagy a fehér kardhal.

Egyik este mégis a Vigián találkoztak mind a nyolcan, 01-től 08-ig, a spanyol Légiós, a Kenguru, a Pilóta, a Pap, Duarte, Sosa és az Orvos. Ártatlan baráti társaság - egyenként szállingóztak be, hogy a csendőrök őrjárata ne figyeljen fel rájuk. Hanem a csendőrök mégiscsak betoppantak. Lecövekeltek a Finca Vigia kerítésénél, majd Maldonado hadnagy

benyomta az ajtót, és elindult a ház felé. A Papa nem volt ostoba, persze hogy őrszemet állított, én voltam az őrszem, a tamarindok és a mangófák árnyékában könnyen oldalozhattam hátrafelé, s amikor Maldonado emberei megérkeztek, beszóltam a Papának, hogy vigyázz!, itt a csendőrség. A Papa karosszéke mellett, a könyvszekrényhez támasztva mindig ott volt a fegyver - 22-es kaliberű kétcsövű puska. Az idegenek közeledtére Black Dog is felpattant, izgatottan csóválta a farkát, és a Papa nyomába szegődött. És akkor a Papa kiment Black Doggal a nyomában, és szólt a csendőrtisztnek, Maldonado hadnagynak, hogy ne világítson a szemébe. Mire Maldonado hadnagy azt mondta, hogy tilos a lőfegyver, amit a Papa a kezében szorongat, meg a gyülekezés is. És akkor a Papa azt mondta, mi köze hozzá, mire Maldonado megfenyegette, hogy behívja az embereit és feloszlatja a gyűlést, erre a Papa azt mondta, hogy nincs itt semmiféle gyűlés, csak a barátaival iszogatnak, és az talán csak nem tilos, mire Maldonado, hogy viszont fegyvert tartani tilos, és ezért letartóztathatja a jenkit. Nem tudom, hogy ettől a szótól-e, jenki, de Black Dog megvadult és nekirontott Maldonadónak. Maldonado súlyba kapta a puskáját, és a puskatussal úgy kólintotta fejbe Black Dogot, hogy az nyomban elterült. A Papa a vállához emelte a fegyverét, és én reszketve néztem, hogy most keresztüllövi Maldonadót, de úgy rémlett, meggondolta magát a Papa, mert amilyen hirtelen haragú volt, olyan okos is, és leeresztette a fegyvert. Az járhatott az eszében, hogy ha lő, akkor tűzharcra kerül a sor, mire kirontanak a házból 01-tót 07-ig az emberei, a Pilóta, a Kenguru, a Pap, az Orvos, és akkor volt, nincs hírszerző osztag, és senki sem tudósíthatja Bobot az amerikai követségen arról, mire is készülnek a Karib-tenger térségében a németek. Ezért a Papa megfenyegette Maldonadót, hogy a csendőrök közé lövet, és akkor Maldonado megfenyegette a Papát, hogy erősítést hoz Santa Maria del Rosarióból, mire a Papa azt mondta, hogy csak lássa meg Maldonadót az El Brillantéban, a San Francisco de Paula-i kávéházban, ahol mi vagyunk az urak, és akkor vége lesz egész Santa Maria del Rosariónak, mire Maldonado hadnagy megvetően belerúgott Black Dogba, és kihátrált a kapun, majd a csendőreivel együtt eltakarodott. A Papa lehajolt Black Doghoz, és sírni kezdett. Így halt meg Black Dog.

HARMADIK FEJEZET

1

A reggelit Sanchez hozta be. José Otero, azaz Felix Villareal elfáradt a tegnapi beszélgetésben, vagy talán a szaporán kortyolt vörösbor tette, hogy rosszkedvűen ült asztalhoz, a felszeletelt paradicsomhoz és a tejjel hígított teához.

- Nem tudom, mi lesz velem - sóhajtotta José Otero. - Mert nem tudom, kik vannak ellenem. Nem tudom, miért kellett eljönnöm Kubából, és nem tudom, kik szegődtek itt a nyomomba.

Nem szívesen kérdezősködtem tovább. Én is elgémberedtem a heverőn, amely kényelmetlenebb volt, mint Geiringer doktoré, meg aztán csalódtam is José Oteró-ban. Felhívhatom-e Rosenblatt urat újra meg újra azzal, hogy itt a nagy titok, s közben csak annyit mondhatok, igen, Maldonado hadnagy puskatussal agyonütötte Black Dogot. Ez kevés. Akárhová nyúltam eddig, a felületen csillámló izgalom, a mélyben ásító üresség: képtelen vagyok összerakni az események mozaikjait. Steinhardték: - no igen. Az asztalon ott táncol az egész német követség, és a csizmák alatt ott ropog a meisseni porcelán - a csizmák alatt, melyek egész Európát eltaposták. Aztán Kuba. Egy kocsikerék alá került gyerek, a bevérzett *guayabera*, a csillogóan szőke Martha meg a Papa, ahogy a puskájával és Black Doggal esténként körülkerüli a Finca Vigiát? Nem is hívtam fel Geiringer doktort, reggel várták a betegei. Neki se mondhatnék többet - nyomára bukkantam az aranyművesnek, aki fél, de nem tudja, kitől. Piroskának meséljem el: késsel támadtak rám a Central Parkban és Sanchez mentett meg? Honnan került elő Sanchez?

Aztán mégiscsak Oterót faggattam.

- Mi lett Maldonadóval?
- Mi fogtuk el, érti, mi. A forradalom után felkerekedett az egész falu, átmentünk Santa Maria del Rosarió-ba, ahol a csendőrök fele már civil ruhába öltözött, mintha egyikük-másikuk azt jelezte volna, hogy visszamegy halásznak, parasztnak, hiszen kik álltak csendőrnek? Hát a mi fiaink. Rátaláltunk Maldonadóra - nem én, hanem az öcséim, mert a Gutiérrez gyerekek meg a Medina fiúk felnőttek voltak már, akadt köztük, aki Fidel oldalán harcolt a hegyekben, de a forradalom győzelme után visszatértek San Francisco de Paulába. Ott reszketett Maldonado az irodájában. Hogy ő nem tett semmit. Különben is mit róhatnak fel neki? Egy fekete kutya halálát. De a Medina fiúknak jobb volt az emlékezete, mert hiszen az apjukat ennek a csendőrségnek a pincéjében kínozták meg,

hogy vallja be, mi módon jutott el ruha meg élelem Fidelhez a hegyekbe - kicsavarták a karját, meg a heréit ütötték gumibottal. Még szerencse, hogy Batista, a diktátor különös taktikához folyamodott: elterjesztette, hogy Fidel halott - forradalom, Kubában, ugyan! -, Medinát kiengedték.

A reggelihez friss paradicsom volt - Sanchez ébredésünk előtt már lent járhatott, s most ott tüsténkedett körülöttünk, akár egy szabadnapos pincér. Hát nem Otero, azaz Villareal volt a komornyik a Papánál?

- A Medina fiúk azt tervezték, hogy San Francisco de Paula főterén fellógatják Maldonadót. Megérdemelte volna. A lábánál fogva akarták fölakasztani. De a bíróság nem így döntött. Harminc évet kapott, persze előbb-utóbb ő is közkegyelemben részesül majd. De minek foglalkozunk Maldonadóval: egyenruhát viselt, nyílt sisakkal harcolt. Hanem az áruló!
- Ki volt az? - kérdeztem.
- Ha tudnám. A Papa valószínűleg tudta. De sose szólt róla senkinek. A saját ügynökei derekasan gyűjtötték a híreket a németekről: honnan figyelik az amerikai kiképzőtáborokat meg az angol légierő gyakorlatozását, hová jelentenek. Nekem ugyan nem szóltak róla, de tudom, hogy a spanyol Légiós meg a Pilóta fel-feltűnt olykor a házban, s felment a toronyba fegyverért. Éjszaka indultak útnak, a tengerpartra, s hajnalban el-eldördült egy-egy lövés, majd visszajöttek a toronyba, és megtisztították a fegyvereket. A németek nem mindig bízták rádióra a híreket: olykor a parton, lent Cojimarnál adtak fényjeleket a ki-kibukkanó tengeralattjáróknak, és arról tudósították őket, merre járnak az áruval megrakott, Miami felé tartó kubai hajók. Sok teherhajót süllyesztettek el a tengeralattjárók - a Karib-tengert nem aknásították el. De aztán egyszerre megfogyatkoztak a jó hírek, nem volt hová lemenni a tengerpartra, nem volt kit lehallgatni a Tropicanában, Havanna luxusbárjában. Valaki köpött. Hallottam egyszer, amikor a Papa az amerikai követségen dolgozó Bobnak panaszolta fel, hogy áruló keveredett közénk, és akkor sorra vette 0l-től 08-ig az embereket, a Légióst, a Kengurut, a Pilótát, a Papot, az Orvost, Duartét, Sosát és önmagát. A körülmények véletlen egybeesése is ellenünk dolgozhatott: Steinhardtnak bizonyosan föltűnt, hogy a Papa barátkozik vele, át-átjár az estélyekre, de ezeken az estélyeken már nem volt ott a német nagykövet. A katonai attasét se látták többé a Steinhardt-birtok fogadásain. Szagot fogtak. Szóval nem tudom, nem tudom. Persze ezernyi gyanús körülmény merült fel: például, hogy az amerikai követségen akadt valaki, aki tudhatott a Papa titkos szervezetéről - például

az, akinek Bob továbbította a híreket. Az illetőnek arról is tudomása lehetett, hol s milyen német ügynököt „emelt ki" a Légiós vagy a Pilóta. - Nem tudom, nem tudom.

2

Nem volt kulcsom Geiringer lakásához; a szerencsémben bízva csengettem be délelőtt 11 órakor. Magára hagytam Sanchezt és Oterót, aki különben megígérte, hogy majd jelentkezik telefonon, hátha segíthet. A hangja nagyon bizonytalan volt, s úgy láttam, a sorsa is. Félt, nagyon félt, Meyer Shapirótól is, és az ismeretlen ellenfelektől, akik az emigráció és Kuba küzdelmében minden érdekelt életét csatatérré avatták. A búcsúzásnál még azt mondotta: - Hazamegyek, hazamegyek -, de ez nagyon bizonytalanul csengett, mert Sanchez, akire az életét bízta volna, már nem ígért neki semmit. Hogy egy halászhajó átviszi? Valószínűtlennek tetszett a gyorsnaszádoktól, a parti őrség motoros hajóitól őrzött vizeken. Volt némi lelkifurdalásom, hogy az én felbukkanásom dúlta fel Otero életének nyugalmát. Ha csak Meyer Shapiro nem fedte fel mindenkinek José Otero, azaz Felix Villareal tartózkodási helyét bosszúból, amiért faképnél hagyta. Vajon a szakállas pátriárka kiszolgáltatná az ismeretlen kopóknak, akik állítólag a nyomában voltak? Az is meglehet, hogy Felix idegei mondták fel a szolgálatot. A családjától, a hazájától távol már csak a múltban élt. Több évtizedig a Papa mellett, s utána hirtelen elvetődött New Yorkba, ahol kemények a telek és forrók a nyarak, s legfeljebb a nyári zivatarok magas páratartalma emlékeztet arra, hogy van olyan égöv a földkerekségen, ahol télen is süt a nap.

Piroska nyitott ajtót. Én azt se tudtam, vajon dolgozik-e Piroska, vagy sem, de a hajnali órán átnyújtott csekkből arra következtettem, hogy ugyan minek piszkolná be finom kezét munkával: Piroska vár, talán arra, hogy beleszeressen a doktorba, aki éjszaka meztelenül szerelmes szavakat suttog a fülébe az ágyban. Piroska kedves volt hozzám, tízóraival kínált, majd hagyta, hogy gyorsan megborotválkozzam a fürdőszobában, míg ő leült arra a heverőre, amilyen - most már így is mondhatom - én szoktam aludni. Rágyújtott egy cigarettára, és várt.

- Magának nincs szerelme? - kérdezte, amikor még félmeztelenül, a törülközőt a nyakamba vetve, kiléptem a fürdőszobából.

Nem sejtem, mi késztetett arra, hogy éppen Piroskának meséljek Anjáról. Arról, hogy nekem szép kedvesem van Párizsban, aki ráadásul a gyermekemet hordja a szíve alatt, és már alig várom, hogy újra a karomban tarthassam őt, bár igaz, jegyeztem meg, hogy ritkán tartottam őt a karomban, mert (és itt érthetetlen okból gyóntam) leginkább a mosogatónál szeretkeztünk, annak peremébe kapaszkodott az én szép kedvesem, Anja.

- A mosogató peremébe? - csillant fel Piroska szeme. - Mosogató itt is akad.

Ezzel megcirógatta a mellemet, finoman megfogta a kezemet, kivitt a konyhába, nekitámaszkodott a mosogatónak, és kacéran rám nézett.

- Mutassa meg, hogyan.

Ez egyáltalán nem olyan mosogató volt, mint a párizsi, Pierre bisztrójában. Csak házi mosogató, voltaképpen semmire sem alkalmas, mert mi fér el benne, egykét tányér, egy teáskanna, két-három pohár.

Legalább tíz napja nem voltam nővel. Éreztem, hogy ágaskodik bennem a férfiasság, s még azt sem volt időm eldönteni, tetszik-e Piroska, vagy sem. Egy pillanatra átfutott rajtam a rémület, mi lenne, ha a doktor most belépne: nem elég, hogy kiváltott a fekete bőrű taxis fogságából, nem elég, hogy befogadott a lakásába, még a szerelmét is elorzom tőle. Gondolkodni sem volt időm. Piroska kacéran támaszkodott a mosogatóhoz, kezét a nadrágszíjam mögött csúsztatta, be a szeméremszőrzetemhez, pontosan azzal a mozdulattal, amivel Anja, gyorsan megszabadított a ruháimtól, és a szerszámomat feltolta abba a mély sötétségbe...

Reszkettek a lábaim. Az az olcsó gondolat kísértett, hogy minden nő egyforma.

3

A másnap reggeli újságban kis hír tudósított arról, hogy egy Mario Sanchez nevű kubai származású emigránst elvágott torokkal találták a 126. utca egyik bérlakásában. A tettes elmenekült, a nyitott ajtajú 14. számú lakásban a szomszédok találtak rá.

Egyedül voltam otthon, a doktor már elment, s Piroska nem aludt nála aznap éjszaka. Igaza volt hát José Oterónak: valaki a nyomukba szegődött. Egy pillanatra felmerült bennem, hogy talán az a fekete bőrű gitáros, akit Sanchez a Central Parkban ütött le egy homokzsákkal, de ez képtelen ötlet volt. Hirtelen belém hasított a rémület: hiszen tegnapelőtt még láthattak

engem Sanchez lakásába felmenni, s megleshettek, amikor eljöttem. Igaz, a szomszédok ki se dugták az orrukat, de ki tudja, hogy az ajtó hasadékán vagy a kémlelőnyíláson nem figyelték-e, ki jár Sancheznél. Ráadásul Meyer Shapiro vezetett el engem Villarealhoz, s ha Meyer Shapiro tud a mi kapcsolatunkról, akkor tudhat az aranyművese barátairól is - ha nagyobb nyomozást indítanak, a szálak hozzám vezethetnek, aki egy párizsi tartózkodási engedély és egy magyar útlevél birtokában meghatározhatatlan célból tartózkodom New Yorkban. Ha vallomást kéne tennem a rendőrségen, ugyan ki hinné el nekem, hogy Ernest Hemingway kubai korszaka és Rosenblatt úr szívessége juttatott el ide.

Autóbuszra ültem azzal az elhatározással, hogy önként jelentkezem a rendőrségen. Talán hasznukra válik, ha némi adalékkal szolgálok Sanchez utolsó napjairól.

De melyik rendőrőrszobán? Mindenesetre a 126. utca felé vettem az utamat az autóbusszal, ismét keresztül a Central Parkon, ahol Sanchez megmentette az életemet, valahol a Columbia Egyetemnél szálltam le, és vaktában indultam el a kisebb keresztutcákon, míg végre egy táblán azt olvastam: Rendőrség. Az ajtóban nem állt őrt fakabát, bementem, az előtérben csupa fekete bőrű gubbasztott hosszú lócákon, s egyetlen rendőrt sem fedeztem fel. Én is leültem a padra, majd amikor nyílt egy ajtó, és kilépett egy ingujjra vetkezett egyenruhás férfi combját verdeső pisztollyal, fölpattantam, odaugrottam hozzá, és bejelentettem, hogy a Sanchez-gyilkosság ügyében jöttem. Fehér ember voltam, csupa fekete bőrű között, udvariasan meghallgatott, és azonnal bekísért egy másik szobába, ahol egy fiatal szemüveges rendőr ült az asztal mögött. Az én emberem odavetette neki, hogy a Sanchez-gyilkosság ügyében járok itt, mire a fiatal rendőr megkérdezte, melyik Sanchezről van szó. Tegnap ugyanis két Sanchezt öltek meg, s ő csak az egyiknek az ügyében illetékes. A 126. utca, mondtam. Felderült az arca. Ez az ő Sancheze. És máris beintett egy hivatalnokot, aki odaült az írógéphez, és megkérdezte, hogy vallomást akarok-e tenni. Bólintottam. A hivatalnok - civil ruhás - papírt fűzött be a gépbe. A rendőr megkérdezte:

- Miért ölte meg Sanchezt?

Annyira elképedtem, hogy szólni se tudtam. A gépíróról a rendőrre néztem, majd vissza, az arcom kipirulhatott, és a rémülettől összekucorodtam a széken.

- Na jó, jó. Nem kell mindjárt a vastagjával kezdeni - nyugtatgatott. -

Először vegyük fel a személyi adatait. Mondja meg szépen, hol lakik, miért van itt New Yorkban, meddig érvényes a vízuma, hol ismerte meg Sanchezt...

Bediktáltam a személyi adataimat, de még mindig nem tudtam kinyögni: nem azért jöttem, hogy Sanchez gyilkosaként önként feladjam magam, ehelyett az útlevelemet kezdtem lobogtatni, mintha egyáltalán módom lett volna rá, hogy a New York-i magyar konzulátustól kérjek védelmet. Nekem a hazámmal ideiglenes konfliktusom támadt, méghozzá ezért meg azért, amit itt most nem tudok részletezni, felügyelő úr. Tulajdonképpen szeretem a hazámat, és ha nem kellene disszertációt írnom, akkor otthon lennék idős édesapámmal, a szabómesterrel, délutánonként a Duna-parton sétálgatnék, ami színeiben is sokkal szebb, mint akár az East River, akár a Hudson.

Azt képzeltem, folyamatosan magyarázok, kisvártatva mégis rádöbbentem, hogy az adataimon kívül egyetlen szót sem szóltam. Megbénított a rémület, agyamban a film magyarul pörgött, úgy éreztem, váratlanul elvesztettem az uralmat ama tanult nyelv fölött, amelyre oly büszke voltam. Egyetlen angol szó sem jutott eszembe. Ekkor belépett az a rendőr, aki oly nyájasan tessékelt be ehhez a másikhoz, aki az egyik Sanchez ügyével foglalkozik, súgott valamit a kihallgatóm fülébe, az benyúlt a fiókba, elővett egy hatalmas revolvert, és belökte az üres, derekán függő pisztolytáskájába, felpattant és a másik nyomában kifelé indult. Az ajtóból még visszaszólt a tisztviselőnek: - Bilincseljétek meg. - A tisztviselő megnyomott az asztalnál egy gombot; a szobába valósággal berontott két fegyveres rendőr, az egyik egy bilincset kapott le az övéről, és egy szemvillanás alatt rákattintotta a csuklómra, mint aki ezt a mozdulatot már cirkuszban is bemutatta. Arra még emlékszem, hogy a két rendőrnek magyarul kiáltottam oda: Ártatlan vagyok! Ártatlan vagyok!

4

Ketten ültünk a vizsgálóbíró előtt: egy ismeretlen spanyol férfi és én. A börtönben, éjszaka, nem sokat aludtam: negyedmagammal voltam a világos cellában, és három társam fekete bőrű volt.

Az angolom még mindig nem tért vissza, feltehetően a rémület üres pályákat szántott az agytekervényeimbe, de az a szó, hogy ártatlan, mégis előkerült emlékezetem legmélyebb tárnáiból. Amikor beléptem a cellába, társaim már tudták, hogy szállásukat egy gyilkossal osztják meg, és ez alighanem hatott rájuk, mert kezdetben némi tisztelettel viseltettek irántam.

Amikor azonban én egyre csak azt hajtogattam, hogy ártatlan vagyok, ártatlan, akkor először kizsebeltek - s bár nem találtak semmit, a zsebkendőmet mégis elorozták, s ennek úgy örültek, mintha a birtokukba jutott volna az egész vagyonom. Aztán egy időre elfeledkeztek rólam, csak este, amikor ágyba parancsoltak, akkor közölték velem, hogy jobb lesz, ha nem alszom, mert álmomban megerőszakolnak. Megérdemlem, gondoltam magamban. Egy férfi, akinek egész szerelmi élete mosogatók körül forog, logikusan végzi börtönbe zárt fekete bőrű, vidám fiúk áldozataként. Nem mertem hát akkor sem aludni, amikor már meggyőződtem róla, hogy mindhárom társam mozdulatlanul fekszik, úgy horkol vagy szuszog, ahogy a mélyen alvó emberek szoktak, a lelkiismeret se háborgatta őket, hiszen bizonyára nem voltak Sanchez gyilkosai.

A vizsgálóbíró először az én személyi adataimat vette fel, aztán megkérdezte, miként ismerkedtem meg Sanchezzel, és azt is, hogy miért vallottam magam a gyilkosának, mikor a gyilkos itt ül mellettem. Én megpróbáltam elmagyarázni, hogy sohasem vallottam azt, hogy én öltem meg Sanchezt. A vizsgálóbíró azonban előhúzott egy jegyzőkönyvet, amelyet ugyan nem írtam alá, mert a kihallgatás félbeszakadt, de első mondata úgy hangzott: azért jöttem, hogy bevalljam, én vagyok Sanchez gyilkosa. Azután a másik férfi kihallgatására került sor, s engem csak azért nem küldtek ki, mert közben egyfolytában arról faggattak, hogy láttam-e ezt az embert Sanchez lakásának a környékén ólálkodni, vagy láttam-e valaha is az életben; nem beszélt-e Sanchez a régi kubai dolgokról, és legfőképpen, hol van José Otero? Én arra mindvégig büszke voltam, hogy José Otero igazi nevét nem árultam el. Hogy eredetileg Felix Villarealnak hívják, és afféle titkára volt a Papának. Miután azonban körömszakadtig őriztem José Otero igazi kilétének titkát, elesett védekezésem legfőbb alapja, hogy ugyan mit keresek én New Yorkban. Nem mondhattam, hogy *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertációm juttatott ide, mert akkor kiderül, így vagy úgy közöm van Kubához vagy a kubaiakhoz, másfelől ismeretlen szálak vezethetnének el magához a Papához is, és ha mindazok, akik a Papa titkos életéről bármit tudnak, megneszelik, hogy én a rendőrségen hajlandó voltam nyilatkozni mindarról, amit eddig megtudtam róla, soha többé nem nyílnak meg előttem. Ugyanakkor hiába törtem a fejem, hogy mit mondhatnék, honnan ismerem én José Oterót vagy éppen Sanchezt, hogyan kerültem én ennek az ismeretlen városnak a nyugati szektorába, egy olyan negyedbe, ahol már csak fekete bőrűek,

dominikaiak, kubaiak élnek, s még mindig hátravolt annak a tisztázása, miért vallottam azt, hogy én öltem meg Mario Sanchezt.

Volt időm gondolkodni a dolgon: a két és fél órás kihallgatás után újra megbilincseltek és levittek a fogdába, ahol már egészen más társak fogadtak: három fekete bőrű fiatalember, akiket közönséges autólopás miatt hoztak be, és akik azt tárgyalták, reám ügyet se vetve, hogy ha holnap kiszabadulnak, a város melyik negyedében folytatják a gépkocsik feltörését.

5

A Sanchez-gyilkosság vádlottja Duarte volt. Állítása szerint ő már 1946-ban elhagyta Kubát és átköltözött Mexikóba, ahol az Aero Mexico társaságnál lett repülőtéri forgalomirányító. Voltaképp békességben élt csaknem negyed századig. 1961-ben váratlanul egy fenyegető levelet kapott, amelyben az állt, hogy a múltért még bűnhődni fog. A Chapultepec park mellett lakott. Egy nap munkából jövet alighogy bedugta a kulcsot a zárba, óriási robbanás hallatszott, és ő lerepült a lépcsőn - még szerencse, hogy a felesége és a két lánya nem volt otthon. Másnap újabb fenyegető levelet hozott a posta, és az aláírás az volt: 01-07. Ebből már sejtette, hogy a robbantók az egykori magán kémiroda tagjai lehettek, az önkéntes kubai ügynökök, akik a német tengeralattjárókat a szárazföldről segítő informátorokat leplezték le. Másnap a repülőtérre érkezvén alig szállt ki a kocsijából, egy gépfegyversorozat lyuggatta szét öreg Buickját, amiből végképp megértette, itt nem babra megy a játék. Igen, beismeri, hogy annak idején gyanúba vették őt is: áruló férkőzött közéjük. Ám nem más védte meg a vádtól, mint az ügynökök parancsnoka, a 08-as. Ő, Duarte sosem dolgozott a németeknek. Azt is elmondhatja róla bárki Mexikó City repülőterén, hogy a Lufthansa gépeket se szívesen szolgálta ki, annyira iszonyodott a *krautoktól,* és most mégis gyorsan kellett döntenie. Felszámolta a Chapultepec park melletti lakását, a feleségét és a lányát átköltöztette Durangóba, míg ő maga az Egyesült Államokba repült, hogy védelmet kérjen attól a bizonyos Bob nevű férfitól, aki hajdanán az összekötőjük volt az amerikai követségen. A 08-as halott volt, és az egyetlen ember, aki tisztázhatta őt, csakis Bob lehetett, ha ugyan egyáltalán élt még. Még szerencse, hogy emlékezett a nevére, bár egymás között csak Bobnak nevezték - igen, Hayden volt a neve, és a washingtoni kormányhivatalokban kiderítheti, hol lakik.

Sikerrel járt. Bob ugyan már nyugdíjba vonult, de mindenre pontosan emlékezett. Hajlandó volt találkozni Duartéval, igaz, csak egy washingtoni garázs mélyén úgy, hogy Duarte ne láthassa az arcát. Az öblös, zegzugos garázsban, ahol mély torokhangon visszhangoztak a szavak, Bob Hayden elmondta, hogy ő tudja, ki volt az áruló, de ez még mindig hivatali titok. S amikor ő, Duarte azt kérdezte tőle, hogy miért nem leplezték le a náciknak dolgozó kémet, miért nem tették hűvösre a kettős ügynököt, aki nyilvánvalóan szégyent hozott Kubára, az Egyesült Államokra, akkor Bob Hayden hallgatott, nem felelt. Talán maguknak dolgozik, kérdezte tőle Duarte, de Bob némaságba burkolódzott. Végül ő, Duarte könyörgésre fogta a dolgot. Meg kell találnom azt, aki fenyeget. Magának tudnia kell, hol élnek 01-től 07-ig azok az emberek, akikkel egykor... De Bob Hayden szűkszavúan válaszolt, és csak annyit mondott, hogy ő nem tud semmit, de miért nem keresi meg a Papa Floridában élő feleségét. Ő, Duarte erre azt válaszolta, hogy Bob Hayden rosszul emlékszik, ez már egy másik feleség, mert amikor az irodát megnyitották, a Finca Vigián, akkor még Martha asszony volt a 08-as felesége, akire viszont most Bob Hayden céloz, az Mary asszony. Bob Hayden azt válaszolta, hogy csak a Papa legbizalmasabb emberei tudhatják, hol rejtőznek az egykori ügynökök 01-től 07-ig, és az is lehet, hogy már sokan meghaltak közülük, sőt az is, hogy csak az egyik ügynök fenyegeti, például a Kenguru, vagy a spanyol Légiós, vagy talán a Pilóta, de ő ebben nem lehet segítségére. Mire ő, Duarte könyörgésre fogta a dolgot. Képtelenség, hogy őt és családját egy merénylő golyójának vagy robbanószerkezetének szolgáltassa ki Bob, akinek tudnia kell, hogy ő nem volt áruló, és mindig utálta a *kraut*-okat. Erre Bob Hayden azt tanácsolta neki, hogy keresse meg New Yorkban, a 46. utcában José Oterót. És ezzel Bob Hayden eltűnt a garázsból. Ő, Duarte felutazott New Yorkba, kereste José Oterót a 46. utcában, és eljutott Meyer Shapiro üzletébe, de José Otero addigra már nem dolgozott ott. Ő különben sem tudta, ki az a José Otero, és Meyer Shapiro üzletvezetője sem akart felvilágosítást adni. Ekkor ő könyörögni kezdett Meyer Shapiro üzletvezetőjének, hogy segítsen neki, vezesse nyomra. Kitalált egy történetet valami kubai örökségről, amelyről neki José Oterót feltétlenül értesítenie kell - mire Meyer Shapiro üzletvezetője eltűnt a műhely belsejében, majd visszajött, és egy cédulát nyomott a kezébe, rajta egy 126. utcai címmel. Ő felkerekedett, és elment a 126. utcába, és nem félt semmitől, mert tudta, hogy ártatlan, arról viszont sejtelme sem volt, hogy ki

lehet José Otero, vagy hogy ki fogadja őt abban a lakásban. Becsöngetett, holott az ajtó résnyire nyitva volt, s fityegett rajta a biztonsági lánc. Belökte az ajtót, de odabent nem volt élő lélek, csak az ablakon libbent meg a függöny, mintha azon át távozott volna valaki - belépett, és ott találta Sanchezt elvágott torokkal. Mire felocsúdhatott volna, már a rendőrség rontott be a lakásba. Igaz, hogy ő, Duarte éppen a holttest fölé hajolt, az is igaz, hogy rémületében és zavarodottságában hozzányúlt a holttest mellett heverő késhez, de nem ő a gyilkos.

Duarte elsírta magát. Őszülő, megtört férfi: nem ilyennek képzeltem az árulót. De az árulás senkinek az arcára sincs ráírva, nincs külön Káin-bélyeg, amit a tisztességtelenség süt az emberre. Mit tennék én a vizsgálóbíró helyében? Hinnék Duarténak? Vagy rábizonyítanám, hogy igenis, ő a tettes? Szégyellem, de megkönnyebbülten hallgattam Duarte vallomását. Egyre bizonyosabb voltam abban, hogy meg sem kérdezik tőlem, honnan ismerem Sanchezt, s mi szél hozott New Yorkba. Itt nem kell bevallanom, hogy Ernest Hemingway kubai korszaka foglalkoztat: hirtelen mellékszereplővé váltam egy férfi árnyékában, akit egy elvágott torkú holttest fölé hajolva találtak meg a rendőrök.

És hová tűnhetett José Otero? Vajon Duarte settenkedő lépteitől ijedt meg, vagy baljós előérzet súgta meg neki Sanchez halálát? S hol az a hajó, amelyik Florida partjaitól megteszi ama hatvan mérföldet az óceánon, hol az a bárka, amelyre rábízhatja életét?

Mi sem foglalkoztatott jobban, mint hogy megtudjam: vajon hitt-e Duarte vallomásának a vizsgálóbíró. Bár abból, hogy a következő nap reggelén három fekete bőrű cellatársammal együtt felvittek első kihallgató tisztemhez, sorjában aláíratták velünk a kilépőnket, arra következtettem, hogy a rendőrség biztos benne: kézre került Sanchez gyilkosa. A fekete bőrűek ezúttal nem méregettek bizalmatlanul, és együtt hagytuk el a rendőrség épületét. Kissé nyugtalanított, hogy látták, amikor a cipőfűzőmmel és a nyakkendőmmel együtt átveszem az órámat, a pénztárcámat. Futásnak eredtem, mert megpillantottam egy földalatti megállójának a tábláját. A három fekete bőrű azonban nem foglalkozott velem. Vidáman nyitogatták egy Oldsmobile ajtaját, és még láttam őket, amint elrobognak a földalatti megállója mellett frissen elkötött gépkocsijukkal.

Geiringer doktornak nem vallottam be a titkot, hogy a rendőrségen töltöttem az éjszakát, inkább azt sejtettem vele, hogy nő van a dologban, ezzel egyébként magamról és Piroskáról is eltereltem a gyanút. Hazafelé jövet beugrottam a bankba, ahol pénz várt Rosenblatt úrtól; a titkárnője alighanem elszámolta költségeimet, ő pedig elfeledkezett róla, milyen soványnak találta a sztorimat. Bízik bennem, vagy csak a szerkesztői rutin utaltatta ki vele az újabb összeget, hátha mégis szenzáció akad az anyaggyűjtő tollának a hegyére.

Búcsút vettem Geiringer doktortól. Eltökéltem, hogy Washingtonba megyek, és megkeresem Bob Haydent. Hogy miként jutok egy kormányhivatalnok közelébe, nem sejtettem, alighanem azért, mert még mindig európai s nem amerikai fejjel gondolkoztam. Amikor Geiringer doktornak elmondtam, hogy egy ismeretlen washingtoni férfit akarok felkutatni, azzal a pofonegyszerű ötlettel állt elő, hogy hívjuk fel a tudakozót, ott majd megmondják a telefonszámát. Ha az ember itt felhívja a tudakozót azzal a kérdéssel, mi az Amerikai Egyesült Államok elnökének a telefonszáma, azt is megmondják, legföljebb nem maga az elnök veszi fel a kagylót, hanem valamelyik titkára. Geiringer felkapta a telefonkagylót, tárcsázta Washington előhívó-számát, az ottani tudakozót, bemondta Robert Hayden nevét. Három Robert Haydent is sikerült kikutatnia egyetlen telefonhívással, és a doktor tüstént nekilátott, hogy sorjában feltárcsázza a három számot. Elsőre sikerült. Mert csak annyit kérdezett, hogy kormányhivatalnok volt-e az illető ott a vonal túlsó végén, és hogy járt-e Kubában a háború idején. Az igenlő válasz nyomán átnyújtotta a kagylót, s én magam beszélhettem Robert Haydennel. Elmondtam neki, hogy az *Ernest Hemingway kubai korszaka című* disszertációm miatt keresem, amit szeretnék végre befejezni, mire azt válaszolta, hogy én vagyok a tizedik, s hogy ő már mindent elmondott Carlos Bakernek meg Hotchernek. De nem zárkózik el a találkozás elől, mert világéletében segítette a fiatalokat.

- És hol találkozunk? Egy garázsban? - kérdeztem meggondolatlanul, kikotyogva egy olyan információt, amelyet csak Duartétől tudhattam
- Olvastam az újságban a Sanchez-gyilkosságról - kapcsolt félelmetes gyorsasággal ismeretlen beszélgetőtársam. - Kár volt hát előhozakodni ezzel a disszertációval. Tudom, milyen ügyben jár: várom. De addig függesszék fel a gyilkosságokat, ha lehet.

7

Piroska bevallotta Geiringer doktornak, mi esett meg a minap a mosogatónál. És a doktor nagyon örült, mert Piroska ellen a legfőbb kifogása az volt, hogy fűvel-fával lefekszik: mennyivel célszerűbb, ha a lakójával adja össze magát, s úgy várja ki, amíg beleszeret a doktorba. Én elpirultam és mentegetőztem, de mégsem hozhattam fel Piroska védelmében azt, hogy nem én kezdeményeztem a dolgot. A doktor mélyen szereti Piroskát, s nem akartam megbántani. Geiringer mégis kérlelni kezdett: elmesélném-e neki, hogyan is történt, minden részletében, mert igazság szerint mindig kíváncsi lett volna rá, hogy milyen Piroska az ágyban, hiszen talán előttem sem titok, hogy ők ugyan együtt fekszenek le, de nem abból a célból. Szemüveges arcán megnyúltak a ráncok, szeme alatt elmélyültek az árkok, és láttam, hogy nagyon szenved.

A dolog szóra sem érdemes, nyugtattam meg a doktort. Nekem az az érzésem, hogy Piroska már őt szereti, csak még önmagának sem meri bevallani; ami pedig a mosogatónál történt, igazság szerint egy régi történet újrajátszása, s merőben Piroska kíváncsiságát elégítette ki. Úgy kezdődött az egész, hogy balgán elmeséltem neki, a kedvesemmel mindig egy mosogatónak dőlve szeretkeztünk. Voltaképpen úgy kell felfogni a dolgot, hogy egyikünk sem volt önmaga; én igazából Anjával voltam, Piroska csak Anját helyettesítette, és véleményem szerint Piroska hajlandósága valójában már felébredt a doktor iránt, és szerelmük kisvártatva beteljesül.

A doktor minden szavamat helyeselte. Előhúzta a csekk-könyvét, és pénzt akart rám tukmálni. A doktor, úgy tűnik, pénzt kínált mindenkinek, aki iránt a legcsekélyebb rokonszenvet, barátságot vagy szeretetet érezte. Elhárítottam a jóságát, mert arra gondoltam, megmutatom neki, hogy érdek nélkül is lehet szeretni valakit. Láttam azonban, hogy a doktor elszomorodik. Nyilván ahhoz volt szokva, hogy ha nem vesz meg valakit, arra nem számíthat. Így hát azt kértem tőle, igaz, jóhiszeműen, hogy adjon száz dollárt, s majd Washingtonból visszaküldöm.

Kitöltötte a csekket, átnyújtotta, s az arca felfénylett a boldogságtól. Aztán hirtelen újra elkomorult. Meyer Shapiro telefonált. Az aranyműves eltűnt, a szállásadóját meggyilkolták. S élénken érdeklődött, hogy maga meddig marad nálam, s egyáltalán mik a tervei.

Én erre röviden elmeséltem a börtönt, meg a Sanchez-lakásban történteket. A doktor egyre jobban elkomorult, és megkérdezte, mikor

akarok Washingtonba utazni. Azt feleltem, holnap, hiszen csak egy óra az út. Mire a doktor azt tanácsolta, azonnal tűnjek el New Yorkból, mert Meyer Shapiro nem szereti, ha bármiféle gyilkosság történik az ékszerüzlete környékén, s hogy ő a maga részéről nem kezeskedik róla, hogy semmi bajom nem esik. Gyorsan besuvasztottam a holmimat a bőröndömbe, egy suta mozdulattal megpróbáltam átölelni a doktort. De ő tartózkodóan hárította el az ölelést, majd mielőtt kinyithattam volna az ajtót, durva mozdulattal hátralökött.

- Várjon.

Bement a konyhába, benyúlt a mosogatóba, és előhúzott egy főzőkanalat. Visszajött az előszobába, négykézlábra ereszkedett és a főzőkanállal finoman megkocogtatta a bejárati ajtó küszöbét. Mulatságos volt, ahogy így négykézláb kúszott előre

- Munkaszolgálatos voltam a háborúban. Aknazárakat szedettek fel velünk. Oroszországban. Mit is mondott? Hogy Duarte lakását felrobbantották?

A főzőkanalat letette a padlóra, fölegyenesedett, óvatosan leemelte a biztonsági zárat, majd kilökte a bejárati ajtót. Abban a pillanatban rám vetette magát, a földre húzott, karját összekulcsolta a fejem fölött, mintha hatalmas detonációtól tartana. Ott kuporogtam a földön, Geiringer testének súlya alatt, valahol a 72. utca fölött.

Semmi sem robbant, fülsüketítő volt a lépcsőház csendje.

NEGYEDIK FEJEZET

1

Az élet nem kínál könnyű *abgang*okat. Simán és elegánsan leléphettem volna New York-i lakásomból, azzal az elégtétellel, hogy engem ide a magyar szolidaritás szervezett be, hiszen amikor szorongatott helyzetben voltam, az EMKE fehér emberei közül állt fel valaki, hogy menedéket kínáljon. Ettől a menedéktől a földön kuporogva vettem búcsút, szállásadóm testének súlya alatt, s ez bármily komikus volt, mégis méltó furcsa helyzetemhez. Geiringer doktorral a sors furcsa szeszélye folytán még a kedvesén is osztoztunk, sőt az én különös feltűnésem ébresztette fel Piroskában a régen várt hajlandóságot.

Csengett a telefon, és a telefon egy orvos lakásán szentség - Geiringer felpattant, beszaladt a lakásba, majd kikiáltott az előszobába, hogy Párizsból keresnek. Feltápászkodtam, sajgott a bordám, bebotorkáltam a telefonhoz. Rosenblatt úr hívott. A lapnál csalódtak bennem, a küldetésem nem járt sikerrel - jelentette ki Rosenblatt olyan közönyös hangon, ahogyan még nem hallottam beszélni. Idestova számról számra hirdetik, hogy szenzációt szállít a New York-i különtudósító, de a szenzáció helyett csak halovány ígéretek érkeztek meg történetmorzsák, hogy a Papa baseball-csapatot szervezett a szegény kis kubaiakból. Úgy tetszik, elfeledkeztem róla, hogy a lap nem a disszertációm finanszírozására vállalkozott, s hogy az eddigi költségek már meghaladják a háromezer dollárt. Ő Londonban volt, amikor a titkárnője legutóbb elszámolta a költségeimet, mert elkövette azt a hibát, hogy a titkárnőjét felhatalmazta a velem való elszámolásra, nos, ebből neki baja
lett, vagy legalábbis lesz, mert háromezer dollár az komoly összeg.

Mit felelhettem erre? Számoljak be a Sanchez-gyilkosságról? De hát annak még az amerikai újságok sem szenteltek többet néhány sornál, a börtönélményeimről küldött részletes beszámoló pedig aligha csigázná fel az érdeklődését. Hallgattam. Rosenblatt úr folytatta:

- Ami pedig Anját illeti, ide vettem magamhoz.

A szerencsétlen lányt bizonyára különböző ígéretekkel vettem le a lábáról, hogy majd hatalmas cikket írok a lapba, az érte kapott pénzen pedig elveszem feleségül, de hát miután nem jön le a cikkem, mert nincs cikk, nincs történet, minden szavam üres ígéretnek bizonyult; a szülei kirakták Anja szűrét, Pierre-nél nem sokáig dolgozhat - nem maradt más megoldás, mint hogy ő, Rosenblatt kézbe vegye ezt az ügyet is, és eltakarítsa utánam a szemetet.

Legszívesebben megkérdeztem volna Rosenblatt úrtól, hogy van-e a lakásában mosogató. Meg azt is megkérdeztem volna, hogy mi lett a nagy orrú lánnyal. Mert igaz ugyan, hogy én Rosenblatt úrtól a First Chemical Bank közvetítésével kivasaltam több mint háromezer dollárt, de ebből semmit sem költöttem magamra, számomra New York két kényelmetlen pamlag, az egyik Geiringer doktoré, a másik Sanchezé, meg egy rendőrségi fogda priccse a város nyugati felében, ahol három fekete bőrű azzal fenyegetett meg, hogy megerőszakol. Mit gondol Rosenblatt, hogy szórakozni jöttem ide? Korántsem. Jelenleg többet tudok a Papa kubai életéről, mint bárki a világon, a mozaikok előbb-utóbb összeállnak, és

könnyen lehet, hogy perre kerül sor, mert ha szenzációs cikkemet sikerül eladnom valamelyik amerikai lapnak, akkor az bizonyára hajlandó lesz visszafizetni a francia képes újság előlegét, viszont nagy kérdés, hogy megelégszenek-e ennyivel, nem tartanak-e igényt a szerzői jogra és miegyébre.

Sikereimet illetően ilyen balga illúziókat tápláltam. Holott más sikerem sem volt, minthogy épségben megúsztam az elmúlt néhány hónapot, ahogy mondani szokás, hazátlanul, gyökértelenül, anélkül hogy bárkihez tartoztam volna, bárki vigyázott volna rám. Ha eredményeimen elgondolkozom, igazság szerint ez volt a legnagyobb eredmény: a végső magány állapotába jutottam. *Geworfenheit*, a világba vetettség, mondta Heidegger. Az ilyen idézetekkel persze óvatosan kell bánni. A *Geworfenheit*, szövegkörnyezetéből kiszakítva nem jelent semmit, hiszen az sem bizonyos, hogy a szövegösszefüggésben megérthető-e. Annyi életbölcsességre a magány mégis megtanított: kerüld azokat az embereket, akik Heidegger pálcájával magyaráznák neked a világba vetettséget.

Eszembe jutott sokszor, mit jelent magyarnak lenni. A meghatározásra persze sosem vállalkoztam, de odáig eljutottam, hogy a mi hazánkban minden egyes ember elvárja, hogy valaki gondoskodjék róla. Csoportokba, klánokba tömörülnek, családot alapítanak, netán a párthoz vagy más szervezetekhez igazodnak, csak azért, mert nem bíznak önmagukban. Kapaszkodnak valakibe, kapaszkodnak valamibe, előre be akarják biztosítani a jövendőjüket; ezért is tapadnak annyira a múlthoz, mert hiszen a múlt a jövő alapja, s ezért kapcsolják ki folytonosan a jelent, vagy úgy, hogy visszarévednek a tegnapba, vagy úgy, hogy csak a holnapra függesztik a tekintetüket. Én a jelenben élek. A jövőm nekem is álom. A múltamat eltörölte a saját vakmerőségem, hogy Párizsban maradtam, majd New Yorkba repültem át, s most a 72. utca és a 2. sugárút sarkára cipelem le a kofferemet, hogy leintsek egy taxit, amelyik kivisz a La Guardia repülőtérre, az óránként közlekedő *shuttle*-hoz, a New York-Washington közötti ingajárathoz.

Hello, Heidegger. Úgy éreztem: felnőttem.

2

Bob Haydennek már a washingtoni repülőtérről telefonáltam. Bevágtam a bőröndömet a csomagmegőrzőbe, s egyetlen kis szütyővel indultam el a

városba, ezúttal autóbuszon. Bob Hayden Georgetownban lakott, nyájasan az otthonába invitált, mintha neki lenne sürgős a beszélgetés, és nem nekem. Washington egyébként mintha nem is ugyanazon a földrészen lenne, mint New York, másfajta emberek élnek itt. Ha van kolóniai stílus, a gyarmatosítók ízlése szerint épült gyarmati világ, úgy az Washingtoné; a tizennyolcadik századi Angliát telepítették át ide, persze utánzat az egész. S hogy mindez gyarmati történet, számomra mi sem bizonyította jobban, mint hogy mennyi az utcákon a felszabadított rabszolga-ivadék, a fekete bőrű, az afrikai, a latin-amerikai. És közöttük járnak-kelnek a kormányhivatalnokok. Georgetownban figyeltem meg, ki süti le a szemét ki előtt. A csíkos öltönyös, esernyővel közlekedő kormányhivatalnok lesütött szemmel és sietve jár, rendszerint magányosan, míg a feketék csoportban, ringó léptekkel, derűs arccal, alaposan szemügyre veszik a fehér embert, aki vissza nem nézne. Hajdani uraikra néha hangos megjegyzéseket tesznek, furcsa, elnyújtott dallamú kiáltozással, mintha viselkedésükkel azt hirdetnék, ami volt, elmúlt, csak kis időre engedtük át nektek az uralmat, többségben vagyunk.

Nehezen találtam meg Bob Hayden házát. A New York-i számozott utcákhoz már hozzászoktam, és roppant logikusnak találtam, hogy az utcákat számmal jelölik, de itt, Washingtonban megkeveredett a világ, mert bizonyos utcákat betűkkel azonosítanak. Mindegy: egy Tudor stílusú kis ház annyira felkeltette a figyelmemet, hogy magamban eldöntöttem, csakis ez lehet Bob Haydené, s bár nem találtam kapuján névtáblát, csengettem. A kaputelefonban egy hang megkérdezte, ki vagyok; belülről vad kutyaugatás hallatszott. Megmondtam a nevemet, lebetűztem idegen hangzóit - s máris kinyílt a kapu. Aztán újabb berregés, és a belső ajtó nyílott; valaki a kutyákat zárta el, talán a fürdőszobába, majd az ebédlő felől egy fiatalember sietett felém.

- Bob Hayden.

Sebesen számolni kezdtem. Meglehet, hogy az amerikai klíma páratlanul konzerválja az embereket, de ha Bob Hayden húszévesen szolgált Kubában, akkor most negyven fölött járhat, ez a fiatalember pedig legfeljebb harmincesztendős. Letettem a szütyőmet az előszobában, megtöröltem a lábam, és beléptem a polgári ízléssel berendezett ebédlőbe - hatalmas bőrgarnitúra, üveg dohányzóasztalka, modern képek a falon, az apró osztású Tudor-ablakokat finom csipkefüggöny takarta, ide nem hatolt be a

gépkocsik zaja, a szomszédok is csendesek lehettek. Akvárium, gondoltam magamban.

- Maga nem lehet Bob Hayden - böktem ki az üdvözlés után.
- Bob Hayden II vagyok. Amerikában a jobb családok két-három generáción át ugyanazt a nevet viselik, és szerényen hozzáteszik a Il-t vagy a III-at.
- Az édesapja? - kérdeztem.
- Fújja ki magát. Üljön le. Mit iszik? Whiskyt?

Ezzel eltűnt a konyhában, jeget hozott, szódavizet, leült a fotelba, és várakozással tekintett rám. Hirtelen elfáradtam. Most magyarázhatom elölről, hogy Párizsban élő magyar vagyok, aki arra tette fel az életét, hogy megírja az *Ernest Hemingway kubai korszaka* című korszakalkotó munkát. Ehhez képest hamarosan gyermeke születik egy szerb származású francia leánytól, akinek az apja matróz volt; futó viszonya volt egy bizonyos fiatal hölggyel egy polgári lakás mosogatójának dőlve, az illető hölgy egyébként szállásadójának kedvese. Nevezett magyar utolsó centjeit költi Washingtonban azért, hogy megtudja, miként kémkedett a negyvenes évek elején a Papa a németek után.

- Az édesapja? - dadogtam a whiskyt szürcsölve.
- Egy hónapja elhunyt.
- És Duarte? - kérdeztem. - Ő állítólag néhány napja beszélt vele egy washingtoni garázs mélyén.
- Velem beszélt. Duarte ugyanis ismerte az apámat, azért találkoztam vele egy sötét garázsban. A hangunk különben hasonlít, ugye?
- Nem ismertem az édesapját.
- Senki sem ismerte az apámat igazán. Csalódott, űzött emberként halt meg.
- Nem értem pontosan. Valaki José Oteróhoz küldte Duartét, és egy ember meghalt. Ha maga volt az...
- Nem én voltam. Különben honnan tudja, mit vallott Duarte?
- Ott voltam, amikor kihallgatta a vizsgálóbíró - feleltem.

Ez nem volt túlságosan taktikus megjegyzés. Ott lapult ugyan a zsebemben Geiringer doktor százdolláros csekkje, de ezzel a száz dollárral nem juthattam túl messzire. Van ugyan egy repülőjegyem vissza Párizsba, de nem valószínű, hogy visszamehetek dolgozni Pierre-hez, hiszen énmiattam borult fel a mosogatás bevett rendje. Ha üres kézzel érkezem, vajon számíthatok-e még Riffaguerre professzor jóindulatára, vagy úgy járok vele is, mint Rosenblatt úrral? Rosenblatt úrnak legalább

felkínálhattam a kedvesemet, s ezt Rosenblatt úr, úgy rémlik, minden további unszolás nélkül elfogadta, de mit kínálhatok Riffaguerre professzornak néhány jelentéktelen életrajzi adalékon túl? Riffaguerre professzor nem hisz az életrajzban, az én történeteimnek viszont a szöveg mélystruktúrájához vajmi kevés köze van: elvesztem. S különben is mit keresek itt Georgetownban, Bob Hayden lakásán, hiszen Bob Hayden már nem él. Kölcsönkérjek talán a fiától?

- Úgy, a börtönből ismerik egymást. Együtt ült Duartéval?
- Nem, csak a kihallgatásán voltam jelen. Néma tanúként.
- És mit vallott Duarte?

Elmeséltem neki, amit tudtam. Hogy Duartét ismeretlenek megfenyegették, felrobbantották a lakását Mexikó Cityben a Chapultepec park közelében, úgyhogy a családját Durangóba kellett menekítenie, majd Bob Hayden biztatására meg akarta keresni José Oterót, hogy megtudja, ki vette üldözőbe az egykori 01-07 ügynökök közül azért, mert árulónak hiszi.

A fiatalember jóindulatúan méregetett. Mint aki azt mérlegeli, hogy igazat mondok-e, hogy tisztességesen tolmácsolom-e a vizsgálóbíró előtt elhangzott vallomást.

- Még egy whiskyt?
- Köszönöm, nem kérek - feleltem, mert inkább éhes voltam, mint szomjas.
- Hol száll meg Washingtonban?
- Még nem tudom.
- Nálam nem maradhat. De majd felhívom egy ismerősömet, az elhelyezi. Meddig marad?
- Nem tudom.
- Miért jött tulajdonképpen?

A kérdés váltotta-e ki, meg nem mondhatom, de hirtelen összeomlottam, és kitört belőlem a zokogás. Sírva fakadtam, mint egy kisgyerek. Eleget faggattak már engem az utóbbi időben, és én is eleget faggatóztam. Mintha arra döbbentem volna rá, hogy olyan álomvilágban élek, melynek semmi köze a valósághoz. Kit érdekel, hogyan baseballozott a Papa középső gyermeke a Gigi csillagaival? Kit érdekel, hogy az egykori szakácsnő milyen rákkoktélt szolgált fel a Papa feleségeinek? Honnan tudjam, tényleg igaz-e, hogy Steinhardtéknál ott ebédelt vagy vacsorált a német nagykövet, s hogy a vásott kubai gyerekek kivájt bambuszbotokból röpítették a petárdát a mulatózok közé, akiknek csizmái alatt ripityára tört a meisseni porcelán. Különben is, miért éppen most halt meg Bob Hayden? Miért vette

át szerepét a fia? Váratlanul hatalmasra nyílott a távolság Washington és Budapest között, s én magam fényévnyi messzeségbe kerültem a normális világtól: tehetetlenségemben kezdtem sírni. Bob Hayden II nem vigasztalt. Türelmesen kivárta, amíg felszárítom a könnyeimet.

3

- Duarte természetesen megfenyegette az apámat, nem is egyszer. A kubai kémkedést irányító amerikai diplomatákat többször kihallgatták itt Washingtonban, sőt bíróság elé is állították őket. Számot kellett adniuk arról, hogyan engedhették meg a Papának egy magánhadsereg megszervezését, s ők egy ideig hiába bizonygatták, hogy mindez a külügyminisztérium tudtával történt, az aktákat elsüllyesztették valahová. Számoljon csak. A magánkémiroda a Papa kezdeményezésére 1940-ben alakult, és 1941 derekáig működött, Amerika hadba lépéséig. A hadüzenet előtt számtalan irányzat csapott össze a bel- és külpolitikában, és persze az egymással versengő titkosszolgálatok is részt vettek ezekben a küzdelmekben. Nem tudom, mennyit tud a szolgálatok működéséről, mennyit a mi titkosszolgálatunkról, de arról már bizonyára hallott, hogy a negyvenes években gyerekcipőben járt az elhárítás. Én történelem és politológia szakon végeztem a Georgetown egyetemen. De még ma sem tanítják, hogy 1929-ben Stimson külügyminiszter fennen hirdette, hogy úriember nem olvassa el más levelét. Mit gondol, miért sikerült a japánoknak Pearl Harbour bombázása? Mert a politika boszorkánykonyhájának a mesterszakácsai egy percig se hitték el, hogy egy olyan elmaradott ázsiai ország, mint Japán, megtámadhatja a hatalmas Egyesült Államokat. A CIA elődje, a CIG csak 1946-ban szerveződött, és annak az elődje, a SIGINT hiába jelezte a japán flottaösszevonást, a politikusok tudomást se vettek róla. A híres Allen Dulles-nak naponta kilencven másodpercnyi figyelmet szentelt az elnök. írhatta a feljegyzéseket, ügyet se vetettek rá. A figyelemért harcol itt mindenki. A titkos háborúzók titkos háborút vívtak egymás ellen. Ki tud nagyobb rémületet kelteni, vagy ki tudja a rémületet ügyesebben eloszlatni. Minden titkosszolgálatnak két istene van. Az egyiket Pollyannának nevezhetném. Ő a beteljesülő vágyak istennője. Kívánságainkat és reményeinket az ő segítségével tüntetjük föl valóságnak különféle szerzett adatok alapján. A másik istennő Kasszandra, a baljóslatok asszonya, aki ugyancsak reális

adatokból következtet a legrosszabbra. Pollyanna és Kasszandra küzdelme végül is tanácstalanná teszi azokat, akiknek dönteniük kell. Magának fogalma sem lehet egy nagy ország adminisztrációjáról. Ha történetesen egy tucat muzulmán fanatikus eldönti, hogy eltérít egy-két repülőgépet, és egyenest belekormányozza valamelyik New York-i felhőkarcolóba - évtizedekig lesz egymásra mutogatás, de a tetteseket nem fogják el. A szolgálatok örökké a belső ellenséget keresik, s a külsőt futni hagyják.

Az apám megpróbált Pollyanna és Kasszandra között balanszírozni. Jelentéseit azonnal továbbította Washingtonnak, arról is, hány német ügynök nyüzsög Havannában, hogy az angol kiképzőtáborokat figyelik, fényképezik, hogy milyen rádiójeleket továbbítanak a tengeralattjáróiknak, s hogy a követség milyen rejtjelkulcs szerint adja tovább értesüléseit. Apám a SIGINT-nek dolgozott, illetve a rejtjelolvasó csoportnak - erről a csoportról mindmáig kevés szó esik, és csakis a ballépéseiről szól a krónika. A diadal titkos, mert beépül a politikába, míg a kudarc nyilvános, mert a politika elhatárolja magát tőle.

A Papa is azért szervezte meg a saját kémcsoportját, mert tudta, hogy a hivatásos kémelhárítás nem működik és nem is működhet jól: Pearl Harbour előtt Amerika az elfogulatlan szemlélő szerepében tetszelgett. A Papa viszont mindent tudott a fasisztákról, testközelből ismerte őket még Spanyolországból, látta a repülőgépeket, amelyeket a németek és az olaszok küldtek Madrid, Teruel és Huesca fölé, a társait lőtték szitává a szárnyakból kelepelő géppuskák, érezte, hogy nem babra megy a játék. Az amerikai nagykövet mentségére legyen mondva, hogy Kubában ebből ő is megsejtett valamit: igenis bátorította a Papát, és Bobot bízta meg, a külügyminisztérium teljes jóváhagyásával, hogy a Papa összekötője legyen.

A Papát nem kötötte a külügyminisztériumi fegyelem. Mert a Pilóta vagy a Légiós alkalmanként lekapcsoltak egy-egy német kémet. És bármilyen csúnyán hangzik is a szó, megsemmisítették őket, a legtöbbször úgy, hogy a szálak sehova sem vezettek, és a kubai rendőrség tehetetlen volt. Hogy akkortájt nem süllyesztettek el 20-30 kubai teherhajónál többet, azt egy személyben a Papának, no meg az apámnak lehetett köszönni. Legalábbis homokot szórtak a német hírszerző szolgálat olajozottan működő gépezetébe.

Mégis és mindennek ellenére beférkőzött közéjük egy áruló. Az áruló természetesen kettős ügynök volt: egyfelől a németeknek szivárogtatott ki információkat, nyilván tetszése szerint, hogy mikor készül lecsapni a Légiós

vagy a Kenguru, másfelől diplomáciai csatornákon át megcáfolta azokat a híreket, amelyeket a Papa saját költségén, az életét kockáztatva, az ügynökei segítségével begyűjtött. Könnyű dolga volt, mert a Külügyminisztériumban sokan akadtak, akik legalább annyira féltek a kommunistáktól, mint a fasisztáktól, s nagyon könnyű volt ráfogni a Papa magánkémeire, hogy kommunisták. Nézzünk szembe a tényekkel, nagy részük valóban az volt. A Papa kipróbált embereket gyűjtött maga köré: zömük a spanyol köztársasági hadseregben harcolt. A Papa már Madridban is magánkémszolgálatot szervezett. Saját, megbízható forrásokból tájékoztatta a barátját, Lukács tábornokot a várható támadásokról. Lukács tábornok persze magyar volt, és maga is magyar, ez ugye megdobogtatja a szívét, ha ugyan a hazájában emlékeznek még erre a Lukácsra, Sztálin ügynökére. Bobot, az apámat megvádolták a külügyminisztériumban, hogy kommunista sejtet épít a magánkémiroda ürügyén, és amilyen jelentéseket küldenek, azok inkább az oroszok, mintsem az amerikaiak érdekét szolgálják.

Az apám csak nagy sokára jött rá, hogy ki lehet az áruló. Sorra vette az ügynököket, 01-től 08-ig, s egyikük magatartásában és múltjában sem talált kivetnivalót. Csak arról feledkezett el, hogy a Papa nem mindenről számolt be neki, mert reflexszerűen élt benne a gyanú, hogy mindaz, ami a követségen és a külügyminisztériumon keresztül jut el Washingtonba, illetéktelen kezekbe is kerülhet, ezért bízott üzeneteket olyasvalakire, akinek még az apám előtt is tagadta a szerepét, és ez volt Duarte.

Duarte nyilvánvalóan megvesztegette a követség távírászát, aki külön kódot állított össze az ő különjelentéseinek továbbítására. Ha jól meggondolom, akkor hosszú ideig ez álcázta Duarte ténykedését, hiszen a Papa külön megbízásából dolgozott. Bobban, az apámban pedig egyre erősödött a gyanú, hogy Duarte az a bizonyos kettős ügynök, aki a németeket és Washingtont egyaránt tájékoztatja, ráadásul még a Papa külön üzeneteit is továbbítja ismeretlen washingtoni címzetteknek. Egy nap az apám feltárta gyanúját a Papa előtt, de a Papa természetesen védte a pártfogoltjai, hiszen nem leplezhette le éppen Bob előtt, hogy ő Duartét többszörös minőségben használta fel, a különmunkában is külön céljaira. Apám erre csapdát állított: egy éjszaka megleste a követség épületében elrejtőzött Duartét, amint éppen a titkos távírószoba felé igyekszik. Duarte a mellékhelyiségben bújt el, megvárta, amíg csak az ügyeletes tiszt és a távírász marad az épületben; akkor előjött a mellékhelyiségből, és

végigsettenkedett a folyosón. Az apám pisztolyt szegezett neki és felelősségre vonta - de Duarte tagadott, és mentségül azt hozta fel, hogy a Papa külön parancsára cselekszik. Állítását nem volt értelme ellenőrizni; apám elég okos és elég tapasztalt volt hozzá, hogy már a Papával való beszélgetésből sejtse, hogy Duarte részben igazat mond. Nem tehetett mást, mint hogy belenyugszik, hogy Duarte háborítatlanul folytathatja kétes tevékenységét: 1942 végén Duarte eltűnt Kubából, Európába telepedett át, ha jól sejtem, Németországba - de akkorra már a Papa kémszolgálata is feloszlott. Az ötvenes évek antikommunista hisztériájának az idején bukkant fel újra. Nem volt beutazási engedélye Amerikába, mégis itt járt, s koronatanúként alighanem oroszlánrésze volt azokban a külügyminisztériumi elbocsátásokban, amelyektől az apám egész életében rettegett. A rendőrségen előadott története különben nevetséges. Sosem élt Mexikó Cityben, nem volt lakása a Chapultepec park közelében, és a családját se költöztette át Durangóba. Duartéról azt kell kiderítenünk, hogy miért szegődött José Otero nyomába. Mert remélem, azt sejti, hogy José Otero azért jött át Kubából, s azért csapott fel New Yorkban ékszerésznek, hogy végezzen Duartéval. Apám igazából a Duarte-ügybe halt bele: egész pályafutása alatt Damoklész kardjaként lógott feje fölött a vád, a gyanú, hogy kommunistákkal cimborált. Határozottan tudom, hogy a Papa ügyében többször is kihallgatták, mert hiszen a Papa körül aztán épp elég bolsevik nyüzsgött, Spanyolországban éppúgy, mint Kubában. A Papáról - ezt apámtól tudom - hatalmas dosszié gyűlt össze a CIA-nál: kiknek küld pénzt és miért, meg hogy állítólag Fidel Castrónak ruhát és fegyvert juttatott el a hegyekbe.

A Papának az én apám, mondjuk így, az utolsó hivatalos összekötője volt. Bob lelkileg összeroppant, megkeseredett emberként halt meg. Sokszor kifakadt életében, hogy ő az igazi amerikai és nem azok. Az „azok" alatt mindenféle híres személyiséget értett. Olyanokat, akik az ő hajdani, voltaképp dicséretre méltó kubai kalandját sötét foltként jegyezték be az életrajzába. De hát hagyjuk az apámat. Azon gondolkozzunk, hogy miért bukkant föl Duarte, és miért ment, hogy így mondjam, a dolgok elébe. José Otero nyilvánvalóan Duartéval akart végezni, Duarte viszont Otero helyett Sanchezt tette el láb alól. A bíróság bizonyosan felmenti: az ügyvédje addig hangoztatja majd az esküdtszék előtt, hogy Duarte a lakásban már a halott Sanchezt találta, amíg a derék polgárokban elegendő kétely gyülemlik fel ahhoz, hogy bizonyíték híján ártatlannak nyilvánítsák. Az ügyész sem fogja

szorgalmazni, hogy elítéljék, mert az aktákból kiderül, hogy Duarte a mi emberünk. A mi emberünk, mert kubaiak vannak a nyomában, akik kiástak egy, a negyvenes években eltemetett, hajdani csatabárdot, az árulót keresik, holott mindez már a múlté. Ha csak az áruló nem arra használja fel egykori értesüléseit, hogy a Papa magánkémirodájának minden tagját lehetetlenné tegye az Egyesült Államokban, a világban, hiszen aligha élnek mindnyájan Kubában, ahol biztonságban lehetnének, viszont köztudott, hogy még ma sem jó ajánlólevél a spanyol polgárháborús múlt, a kubai szolidaritás, ha valaki, mondjuk, állásért folyamodik Latin-Amerikában vagy az Egyesült Államokban.

Szegény apám. Szegény Papa. A két ember rokonszenvezett egymással, látja, itt vannak a dedikált példányok, amelyeket az Öreg küldött, gondolja meg, egy kormánytisztviselőnek, akinek különben az volt az egyetlen bűne a munkaadói szemében, hogy túlzottan is beleártotta magát a dolgokba, és mértéktelen személyes elkötelezettséggel végezte a munkáját.

Nézze! Az apám emlékének a tisztázása nekem mindennél fontosabb. Őszinte leszek. Duartét becsaptam. S azért szabadítottam José Otero nyomába, mert biztos voltam benne, hogy Otero végez Duartéval. Ki hitte volna, hogy Duarte túljár az eszünkön. Szerencsére José Otero még él, Duartét pedig valószínűleg kiengedik a börtönből. S egyikünk se nézheti tétlenül, hogy egy áruló, egy többszörös áruló tetszése szerint rágalmazzon tisztességes embereket. Kérdeznék továbbá valamit. Mi kerget egy embert öngyilkosságba? Egy olyan embert, mint a Papa. Híre volt a világban, nagy becsülete, szép felesége, Nobel-díja, és szerették az emberek, akik körülvették. Miért kellett áthozni őt a Mayo Klinikára? S miért kellett olyan kezelésben részesíteni, amelybe belerokkant, legalábbis lelkileg? Az agyát célozták meg, igen, az agyát. Miért kellett megfosztani mindattól, amit a felhalmozott tapasztalat, a tehetség és a becsület együttesen munkált ki. Hát persze, Castro barátja. Ki lehet Castro barátja? Nyilvánvalóan az, aki alkoholista, aki megroppant, aki idegroncs.

4

Bob Hayden II először felhívta Margot Fleischmant, hogy itt van egy barátja Magyarországról, s szeretné őnála elszállásolni. Számára a gyász nem teszi lehetővé, hogy vendéget fogadjon, különben is az anyja olyan állapotban van, hogy nem tűr el idegent a házban. Ráadásul éppen az apja

emléke miatt óvatosnak kell lenniük. Egy kelet-európai útlevéllel rendelkező fiatalember bekvártélyozza magát hozzájuk épp akkor, amikor végleg elszánta magát, hogy vizsgálatot indíttat apja ügyének a tisztázására. Ugyan miért kényszernyugdíjazták hatvanesztendős kora előtt, miért kellett holtáig másodtitkárként szolgálnia olyan követségeken, mint a panamai vagy a guatemalai.

Egyébként úgy tudja, hogy Margot szülei magyarok, és itt mégiscsak egy magyarról van szó - náluk, Chevy Chase-ben amúgy is több a hely és több a teniszpálya. Margot megkérdezte - legalábbis így hallottam a telefonból -, hogy tudok-e teniszezni, mire Bob Hayden II megnyugtatta, hogy ez nem kérdés.

A garázsból előhozta a kocsiját, és még arra is hajlandó volt, hogy előbb elmenjünk a repülőtéren hagyott bőröndömért; majd utána bemutat Margotnak, akinél lakni lesz szerencsém. A kocsiúton egyébként egy másik Washingtont ismertem meg, mint amilyent gyalog, a lassúság perspektívájából. Csodálatos épületek között hajtottunk el. A kocsiból nézve már nem a gyarmati múltat, hanem egy város, egy ország, egy földrész önállóságának erejét bizonyította a Capitolium hegye vagy a Lincoln-emlékmű. A Potomac nagyobb vagy kisebb a Dunánál, ugyan ki tudná megállapítani az autó ablakából, de úgy tetszett, fejedelmi mederben folyik, s pompás hajókat ringat tükrén, mert az, amit én láttam, luxusjacht volt, vidám emberekkel a fedélzetén, akik mintha egészen messziről érkeztek volna ide, talán a nyugati partról, mintha lenne olyan folyó, amelyik átszeli az egész földrészt.

Bámészkodni persze nem maradt időm, az agyam pörgött, hogy valahogy feldolgozza a töméntelen információt, amelyeknek igyekeztem megtalálni a közös nevezőjét. S már-már felugrottam az ülésről, és a markomba gyűrtem a biztonsági övet. Úgy van, hasított belém, minden történetnek van közös nevezője. Itt mindenki okosabbnak képzelte magát a Papánál. Mint Bob Hayden. Azért, mert a Papa nem jöhetett rá arra, hogy Duarte kettős ügynök. Aztán a Mayo Klinika orvosai, akik egy elmét ziláltak szét azért, mert a Papa többet társalgott már a whiskyspalackokkal, a Tom Collins ginnel, a daiquirivel, a mojitóval, a francia pezsgővel, mint az emberekkel. Na és? Hogyan sérthették meg a Papa önállóságát, saját akaratát, hogyan hozhatták olyan lelkiállapotba, hogy a szájpadlásához szorítsa a fegyvert, tudván, hogy a koponyában az a leglágyabb lehetséges bemenet. A Papa

szétloccsantotta azt az agyat, amelyet az orvosok már ugyancsak megpuhítottak.

José Otero. Miért akart volna bosszút állni Duartén? Duarte pedig miért kohol magának más múltat, miért játssza meg az áldozatot, holott ő volt az, aki a magánkémiroda egykori tagjait a halálba üldözte, derékba törte Bob Hayden pályáját, diszkreditálta az egykori nagykövetet. És végül, hogyan csöppenek bele ebbe az egészbe én? Nem vagyok se kubai, se amerikai, nem éltem meg felnőtt fejjel sem a németek háborúját, sem az amerikaiakét, sem a japánokét, sosem láttam a Karib-tengert, holott már álmomban felmondom, hány kis lagúna húzódik Cojimartól a Havanna-öbölig; úgy álmodom Casablancával, mintha bejártam volna zegzugos utcáit - miközben Párizsban, ha nem vár is, de ott van a kedvesem, Anja, és szíve alatt a gyermekem. Mit akarok még megtudni? Hogy kommunista volt-e Papa? Vagy hogy a kommunisták felhasználták a Papa tekintélyét a saját céljaik igazolására? Ám ha ezt feltételezem, nem csatlakozom-e azokhoz, akik mindent jobban tudtak a Papánál, s egyáltalán, miért nem hagyom én is békén a Papát, akire, úgy látszik, az egész világ számított, mindenki a maga igazát kereste benne, a polgárháború lojalistái, a Párizst felszabadító amerikai csapatok, a németek ellen az anyaország hadba lépése előtt küzdő hazafiak, az afrikaiak, akikhez vadászni járt, a kubaiak, akikkel szolidáris maradt a forradalom után is - mit akarok én, egy porszem, attól, aki feltehetően az egész világ racionalitásának, értelmességének igazolására volt hivatott.

Bob Hayden II némán ült a kocsiban, és alighanem hasonló gondolatokat forgatott a fejében. A diplomás történész és politológus, aki egész napját nekem szenteli, miért éppen tőlem várja apja titkának a megoldását? Én csupán egy disszertációt akarok összehozni *Ernest Hemingway kubai korszakáról.* Micsoda naivitás kell ahhoz, hogy egy, kormányhivatalnokok és titkos ügynökök, diplomaták és rejtjelfejtők között felnőtt ember egy ismeretlen látogatótól várja a perdöntő vallomást, egy makulátlan becsület helyreállításáért indított perben.

De vajon makulátlan volt ez a becsület? Bob Hayden II történetében felsejlettek az üldözési mánia félreismerhetetlen jelei. Méghogy a Papát megölték. Méghogy Duarte húsz esztendőn keresztül üldözte hajdani kémtársait, vagy hogy a hajdani kémek évtizedek múltán is Duartén akartak bosszút állni a kudarcaikért. Ha nincs közöttük áruló, úgy kevesebb kubai hajót torpedóztak volna meg a németek. Itt a feltételezések és a

gyanúsítások világa összeér; aki túl sok feltételezéssel vág neki az útnak, az előbb-utóbb ingoványra téved, ahol mindenki bűnös és mindenki áldozat, ahol rémdrámává alakul át a világ, mintha Isten a maffiát teremtette volna elsőnek.

Kiváltottam a bőröndömet, betettem a Chrysler csomagtartójába, elindultunk Chevy Chase-be.

Margot az ajtóban várt, teniszruhában, s nem leplezte csalódottságát, amikor csak egy bőröndöt húztam elő a csomagtartóból, teniszütő nélkül.

5

Csalódást okoztam Margot-nak, mert elmaradt a várt teniszparti, de megörvendeztettem Fleischman Herbertet és feleségét, Noémi nénit. Mert mégiscsak Pestről jöttem; míg ők 1939-ben érkeztek, addig én egy emberöltővel később, és amikor este családi vacsorához ültünk, én Margot oldalán, s velünk szemben az idős házaspár, szóba kerültek a különböző középületek.

- Megvan-e még az Adria Biztosító?
- Már nincs meg.
- Hát a Klotild-palota?
- Az megvan.

És ahogy egyre több kérdést tett fel Fleischman úr, annál többször kellett volna azt válaszolnom, hogy nincs, nincs, nincs - az ő Budapestjét egyrészt lebombázták, másrészt kisajátították, azt meg, ami megmaradt, átépítették. Mit tehettem? Az estebéd végére, mely a tányérom mellé tett villák, kések, kanalak és kiskanalak számából ítélve öt fogásból állt, elfogytak hazám fővárosáról való ismereteim, elfogyott a vendéglátóimnak felkínálható vigasz. Ezért aztán megnyugtattam őket, hogy a helyükön maradtak a régi minisztériumok, s egyáltalán, ha némiképp rózsaszínre festve is, tovább él az ország, melynek álmát, úgy rémlik, Fleischman úr és felesége a szívében dédelgette.

Riffaguerre professzor Fleischmanékon tanulmányozhatná a mélystruktúrák továbbélését. Fleischman úr az emigráns hazafi. Hogyan utálhatta azt, amit most szeret - a gőgös semmirekellők országát. Most meg négyzetcentiméterekként hódítaná vissza a múlttól.

Fleischman úr továbbá be akarta bizonyítani, hogy milyen jól tud magyarul, és cseppet sem törődött azzal, hogy Margot, a lánya, egy szavát

se érti. Amikor Noémi asszony a konyhában készítette elő az utolsó fogást, a cukrozott melasszal édesített habfelfújtat, akkor Fleischman bácsi rám kacsintott, és sorolni kezdte magyarul a nemi szerveket, majd a velük végezhető aktivitások részletes leírásába fogott, olyan szavakkal fűszerezve beszédét, mint egy őrmester.

- Ez jólesett - mondta boldogan vigyorogva Fleischman úr, és nem tudtam, vajon a káromkodásra értette-e, vagy a borjúsültre.

Vacsora után a televízió elé ültünk: egy különleges kommandóról szóló filmet vetítettek. Hősei nyakig derékszíjban lakótelepekre visszavonuló fekete bőrű gyilkosokat üldöztek ismétlő karabélyokkal, sőt alkalmanként aknavetőnek beillő kézifegyverekkel is: Fleischman úr minden kilőtt puskagolyó után azt kiáltotta a képernyőnek: - Adj nekik! - Meg azt: - Ne hagyd magad!

- Meg azt: - Mindent bele! - És azt: - Taposd ki a belét!

- És láthatólag nagyon élvezte a képsorokat.

Még véget sem ért a tévésorozat újabb epizódja, amikor telefonált Bob Hayden II, hogy most jártak nála, és engem kerestek. Aztán megint csöngött a telefon, ismét engem szólított Noémi néni. Geiringer volt a telefonnál, Bob Haydentól tudta meg a számot.

A doktor csak annyit akar mondani, hogy Piroskában megtalálta élete boldogságát, és most már úgy is együtt vannak, naponta nem is egyszer, és Piroska váltig állítja, hogy felbuzgott benne a szerelem. Most már egészen belülről érzi a dolgot, olyannyira, hogy egy fillért nem hajlandó elfogadni Geiringer doktortól, aki úgy gondolja, hogy azt a pénzt, amit Piroskának hajnalonta adott, jobb lenne reám költenie, ezért Bob Hayden címére expressz feladott egy csekket, és könyörög, hogy fogadjam el, mert balsejtelmek gyötrik. Ha a pénzt visszautasítom, akkor meglehet, Piroskában előbb-utóbb lelohad a szerelem.

Bob Hayden II-t vártuk, kiálltunk a ház elé Margot-val, aki megkérdezte, hogy szoktam-e éjszaka lányokkal aludni, és én azt feleltem, hogy szoktam, ha alkalmam nyílik rá. Mire Margot megfogta a kezem, s megígérte, hogy ma éjszaka feltétlenül bejön hozzám; Fleischman bácsi füldugóval alszik, sőt a szemére is fekete maszkot húz, hogy semmi se zavarja, míg Noémi mama be van avatva a dologba, sőt mindenben a lánya kezére játszik, azzal a feltétellel, hogy részletesen beszámol neki a történtekről. Ő a konyhában már megkérdezte Noémi mamát, van-e kifogása ellene, hogy ma éjszaka velem aludjék, mire Noémi mama kijelentette, hogy cseppet sem, ez

voltaképpen hazafias kötelesség, mikor járt itt utoljára magyar? Mit gondol, Fleischman bácsi nem engedheti meg magának, hogy vendégeket szállásoljon el, és hogy a vendégek jól érezhessék magukat?

Egyszóval minden rendben volt, elnézték nekem, hogy nem tudok teniszezni, és talán azt is, hogy mi mindent nem tudok még, beleértve a lovaspólót - de Bob Haydent megelőzte egy fekete autó, abból kiszállt két feltűnően csinos fiatalember. Margot elhúzódott tőlem, és oly nyájassággal nyitotta ki az ajtót, hogy abból már sejtettem, nem én alszom ma este az ágyában.

A két úr, akárha ikrek lettek volna. Különböző színű volt ugyan a ruhájuk, de a szabásuk hasonló, aranykeretes szemüvegüket azonos cégnél rendelhették, s a szürke árnyalat elárulta, hogy mindkettőben fényre sötétedő üveg van. Az udvariasságuk közönyt takart, a közönyük keménységre vallott - Margot invitálását, hogy kerüljenek beljebb a házba, el sem fogadták, sőt farkasszemet néztek velem, amikor azt mondták:

- Uram, önt az amerikai kormány kiutasította az országból. Huszonnégy órán belül el kell hagynia az Egyesült Államokat. A határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

Bobcsinszkij és Dobcsinszkij, gondoltam magamban, bár nemigen illett rájuk az orosz darabból kölcsönzött ikernév. Mert ezt a szöveget, hogy uram, önt az amerikai kormány... egymás szájából vették ki, vagy inkább kórusban ismételgették; Rosencrantz és Guildenstern fenyegethették így szegény Hamletet, csak némiképp nyájasabban, ám hasonló összhangban. Nem volt értelme megkérdezni, miért, s azt sem, hogy hogyan bukkantak a nyomomra - a rendőrségen nem adtam meg Geiringer címét; Geiringer pedig, akivel az imént beszéltem telefonon, jelezte volna, ha bármelyik kormányhatóság érdeklődött volna rólam. Ezek nyilván Bob Hayden II-nél kerestek, hiszen ő mondta is, hogy tudakozódott felőlem valaki: ide készült, de megelőzték.

Ekkor érkezett meg Bob Hayden is. Kiugrott a kocsijából, odaugrott Rosencrantz és Guildenstern elé, és azt kérdezte tőlük, mit akarnak az urak. Mire az urak ismét kórusban azt felelték, hogy tőle nem akarnak semmit, ellenben ezt az urat itt (és rám mutattak) az Amerikai Egyesült Államok kormánya kiutasította az országból. Bob Hayden II arca kipirult, s kissé megemelt hangon jelentette ki, hogy ez tűrhetetlen állapot, ez maga a fasizmus, hogy egy érvényes vízumot csak úgy érvénytelenítsenek, s ezért magyarázattal tartoznak. Ő jól tudja, hogy egy félreértés folytán engem

letartóztattak, de maga a vizsgálóbíró engedett szabadon, s különben is, éppen most érkezett pénzem az ő címére, tehát még azzal se vádolhatnak, hogy mások nyakán élősködöm, s csak azért nem lakom szállodában, mert mint látható, barátaim vannak itt, elsősorban ő, aztán ez a hölgy, továbbá a hölgynek a házban lakó szülei.
- Fasizmus? Ez kicsit erős - mondta Rosencrantz.
- Aljas fasizmus. Maguk csirkefogók - kiáltotta Bob Hayden.
- Mérsékelje magát, fiatalember! - mondta Guildenstern.
- Minek mérsékeljem magam ilyen tetvekkel szemben? Pimasz zsoldosok.

Ha utólag visszagondolok rá, csak indulatában emelte fel a kezét, nem állt szándékában, hogy akár Rosencrantzot, akár Guildensternt megüsse. A két férfiban azonban gyors reflexek dolgozhattak. Elébb olyan mozdulatot tettek, mintha egymás kezét akarnák megfogni, afféle gólya viszi a fiát kulcsolásban, de az összefonódott markok egyszerre csaptak le Bob Hayden II-re, akit az ütés a levegőbe lökött. Aztán elterült a kertkapuhoz vezető gránitkockák mellett a füvön. Bob Haydent azonban, úgy látszik, kemény fából faragták, mert felpattant a fűről, és nekirontott a két férfinek: azok pedig, mintha csak létrát tartanának neki, hagyták, hogy előrenyújtott jobb lába épp a tenyerükbe simuljon, s úgy dobták át a fejük felett, mint egy cirkuszi akrobatát. Bob Hayden II ismét a füvön végezte, feltápászkodott, kést rántott, és azzal támadt a férfiakra. A két férfi ijesztő nyugalommal nyúlt a hátsó zsebéhez, sejtettem, hogy a pisztolyukat húzzák elő, de amikor a kés lecsapni készült, újabb varázslat tanúja lehettem: az urak korántsem pisztolyért nyúltak, hanem bilincsért, és a lesújtó kar épp a bilincsbe talált bele, gyorsan kattant a Bob Hayden II csuklóján, míg a másik, hátratartott kezét Rosencrantz hajlította előre, a bilincs másik foglalatába. Guildenstern kíméletesen betapasztotta Bob Hayden II száját, és a megbilincselt fiút Rosencrantz egyetlen mozdulattal dobta a vállára, és vitte ki a kertkapun a fekete kocsiba. Bob Hayden II már bent ült a kocsiban, mikor Guildenstern benyúlt Bob zakójának belső zsebébe, és előhúzott egy táviratot. Visszajött a kertkapuhoz, és átadta nekem.

- Ez a magáé. Holnap reggel beválthatja a csekket, aztán indulás. Még eléri a tizenegy órás New York-i gépet. Ha jól tudom, Lufthansával érkezett ide. A 13 óra 10 perckor induló párizsi gépre foglaltunk helyet magának. Remélem, beengedik Franciaországba.

Udvariasan meghajolt és távozott, Margot csalódottan nézett utánuk, mert a mama bizonyára szívesebben hallgatta volna, hogyan hancúrozta végig az

éjszakát két férfival, kivált, ha azok olyan szívós és markos legények, mint Rosencrantz és Guildenstern.

Kissé csüggedten tértem vissza a házba, ahol Fleischmanék még mindig meredten bámulták a tévét; a képernyőn verekedtek, jószerével két olyan szép szál legény, mint az előbb odakint a valóságban, és hasonló harcmodorban; ám úgy látszik, Fleischman bácsit jobban érdekelte a dolog virtuális mása, mint az, aminek testközelből a tanúja lehetett volna.

Szerencsémre éppen véget ért a film; Fleischman bácsi az ujjait ropogtatta, mint aki roppant mód kifáradt a küzdelemben, amelynek a képernyőn tanúja lehetett, nyújtózkodott egyet, és azt mondta: - Tegyük el magunkat holnapra. - Nekem ez a jelszó a szépséges Margot-t jelentette, ezért magam is úgy tettem, mintha nagyon elálmosodtam volna. Margot azonban szeretett volna beszámolni arról, mi történt odakint. Noémi néni erre nem hagyott időt; a „tegyük el magunkat másnapra" olyan parancsoló erejű lehetett, mint hadiméneknek a kürtszó: a család vezényszóra indult lefeküdni.

Az én birodalmam az emeleten nyílt; tágas, tükörszekrényes, választékosan berendezett háló, külön fürdőszobával. Lezuhanyoztam, de pizsamába bújnom nem lett volna értelme, hiszen mindjárt bekopogtat Margot. A fürdőszobában található illatos olajokkal is végigkentem a testem, befújtam Givenchy-kölnivel, és az ajtó közelében várakoztam, hogy tüstént a karjaimba szoríthassam Margot-t. Kopogtattak. Nem tagadom, hogy már a kopogtatásra ágaskodni kezdett bennem a férfiszenvedély. Némi elégedettséggel állapítottam meg, az izgalmak nem lohasztották le erőmet - hangosan mondtam az igent, hogy persze, a látogatóm bejöhet, nyílt az ajtó, és az ajtófélfához Fleischman bácsi támaszkodott. Végigmért, bizonyos idegenkedéssel, s mire a pillantása odaért volna, ahol az imént még a büszkeségem ágaskodott, már nem volt ott semmi feltűnő. Közönséges férfitest, nem akadt rajta több bámulnivaló, mint a gőzfürdőben.

- Itt nem maradhat - mondta Fleischman bácsi. - Nézze, nekünk elég córeszunk volt odaát. Nemrég kaptuk meg az állampolgárságot. Nekem lámpagyáram van, és a legjobb vevőim a kormányhivatalok. Kellemetlen lenne, ha beleütnék az orrukat az üzleti könyveimbe.

Erre nem volt mit mondani. A bőröndömet nem pakoltam ki, sok holmim amúgy sem volt, a ruhámat pedig a fürdőszobában akasztottam fel. Két percbe sem tellett, s már leértem az előszobába. Tekintetemmel mindenütt Margot-t kerestem, de hiába. Csak puskaropogás zaját hallottam a

szalonból, tompán szűrődött át a tölgyfa ajtón: Noémi néni nézte az újabb sorozat legújabb epizódját.

Fleischman úr dicséretére legyen mondva, hogy melegen kezet rázott velem, s úgy bocsátott ki az éjszakába.

6

A bank kilenc órakor nyitott, de én tízre értem oda. Washingtonról sem volt térképem, nemhogy Chevy Chase-ről. Fleischmanék házától jó másfél kilométert cipeltem a bőröndömet, mire elértem egy országúti motelig. Földszintes épület volt, a szobák ajtajai egy hosszú folyosóra nyíltak: az ment be bármelyik szobába, aki csak akart. Igaz, biztonsági zár, lánc háromfajta is védte az ajtót, csak éppen maga az ajtó volt furnérlemezből, erősebb váll bedönti. Ha pedig történetesen Rosencrantz vagy Guildenstern akarna behatolni, egy pöccintés is elég, hogy a folyosóról egyenest az ágyamon teremjenek. Féltem és szorongva aludtam el: egy pillanatra bekapcsoltam a televíziót, nyomban össze is rezzentem a puskaropogástól. Elég volt, indulok vissza Párizsba, s Párizsból talán egyenest Budapestre. Nem tudtam, mennyi pénzem érkezett, a táviratban csak a bank neve volt feltüntetve, ahol a pénz várt; a motel portáján felváltottam az utolsó százdollárost, és harminchatot tüstént kifizettem, majd a reggelire még hetet. Taxival mentem be Washingtonba, ami harminc dolláromba került: nagy szükségem volt tehát Geiringer pénzére, ha el akartam érni a repülőmet.

A bankban még az útlevelemet sem kérték, csak annyit, hogy a távirat hátoldalát írjam alá; és amikor megfordítottam a táviratot, láttam, hogy néhány sor kézírás van rajta, s alatta Bob Hayden II neve. Vissza kellett kérnem a táviratot, holott már elkapták az orrom elől. Eloldalogtam a pénztárablaktól, ahol mögöttem már hosszú sor kígyózott, a fényhez húzódtam, hogy elolvassam a feljegyzést. Bob Hayden II azt írta, hogy keressem meg a Farkast Mexikó Cityben. Ott volt a teljes név, lakcím és telefonszám, ám semmi további magyarázat. Visszavittem a táviratot, és elkezdtem tűnődni, hogy a kiutasításomról voltaképpen írásom sincs: honnan tudhatom, hogy a két férfi, aki beállított Fleischmanékhoz, csakugyan kormányhivatalnok volt-e, vagy csak annak adta ki magát: elfelejtettük elkérni az igazolványukat. Ökölvívóbajnok, vagy karatetréner éppúgy lehetett a fekete kocsiból kiszálló két férfi. Arról viszont fogalmam

sem volt, hol kellene megérdeklődnöm, hogy vajon csakugyan kiutasítottak-e az országból. Bob Hayden II üzenete némi reménnyel töltött el, bár nem igazán értettem, miért éppen így adja tudtomra, hová kell mennem. A délutánt végigbeszélgettük - este pedig személyesen jött el Chevy Chase-be, hogy megelőzze a nyomozókat, ha csakugyan nyomozók voltak. Miért készült fel előre arra az eshetőségre, hogy talán nem válthat szót velem, s így írásban közli mondandóját? Vagy azért, mert elképzelhetőnek vélte, hogy a nyomozók megelőzik, ami csakugyan bekövetkezett, vagy - és ez a *vagy* nem hagyott nyugodni.

Ezen töprengtem a mexikói követségen, ahol először az utcán álltam sorba, majd odabent a vízumkérő űrlapra várva, s végül azzal a sorszámmal, amit a kezembe nyomtak. Bob Hayden II egyfolytában azt magyarázta, milyen gyarló és felkészületlen az amerikai hírszerzés, a belföldi és a külföldi egyaránt. Ha ez igaz, márpedig miért ne lenne az (hiszen életben maradásunk egyetlen biztosítéka, hogy voltaképpen minden hivatal hanyag, felületes, közömbös és nemtörődöm, különben hogyan élnénk túl mesterkedéseiket mi, polgárok) - akkor hogyan történhetett meg az, hogy Fleischman bácsi Chevy Chase-i házában bukkan rám akármilyen kormányhivatal két képviselője. Arról, hogy ott vagyok, senki más nem tudhatott, mint Bob Hayden II. Tehát vagy fecsegett róla valakinek, hogy nála járt egy magyar, aki ismeri José Oterót és látta Duartét a bíróságon, vagy... És ez a vagy... Én normális életet éltem mindaddig, amíg foglalkozni nem kezdtem *Ernest Hemingway kubai korszakával.* Azok az emberek, akikkel addig találkoztam, akikkel véletlenül összehozott a sors, valamennyien köznapi indítékok hatására cselekedtek. Ha éhesek voltak, ettek, ha szomjasak, ittak, ha szeretkezni akartak, akkor vagy sikerült nekik, vagy nem, de mindnyájukat a hétköznapok normális gravitációja mozgatta. Attól a pillanattól viszont, amikor bűvkörébe vont a Papa története, minden nehézségi erő megszűnt. S mintha magamban hordtam volna a vírust. Annak a hatókörében az emberek a legkülönösebb módon viselkedtek. Nem hiszem, hogy egy mosogató és a szerelem között bármilyen logikai vagy érzelmi összefüggés lenne. Nem hiszem, hogy egy épeszű magyar emigráns, nevezett Fleischman fontosabbnak tartja mondanivalóját annál, semmint hogy arra figyelmeztessen: fiatalember, vegyen föl valamit, aztán beszélgetünk. A közelharc olyan mestereiről már nem is beszélek, mint Rosencrantz vagy Guildenstern, mint ahogyan az elvágott torkú Sanchez-ről vagy a rejtélyes José Oteróról sem, akinek igazi neve Felix Villareal. Velem

ellentétben Bob Hayden II egy, nehézségi erő nélküli világban nőtt fel, akárha egy űrkabinban. A kiszivattyúzott, a vákuumos világ olyan, hogy minden motiváció mögött egy másikat gyanít az ember, és arról sem hiszi el, hogy az az igazi. Mint ahogyan most bennem is felmerült a gyanú, hogy Bob Hayden II átvert, hogy hátha... hátha a két karatebajnok, a két artista cinkosa, és a szám, amit bemutattak, jól begyakorolt cirkuszi mutatvány, melyet nekem játszottak el. Nem is utasítottak ki az Egyesült Államokból, csak elhitették velem, hogy a kiutasításom végleges. Bob Hayden II csak megjátszotta a felháborodást a két nyomozó előtt, annál is inkább, hiszen ő küldte őket a nyakamra. Nyugodtan letagadhatta volna, hogy Washingtonba érkeztem, ahol Ernest Hemingway kubai korszakának néhány epizódját tárgyaltam meg vele.

De ha mindez igaz, akkor miért állt érdekében Bob Hayden II-nek, hogy egyáltalán szóba álljon velem, fogadjon a lakásán, majd beajánljon Margot-ékhoz, ott félholtra veresse magát, és végül egy távirat hátoldalán azt üzenje, hogy keressem meg a Farkast Mexikó Cityben. Ha igaz az, hogy Bob Hayden hozta a nyakamra a kopókat, akkor a Farkas csak csapda, és akkor minek téblábolok itt egy idegen követségen Washingtonban, miért akarok Mexikó Citybe utazni, amikor elemi érdekem azt kívánná, hogy repüljek Párizsba, onnan Budapestre, és felejtsem el Ernest Hemingway kubai korszakát. Viszont ha Párizsba indulok - úgy, ahogy meghagyták -, akkor végképp belesétálok a csapdába, hiszen ha igaz, ők foglaltak nekem helyet a Lufthansa gépére, s így mást se kell tenniük, mint Orly repülőterén betuszkolniuk egy fekete autóba.

Én nem lila tintákkal, hanem fekete autókkal álmodom. Nyitott szemmel is fekete autókkal álmodom, és tőrrel és gyilokkal és cselvetéssel. Voltaképpen mindegy, hogy merre indulok tovább, ha egyszer beléptem ebbe a kiúttalan, vég nélküli sötét folyosóba. Párizsban éppúgy várhatnak rám, miként Mexikó Cityben, lecsaphattak volna rám a Chevy Chase-i motelban, Fleischmanék ágyában, végezhettek volna velem Geiringer doktornál, Sanchez lakásán, vagy a börtönben, s vajon a cellában az a három fekete nem azért fenyegetett-e a megerőszakolással, mert már eleve rám állították őket, hogy akadályozzák az Ernest Hemingway kubai korszakára összpontosult nyomozásomat.

Legvégül azonban: kit érdekelhet Ernest Hemingway kubai korszaka? A titkárát, a komornyikját, José Oterót bizonyosan, és azokat az embereket is, akiket a Papa fellelkesített, hogy egymaguk elbánnak majd a németekkel,

ha sikerül elég információt összegyűjteni Havannában arról, mit forralnak a világ ellen. Érdekelheti azokat, akik szeretik a macskákat, mert hiszen Ernestónak, a Papának rengeteg macskája volt; és azokat is, akik az amatőr baseball történetével foglalkoznak, mert volt egyszer egy Gigi csillagai nevű csapat, amelyet San Francisco de Paula félvér, mesztic és fekete bőrű lurkóiból toborzott egy idősödő amerikai író azért, hogy ne dobálják kővel a mangófákat. Az egészben a csendes őrület lángja lobogott; bodorodó füstje eltakarta a parazsat, amely gyilkosságra szítja az embereket, még a Papa halála után is. Egy pillanatra felmerült bennem, hogy vajon nem a Papa volt-e az, aki így látta az egész világot: a kés, a tőr, a fegyver, az erőszak, az árulás és a hősiesség képében, holott neki is tudnia kellett, az élet nemcsak kiváltságos pillanatok sorából áll, hanem hétköznapokból is, a hétköznapok pedig esendőségből, mert csupán az képes felszítani az emberi melegséget.

A mexikói konzul behívatott, unottan nézett rám, és azt kérdezte, kihez szándékozom Mexikóba utazni. Addigra én már fejből tudtam a távirat hátoldalára írott szöveget, s úgy fújtam a Farkas teljes nevét és címét, mintha rokonságban lettem volna vele. A névre a konzul felkapta a fejét.

- Csakugyan? Csakugyan? - És gyors mozdulattal intett a tisztviselőnek, hogy üsse be a harmincnapos látogatóvízumot Mexikóba.

ÖTÖDIK FEJEZET

1

Washingtonból elég bonyolult eljutni Mexikóba, ha az ember valamiféle kedvezményes repülőjegyre számít. Én a repülőtéren kerestem fel az Aeromexico irodáját, ahol megkérdezték, hogy Atlantából vagy New Yorkból kívánok-e repülni, vagy tán Los Angelesből. Az is elképzelhető, hogy először Kaliforniába megyek, majd onnan indulok tovább vonattal; firtatták, hogy vajon mikor kívánok hazatérni, mert aszerint kalkulálják az árat. Én csak azt ismételgettem, hogy a legolcsóbb, a legolcsóbb, mire csakugyan kaptam egy jegyet a Washington-Atlanta-Mexikó City-i járatra, majd vissza a Mexikó City-New York-ira - meg voltam elégedve. Az elmúlt hónapban valóságos világjáróvá képeztem ki magam, felvettem azt a nyegle tartást, ami a gazdagokat jellemzi, amikor repülőjegyet vesznek - hogy ők csak beugrottak ide, ezer lehetőség közül véletlenül választva éppen ezt, s

ha az alkalmazott történetesen nem ugrik elég gyorsan, ott a másik utazási iroda, amelyik törni fogja magát, hogy kedvezőbb ajánlatot tegyen.

Fáradt voltam. Ki se néztem a gép ablakán, amikor Atlanta fölött szálltunk; a magamfajta világutazónak a magasból olyan egyformák a városok. Az átszállásnál természetesen majdnem eltévedtem, egy San Francisco felé tartó gép utasaihoz csatlakoztam, amíg végül a monitorok kiírását figyelve és a hangosbemondót hallgatva rájöttem, hogy egy másik csoportban a helyem; úgy látszott, nemcsak én jártam így, hanem egy idősebb, kövérkés úr is, aki a kézitáskáját lóbálva, a foga között szentségelve sorakozott át a Mexikó Citybe tartó járat utasaihoz. Máris rokonszenvvel nézett rám, mert ugyanúgy bánt el velem a repülőtéri közöny, mint vele, s azt motyogta, anélkül hogy bemutatkozott volna: reménytelen, reménytelen.

Számomra nem volt az. Nemzetközi járatra vártam, és sehol senki, aki kérné az útlevelet, sehol egy vámos; egy európainak ez furcsa, hiszen még Franciaországban is üvegkalicka elé kell sorakozni, még akkor is, amikor távozik az ember. Amerikában bejelentési kötelezettség sincs, ezért is vágott mellbe, hogy a két úr megtalált a Chevy Chase-i lakásban - voltaképp tiltakoznom kellett volna személyiségjogaim megsértése ellen, hiszen ők nem tudhatták, hol tartózkodom éppen.

- Képtelenség - súgta a fülembe kövér sorstársam. - Lassan már mindent gépesítenek! Vezető nélküli buszok szállítanak a repülőgéphez, a gégecsöveknél egyetlen ember se lesz, és mi irányítás nélkül repülünk a világűrbe.

Ügyet se vetettem rá. Neki Mexikó City ott volt Atlanta tőszomszédságában, ahová bármikor átugorhatott vacsorázni; nekem kaland és kihívás volt, hiszen az útlevelemmel vízumra szorulok, még jó, hogy van ez a francia tartózkodási kártyám, amire külföldön is megadják a beutazó vízumot, persze nem olyan könnyen, csak akkor, ha az ember egy olyan rejtelmes nevet mond be a tisztviselőnek, mint én a Farkasét.

A gépen elaludtam, s ki tudja, mi fölött szálltunk el. Vajon csakugyan érintettük a napfényes Kaliforniát is, vagy az öböl felől közelítettük meg Mexikót, nem tudom. Mert felszolgáltak ugyan különböző ételeket, de én minden étkezés után újra elaludtam, valószínűleg a kimerültségtől, a fáradtságtól és a szorongástól. Az órámat is folyton állítgatnom kellett volna, mert időzónákon repültünk át, keletről Észak-Amerika középső részén át le egészen délre, Mexikó Cityig, de én úgy döntöttem, majd csak

akkor állítom át, ha már megérkeztem, ha már tudom, hol fogok lakni, ha már felvettem a kapcsolatot a Farkassal, s még nem hágtam az összes pénzem nyakára.

A bőröndömhöz gyorsan hozzájutottam, az autóbuszpályaudvart könnyűszerrel megtaláltam, ahonnan rögtön megpróbáltam felhívni a Farkast, de a telefon itt korántsem működik úgy, mint Amerikában - már későre járt, és én nem tudtam, vajon a Farkas hivatali telefonszámát tartom-e a kezemben, vagy a lakásáét.

A lakás jelentkezett. Dadogva magyaráztam el, ki vagyok, mert nem sejthettem, vajon a Farkas tud-e angolul. A telefonból tökéletes angol kiejtés hallatszott, nem amerikai, hanem angol angol, és a hang fakó közönye is arra vallott, hogy tulajdonosa a szigetországban nőhetett fel, majd a véletlen sodorhatta Mexikóba.

- A Camino Reálban szálljon meg. Foglalok szobát. Még nem tudom, ráérek-e éjszaka. Ha nem, reggel jelentkezem.

Letette a kagylót.

Kövér útitársam is az autóbusz felé igyekezett.

- Nagyszerű volt az út. A városba tart?
- Igen.
- Hol lakik?
- A Camino Reálban.

Ismeretlen útitársam füttyentett. - Látja, ezt én nem engedhetem meg magamnak. Jó lesz nekem a Marie Isabel. De úgy látom, egyfelé megyünk. Tudja, hol van a Camino?

- Nem.
- Ugyanott kell leszállnia, ahol nekem. Aztán meg üljön taxiba. A Camino vendégei nem közlekednek autóbusszal.

Poggyászunkat betettük az autóbusz csomagtartójába, fölszálltunk, és sokáig-sokáig kanyarogtunk kalyibák, fából ácsolt kunyhók, meddőhányók, vegyi üzemek között, míg végre kiértünk egy sugárútra, olyan hosszúra, amilyent még nem láttam. Baloldalt egy hatalmas templom emelkedett, s én kíváncsian bámultam ki a bepárásodott ablakon át az alkonyba.

- Ez a Guadalupe-i Szent Szűz bazilikája. Mexikó védőszentjéé - magyarázta az útitársam.

Gyorsan haladtunk el a bazilika mellett, s útitársamból csak folyt a szó.

- Könnyű nekik. A védőszentjük mindent elintéz. Ezek uram, parasztok. Egész történelmük paraszti történelem. Egy pásztornak jelent meg a

guadalupe-i Szent Szűz, persze álmában, hogy vigyen virágot a papjának és ott, ahonnan leszakította a virágot, építsenek templomot. A virágot a pap a köpenyébe burkolta bele, a köpenyén kirajzolódott a Szent Szűz képe.

- Ez szép - mondtam én hanyagul.
- Szép, csak nem igaz. A mexikóiak mindenütt a régi templomok helyére építkeztek. A kereszténység a pogány kor emlékét akarta eltörölni; Hernán Cortez úgy semmisítette meg az azték kultúrát, hogy a régi templomok köveiből építtette fel az újat. Manapság persze már minden mexikói dicsekszik a régi zapoték vagy mixték ősökkel. Spanyolnak lenni nem divat. Minél régebbi a család, annál jobb, s többé nem szégyellik indián arcvonásaikat.

Még mindig a hosszú sugárúton haladt a busz, eszelős forgalom közepette. Amerikában lassan, nyugodtan ringatóztak az automata kocsik. Itt a magas fordulatszámú benzinmotorok voltak divatban, és a dízelautók füstölgése ködbe burkolta az alkonyi várost.

- Hiába néz ki az ablakon - legyintett az útitársam. - Régebben látni lehetett a Popocatépetl-t innen, a városból is. De ma már nem. A benzingőz az oka. Ami volt, elmúlt - jelentette ki, miként az atlantai repülőtéren is. Jókedvével különös ellentmondásban álltak világvégét hirdető mondatai.

Egy névjegyet vett elő.

- Ha unatkozik, hívjon fel a Marie Isabelben.

A névjegyet viszonozni illett volna, de én ódzkodtam leleplezni kilétemet. Mit keres egy párizsi illetőségű magyar Mexikó Cityben - amíg elmesélem, a busz kétszer is körbejárja ezt a hatalmas, füstös, zsúfolt várost. Egyszerűbbnek látszott, ha megígérem, hogy még ma éjszaka felhívom.

2

A Farkas magas termetű, őszülő halántékú, fehér szmokingos úr volt, aki még aznap éjszaka értem jött a Camino Reálba. Hogy ebben a szállodában milyen tekintettel mértek végig egyébként tisztes öltönyömben, arra nincs szó. Három szolga nyúlt egyetlen bőröndömért, és percekbe tellett, amíg az azték falut utánzó szállodában a kanyargó folyosókon elvezettek a szobámba. A szoba ablakából két uszodára láttam, s a fejem fölött pattogó

labdákból arra következtettem, hogy a tetőteraszon teniszpályát rendeztek be. Távolról halk kózene hallatszott, és alattam az étteremben spanyol fandangó szólt; a szobámban televízió, erkélyemen vastag matracú nyugágy, és az egyik pincérruhás alkalmazott kulccsal nyitotta ki a szobabárt, melyben negyven különböző ital sorakozott, jó részükről azt se tudtam, miféle.

- Meg van elégedve? - kérdezte a Farkas, amikor az előcsarnokban rátaláltam, hiszen a szobatelefonban pontos személyleírást adott önmagáról. Ami azt illeti, hízelgő személyleírást. Magas, csinos férfit keressek, őszülő halántékot, fehér szmokingban vár a portáspultnak dőlve - azt mondtam, hogy egy perc múlva odalent leszek, de ez nem sikerült, mert eltévedtem az azték falu girbegurba folyosóin, a fehér lugasoknak kialakított pihenőkön. Amikor azt hittem, hogy már a recepciónál járok, kiderült, hogy egy újabb folyosó kanyarodik hegynek felfelé, míg végül szaladni kezdtem, és lihegve érkeztem oda, ahol a Farkas várt.

- Kitől kapta meg a címemet? Csak fontos ügyről lehet szó.

- Nem hiszem, hogy olyan fontos ügy ez - feleltem én.

A szálloda előtt egy Lincoln Continental várakozott, sofőrrel, egy hatalmas limuzin, melynek hátsó ülésével átellenben beépített kis bár nyílt, a bár pultján ezüstös pezsgősvödör, abból egy palack nyaka nyúlt ki, és ahogy a Lincoln elindult, vendéglátóm tüstént töltött és az egészségemre ürítette poharát.

- Bob Hayden II adta meg a címét.
- Akkor fontos - mondta a Farkas. Majd tréfálkozni kezdett. - A forradalmárok vagy egy árokban végzik, vagy sokra viszik. Én az utóbbi eset vagyok. - Majd témát változtatott. - Hogy van Bob? - kérdezte.
- Börtönben.
- Az lehetetlen. Egész életében mindenfélével gyanúsították, de nem csukhatták börtönbe.
- Az a fia, akiről beszélek. Bob, azaz az idősebb Hayden meghalt.
- Ez nem tetszik nekem - mondta a Farkas. - Bob baloldali érzelmű ember volt, szegény. Biztosan meghalt? - De nem várta meg a válaszomat és így folytatta: - A fiát nem ismerem. Nem tudom, kiféle-miféle. Egy időben nem voltak beszélő viszonyban, mert a fiú az egyetemen valami jobboldali csoporthoz csapódott. Amikor pedig végzett, különböző gyanús kormányhivatalok ajánlottak neki állást. Azon persze nem csodálkozom - folytatta -, hogy tudta a címemet. De miért küldte hozzám?

És akkor én elmondtam neki annyit, amennyit jónak láttam elmondani. Hogy egy érdektelen disszertáció miatt jöttem ismeretlen földrészekre, Észak-Amerikába és ide, Mexikóba. Voltaképpen olyasmibe keveredtem, amiből szinte semmit sem értek, s nagy vonalakban előadtam neki azt, amit José Oteróról, azaz Felix Villareal-ról megtudtam, kitértem Sanchez esetére is, bár elhallgattam, hogy börtönben ültem miatta, végül a washingtoni kalandomról számoltam be, és arról, mi volt a véleménye Duartéról és Oteróról Bob Hayden II-nek.

A kocsi fékezett, láttam, hogy egy étterem előtt állunk meg, az ajtót libériás inas nyitotta ki, míg a sofőr mozdulatlanul s némán a helyén maradt: a vendéglő neve Hacienda de los Morales volt, és a Camino Reálhoz méltó elegáns étteremnek bizonyult. A Farkast bizonnyal jól ismerték itt, nagy tisztelettel üdvözölték, és az ablaknál kínáltak neki helyet, ahonnan ráláttunk szinte az egész városra: Mexikó Cityre, amelyet nem ismertem.

A Farkas körülményesen adta föl a rendelést, de tőlem nem kérdezte meg, hogy ugyan mire volna gusztusom. Ez szorongással töltött el egy pillanatra, aztán megértettem, hogy a tapintat diktálta így - az ételek nevét se értettem volna, ízükről pedig, olyan látogatóként, aki először jár az országban, fogalmam sem lehetett.

- Nehéz lesz megfejteni, miért éppen hozzám küldte Bob Hayden fia. Tételezzünk föl több változatot. Az első az, hogy az én révemen akarja figyelmeztetni José Oterót és társait, hogy a nyomukban vannak Duarte és az emberei. A másik lehetőség, hogy a fiatal Hayden Duarte oldalán áll, előreküld egy ártatlan embert, akiről sejti, hogy fogadni fogom, és így fürkészi ki, miként lehet a közelembe férkőzni. Tudnunk kellene tehát, melyik oldalon áll az ifjú Hayden: Duartéén vagy a miénken. Mert azt talán maga is sejti, hogy Duarte volt az áruló, azokban az időkben persze, amikor én még nem érkeztem meg Kubába. De amit hallottam róla, az épp elég, és azt is sejtem, hogy a Papa halála után miért lángolt fel a küzdelem Duarte és a kubaiak között. A kubaiak közül a baloldaliakat nem jó szemmel nézik Amerikában és az ilyen Duarte-féléket használják fel arra, hogy megszabaduljanak tőlük. Ki tudja, miért jött át az Egyesült Államokba José Otero, azaz Villareal. Az Egyesült Államok vagy éppen Duarte szempontjából ez mindegy: olyasvalaki, aki egész életében forradalmárokhoz, régi spanyolosokhoz kötődött, mindenképpen potenciális veszélyt jelent.

- Maga forradalmár? - kérdeztem a fehér szmokingos, őszülő halántékú Farkastól.
- Valaha az voltam. És még ma is velük lennék szolidáris, csak hát, ahogyan mondani szokás, a szociális helyzetem nem indokolja, hogy a forradalommal rokonszenvezzem. Saját repülőgép-társaságom van, ezt az életpályát választottam, miután elhagytam Kubát, és egyelőre nem bántam meg. Különben miből fizetném a szállodáját?
- De kérem...
- Ne szabadkozzék! Azt a szállodát nem tudja kifizetni. Maga különben is érdekes szerepet játszik a Papa utóéletében.
- De kérem, én csak egy disszertációt...
- Így is nevezhetjük - mondta a Farkas. - Halott betűk nyomába indult, de a múlt tovább él. Ha jól értettem, itt embereket ölnek meg, nem azért, hogy egy tegnapi szöveget vagy történetet így vagy úgy értelmezzenek. Tudja, mi jutott eszembe? Akár a régi térképekre is fájhat a foguk, amelyeket a Papa hajóján rajzoltunk, bejelölve, hogy a zátonyok között hol járhatók a lagúnák és öblök, meddig merészkedhet be egy kis hajó vagy egy mélyebb merülésű fregatt. A Papa sosem foglalkozott lényegtelen dolgokkal, és lépten-nyomon összeütközésbe került az úgynevezett Dulles-legényekkel. Egyszer egy havannai bárban, a Floriditában iszogatás közben meglátott három FBI-ügynököt. Valakinek a születésnapját ünnepelték, és együtt dalolta az egész bár a *Happy birthday to you*t**.** No hát a Papa úgy kezdte énekelni a dalt, hogy boldog születésnapot nektek, FBI-legények, s addig harsogtatta a bár közönségét, míg a fiúk leforrázva távozásra nem kényszerültek. De hát ezek csak az apró csínytevések voltak, a nagyobbakról hadd ne beszéljek. Nem tudjuk tehát, hogy magát miért küldték, azt sem tudjuk, hogy esetleg mikor próbálnak lelőni minket az üvegablakon át.

Ösztönösen lejjebb csúsztam a székemen. Egyszeriben nekem is gyanússá vált, hogy a Farkas, ez az ismeretlen elegáns férfiú egyetlen telefonhívásra, ahogyan ő mondta, hajlandó volt fogadni engem. Aztán a szállodámat is kifizetné, egy hatalmas limuzinnal Mexikó City legelegánsabb éttermébe fuvaroz, és úgy beszél Otero, Hayden és Duarte dolgairól, mintha mindketten a világpolitika résztvevői lennénk. Itt már nem kevesebbről van szó, mint hogy belekeveredtünk Kuba és Amerika harcába, itt már akkora a tét, hogy ehhez képest az Ernest Hemingwayről szóló disszertáció nevetséges hazugságnak tetszett, és már magam is

kezdtem azt képzelni: igazából titkos küldetés szólított Mexikó Citybe, és úgy mértem fel a Farkast, hogy ha közelharcra kerül a sor, mekkora esélyem van.

- Mindenesetre kicseréltetjük a szobáját. Vagy átjelentjük másik névre. Még egyszerűbb, ha most vacsora után átviszem az Alameda Hotelba, és a sofőrt elküldöm a holmijáért. Tudja valaki, hogy hol lakik?
- Azt hiszem, még nem mondtam senkinek.

Ám ekkor eszembe jutott ismeretlen útitársam, aki a Marie Isabel hotelban lakik. S hogy véletlenül ő is rossz repülőgépre szállt volna, és hogy ugyanakkor kapott észbe, mint én, és ugyanakkor csatlakozott a Mexikó Citybe tartó járatra váró utasokhoz. Ugyan miért volt velem olyan nyájas? Miért mesélt nekem a guadalupe-i Szent Szűzről, a mexikóiak azték eredetéről, Hernán Cortez szenvedélyéről, hogy a régi templomok helyén újat építsen? Vajon bevalljam a Farkasnak, hogy gyanútlanul elárultam valakinek, aki csupán egy névjegyet nyomott a kezembe, hogy a Camino Reálban szállok meg. Most már csakugyan gyanakodni kezdtem. Mert miért is elégedett volna meg az a kereskedelmi utazó külsejű férfi azzal, hogy csupán ő adja oda a névjegyét, és én még csak be sem mutatkozom? Miért ajánlotta fel a társaságát egy olyan városban, ahol láthatóan otthonosan mozgott, s ahol csupán nekem nem volt társaságra kilátásom, neki, aki gyakorta jár ide, bizonyára annál több.

Bevallottam tehát a dolgot Farkasnak, akit az árulásnak a puszta lehetősége is felvillanyozott. Elkérte a névjegyet, bocsánatot kért, majd eltűnt egy pillanatra - hozzám máris a pincérek ugrottak oda, majd egy italkocsin a vacsora után járó édes likőröket kínálták. Én rámutattam egyre, de megvártam asztaltársamat, aki visszajött és csak annyit mondott:

- Intézkedtem. Az ő részéről már nem fenyeget veszély.

Már ott ült a fényűzően berendezett szalonban, felpeckelt szájjal, hátrakötött kézzel az útitársam a Marie Isabelből, mire a hat fogásból álló vacsora s a nagy mennyiségben elfogyasztott vörösbor után hazaértünk a Farkassal. Hazaértünk, mondom, holott soha nem éreztem magam annyira idegenben, mint az én azték pompával berendezett szállodámban, vagy a Farkas vendéglőjében, s most a lakásán. A felpeckelt szájú ismerős láttán megrettentem. Hát elég, ha egyetlen szót kimondok, és a nyomába máris szörnyű valóság nyomul? Hogyan történhet meg, hogy ennyire elmosódik a határ a szavak és a valóság között? Én még igazán nem voltam író, de azért annyit mégiscsak tudtam erről a mesterségről, hogy benne az az isteni

kegyelem, hogy minden mondat kihúzható, minden szó kicserélhető. Ez az írás szabadsága. A valóság törvényeknek engedelmeskedik, míg a művészet a képzeletnek - de minő képzelet az, mely nem csaponghat büntetlenül.

A Farkas ügyet se vetett az izzadó, kétségbeesett emberre.

- Daiquirit vagy tequilát? - fordult hozzám.

Én némán bámultam megkötözött útitársamra.

- Morosco! - kiáltott a Farkas, mire egy sötét bőrű, komornyiknak öltözött férfi lépett be. Magasabb volt nálam, magasabb a Farkasnál, ha kiegyenesedik, tán a két méter magasra helyezett lécet is leverte volna a fejével. A Farkas csak intett Moroscónak, aki elébb a hátrakötözött kezet oldotta el, majd a férfi szájából kotorta ki egy ügyes mozdulattal a pecket. Útitársam szája széléről sűrű nyál csorgott az ingére.
- Itt valami tévedés lesz, kérem! - szólalt meg, miközben a kezével letörölte az állát.
- Hát persze - mondta a Farkas. - Mit iszik? Daiquirit vagy tequilát?
- Whiskyt - nyögte ki a férfi.

Moroscónak nem kellett külön mondani, jeget tett a pohár aljára, rácsorgatott egy kis sárga whiskyt a jégre, mely a melegben hallhatóan ropogni kezdett, aztán egy kis tiszta vizet öntött rá egy csiszolt kristálykancsóból.

- Tessék! - mondta Morosco. - Egészségére!

A férfi lehajtotta az italt, és újra rákezdte.

- Itt valami tévedés lesz.
- Ki küldte? Duarte vagy Otero?
- Nem tudom, miről beszél - felelte a férfi, és elgémberedett csuklóját dörgölte.

A Farkas félrevont. Majd beszélni fog. - Adj neki egy pipát - fordult Moroscóhoz.

Morosco a dohányzóasztalkáról egy furcsa formájú pipát vett fel. A zacskóból fehér port szórt a pipa aljára, majd az öngyújtójával melengetni kezdte a fehér port. Amikor izzani kezdett, odavitte útitársamhoz, és udvarias mozdulattal felkínálta.

- Nem dohányzom - nyögte az idegen.

Morosco rezzenéstelen arccal nyújtotta át a pipát, és az idegen is érezhette, pillanatig se habozna a fogai közé lökni a szárát.

- Nincsenek véletlenek - húzott félre a Farkas. - Ha igaz, hogy ez a fickó is rossz repülőgépre akart szállni, meg maga is, annak valami nyomós oka

lehetett. Az én nyomomba akartak szegődni vagy a magáéba, ez most már mindegy, de valaki megpiszkálta a Papa ügyét, ez bizonyos. Az is biztos, hogy ez nem maga volt. Mert a világon az egyetlen dolog, ami ártalmatlan és haszontalan, az a filológia. Mondja, kit érdekel az egyetemek világában Ernest Hemingway kubai korszaka?

- Mi ez a csodapipa? - kérdeztem én.
- Egy picit fellazít - felelte a Farkas. - Kokain. De nem ám úgy egyszerűen, hogy benyomunk az orrába egy kis fehér port, aztán izgatott lesz tőle. A módszert úgy hívják: *free-base*. Az égő kokain füstje egyenest a tüdőbe megy, nem csak a nyálkahártyán át szívódik fel. Úgy fog énekelni a madár, ahogyan mi akarjuk.
- Megkóstolhatom?

- Ne tegye. Onnan nincs visszaút. Ha az orrával szippantja fel, az még hagyján, de ha pipából szívja, megváltozik az egész személyisége. Elfeledkezik a világról: csak az számít, ami odabent van. És tudja, mi van odabent? A semmi.
- Maga kipróbálta?

Útitársam félelmetes köhögésbe kezdett. Fuldoklott. De úgy ült a széken, mintha még mindig oda volna kötözve: moccanni se mert a rémülettől. Valahányszor kivette a pipát a fogai közül, Morosco kiegyenesedett, mire útitársam rémülten újra ajkai közé szorította, és úgy megszívta, hogy felizzott a fehér por, bugyborékolt a víz a pipában, és a hatalmas slukkot fuldokló köhögés nyugtázta.

- Kérdezze meg már tőle, hogy Duarte vagy Otero küldte-e.
- Minek? - felelte a Farkas. - Magától fog énekelni.

Minden kínzástól iszonyodom. Útitársamon azonban nem a kínzás, hanem valamiféle üdvözülés jelei látszottak. Köhögött, és a szájába tolt pecektől még mindig csorgott a nyál a szája szélén, de már hatalmába kerítette a pipa. Köhögött ugyan, de immár nem volt szükség Morosco fenyegetésére, hogy egyre mohóbban szívja; megpróbált fölegyenesedni a székén, de nem sikerült, majd jól hallhatóan ezt kiáltotta: - Duarte vagy Otero? Hát nem mindegy?

- Na látja! - fordult felém a Farkas. - Üthettük, verhettük volna, de az az én ízlésem ellen való. Ne felejtse, hogy forradalmár voltam, aki szemtől szemben küzdött az ellenséggel a barikádon. Talán éppen ez volt a baj. Ezért veszítik el a forradalmakat. Mert mindig csak szemtől szemben. Mára viszont megtanultam - elég egy pipa, és miénk az ember.

A Farkas intett Moroscónak, az eltűnt, és kisvártatva három lánnyal tért vissza. Az öltözetüket nem tudnám leírni, mert számomra ismeretlen kelmébe burkolóztak - mi volt ez, selyem, vagy csupán egyetlen végből szakított vászon? Nem is takart semmit, inkább domborított, barna kebleket, kakaószínű lábikrákat, csábos derekakat.

- Beszélhetsz, a lányokat is nagyon érdekli. - Az egyik lány leengedte a válláról a kelmét, és derékig mezítelenül ült az útitársam ölébe.
- Duarte vagy Otero? - kiáltotta az útitársam, és átölelte a lányt. A lány azonban kisiklott a kezéből, és éppen olyan messzire húzódott tőle, hogy kaszáló karja el ne érje.
- Már nincs magánál - állapította meg a Farkas.
- Mindjárt énekelni fog. - Aztán ezzel a kérdéssel fordult az idegenhez. -

Találkoztunk mi már valahol?
- Igen - kiáltotta a férfi. - San Francisco de Paula. Én vagyok az oroszlános.
- És miért jött Mexikóvárosba?
- Oroszlánokért.
- De hát itt nincsenek is igazi oroszlánok! - mondta a Farkas.
- De én már nem vagyok igazi oroszlánszelídítő. Az állatkertből adták volna őket, nagyon olcsón.
- És ki küldte, Duarte vagy Otero?
- Duarte vagy Otero? - kiáltotta az útitársam, majd kétségbeesett mozdulatot tett a lány felé. - Gyere ide, könyörgök, gyere ide!

És ezzel térdre esett, s térden csúszva, sírva közeledett a lány felé.

4

Pokoli éjszaka volt. Mindenképpen meg akartam tudni, mitől őrült meg rejtélyes útitársam. A Farkas intett Moroscónak, aki benyúlt az inge alá, és egy ezüstláncon függő aranykanálkát húzott elő. Az aranykanálka, ha jól emlékszem, valamely ismeretlen azték isten képmásából nyúlt elő: a kanál volt a kardja, a dárdája, a szigonya. Morosco zsebéből ezüstszelence került elő, és a szelencéből fehér por, majd egy bankjegy. A bankjegyre a kanállal szórta rá a fehér port, összesodorta a papírt, és átnyújtotta nekem, a Farkas pedig segédkezett neki, hogy a bankóba sodort szer épp az orromba kerüljön, egyetlen porszeme se vesszék kárba. Nem telt bele egy másodperc sem, ott ültem a széken, melyre az idegent kötözték, magam elé meredtem, s már nemcsak a lányokat láttam hihetetlen élességgel, nemcsak a Farkas őszülő halántékát vagy Morosco hatalmas termetét. Egy testes, őszülő, szemüveges alak közeledett felém. Én nyugodtan szólítottam meg.
- Ki vagy te, Hemingway Ernő? - Magyarul beszéltem, mert sziklaszilárd meggyőződésemmé érlelődött, hogy Hemingway Ernő magyar, eredetileg Bernie Schwarznak hívták, és Kisvárdáról került St. Louis Missouriba. - Ki vagy te, Hemingway Ernő? - szólítottam meg ismét, mire az alak az ajkához emelte a mutatóujját, és csendre intett. Mint aki elismeri Kisvárdát, és belenyugszik abba, hogy Bernie Schwarznak hívták. - A titkot, Hemingway Ernő! - sürgettem őt, mire letérdelt mellém, nyájasan megfogta a kezemet, és dunántúli tájszólásban mondta: - Nincs titok, fiam. Legfeljebb annyi, hogy az ember az ondósejtjeivel ír. Ezeket kár elpazarolni a nőkre, mivel valójában az agyunknak van szüksége rájuk.

Amikor én szerelmeskedtem, sosem tudtam írni, és amikor írtam, sosem szerelmeskedtem. Az emberi testben egyetlen energiaforrás lakozik. Azt nem lehet felosztani. Mármost én megpróbáltam és nem sikerült.

- Segíts rajtam, Bernie Schwarz! Engem oroszlánok közé vetettek. Itt vannak körülöttem a gladiátorok. Mit tegyek az oroszlánok ellen?

Bátorítóan tette a karomra a kezét. - Az oroszlánok ellen nincs mit tenni. Viszont nem célszerű őket párizsi bárokban a pulthoz engedni, mert összerondítják a padlót. Az oroszlánok ellen nem segít az a kis lapát, amit a kutyaszar eltakarítására árulnak a szupermarketekben. Az oroszlán ugyanis nagyobb kupacot rondít, mint a kutya.

- Ez a nagy titok, Hemingway Ernő?

Ő csak mosolygott, majd eltűnt. Eközben ismeretlen útitársam könyörgőre fogta a dolgot a Farkas előtt, hogy őneki semmi köze az egészhez, de a lányra nagyon vágyik. Hát megkapta a lányt. Ott fetrengett vele a szőnyegen, melyre mindenféle testnedvek csöpögtek, és én arra gondoltam, hogy mit szól ehhez Hemingway Ernő, aki úgy képzelte, hogy az emberi test legszentebb nedveivel ír. Aztán, ha jól emlékszem, kiáltozni kezdtem, hogy hol itt egy mosogató. Üldözőbe vettem a másik fekete lányt, és azt kiáltoztam, hogy én tudom a titkot. A titok ez: nem szabad az oroszlánokat a párizsi bárok pultjához engedni! A Farkas éppolyan megnyugtatóan mosolygott, mint az imént Bernie Schwarz - a mexikói lány csillogó, nedves szemmel vonta ölébe a fejemet - úgy is ébredtem néhány óra múltán. Már nem volt körülöttem a pórul járt oroszlánszelídítő, Morosco vagy a Farkas. És mindörökre eltűnt Hemingway Ernő.

- Nem a mi emberünk volt - mondta a Farkas a reggelinél, melyet a kertben fogyasztottunk el. Rajta fehér Lacoste teniszing volt, s egy ugyancsak Lacoste tenisznadrág - én csapzottan, borostásan, az útiruhámban gubbasztottam az úszómedence mellett a terített asztalnál.

- Tud számolni? - kérdezte a Farkas. - Mennyi az esélye annak, hogy a San Francisco de Paula-i cirkuszos ugyanegy repülőgépre kerül az *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertáció szerzőjével? Egy a millióhoz, egy a tízmillióhoz, egy a négymilliárdhoz? Kiszámíthatatlan. Ugyanis az arányok csak akkor valóságosak, ha nem történnek meg a dolgok. Miként a lottóban vagy a totóban - a telitalálatos szelvénynek százszázalékos esélye van, míg annak, amelyikre semmit sem fizetnek, baljós nulla. A statisztika csak megzavarja az emberek fejét.

Az én fejemet több minden zavarta meg. A fehér por, egy mexikói lány, akiről azt sem tudtam, hogy az enyém lett-e végül, vagy sem, egy boldogtalan oroszlánszelídítő, akinek szerelmi csatakiáltása immár egy életen át az lesz: Duarte vagy Otero. Az esélyek ama filozófiájában, melyet a Farkas vallott, nem tudtam igazán hinni:

- Mi az, hogy oroszlánszelídítő?
- Ez a szerencsétlen oroszlánszelídítő annak idején megfordult a cirkuszával San Francisco de Paulában. Nekünk persze kisebb gondunk is nagyobb volt annál, hogy mi történik a cirkuszban, de a Papa lent járt a faluban, látta a plakátokat, s nekem meg a Kengurunak meg a Légiósnak azzal hencegett, hogy ő bizony föllép ebben a cirkuszban, mert van oroszlános szám is. A Papának nagyon sok köze volt az oroszlánokhoz, még az állatkertben is figyelte olykor, hogyan közösülnek. Azt vallotta, hogy az oroszlánok idegpályáján az éhség és a nemi inger párhuzamos csatornán halad: ezért harapnak, amikor készek a közösülésre. Panaszkodott is sokat, mennyit kell várni az állatkertben, míg az oroszlánoknak kedvük támad közösülni, mert jóllakottan lusták hozzá, éhesen pedig esetleg megtépik a párjukat - de ez most nem tartozik ide. A lényeg az, hogy megegyezett ezzel a szerencsétlen flótással, a maga útitársával, hogy fellép a San Francisco de Paula-i cirkuszban azzal a két elég jó erőben lévő, de agyonszelídített oroszlánnal. Nem látszott különösebben veszélyesnek, hogy a Papa bemegy a ketrecbe, csattogtatja az oroszlánszelídítő ostort, sőt lefekszik az oroszlánok elé, akik egy játékos macskamozdulattal hatalmas állkapcsukat éppen a Papa torkára teszik. Martha majd beleőrült a gondolatba, de a Légiós megnyugtatta, hogy az első sorból a legkisebb gyanús mozdulatra lepuffantja az oroszlánokat, ez a szerencsétlen pedig, a maga útitársa, fogadást ajánlott a Papának, hogy a mutatvány úgysem fog sikerülni. A Papa két délután gyakorolt az oroszlánokkal, minden a legnagyobb rendben ment. A cicák ugyan morogtak az elején, mert megérezték rajta a kutyaszagot, Black Dogét, meg a macskákét, de a Papa aztán alaposan lecsutakolta magát, és a második délután már nem volt semmi baj. Ez a szerencsétlen, a maga útitársa, a második próbán már kétségbeesetten járkált föl és alá, mert sejtette, hogy elveszti a fogadást, a Papa pedig boldog volt, mert arra számított, hogy ott lesz a falu apraja-nagyja, a Medina gyerekek, az Oterók, a Gutiérrezek és talán a felnőttek is, zsebükben egy kis Bacardi rummal és a masszőr, Kid Mario, tehát mindenki, aki él és mozog. Most jut eszembe, mi volt a cirkusz neve.

Miguelito. A Miguelito cirkusz, s benne a Papa. Nos, én nem tudom, mit művelt ez az alak, akit legalább utólag megbüntettünk, de a fellépés idejére nagyon idegesek lettek az oroszlánok, talán nem kaptak eleget enni, vagy éppen korbáccsal vadította őket előtte, nem tudom. De hát csakugyan, ott ültünk valamennyien, a szőke Martha, a Medina fiúk, az Otero gyerekek és a csapat - a Papa belépett az arénába, a rácsok közé, előtte ledobta a *guayaberá*ját, s ott állt félmeztelenül, szőrösen, szemüveg nélkül szemben az oroszlánokkal. Az első mutatványok tökéletesen sikerültek. Úgy ugráltak az egyik emelvényről a másikra a fenevadak, mintha szelíd kis cicák lettek volna, de amikor dobpergés közepette a Papa lefeküdt a porba, a cirkusz porondjára, és az egyik oroszlánt, állkapcsát szétfeszítve magára húzta, akkor a másik hirtelen leugrott a helyéről, mintha féltékeny lenne, és a mancsával végigszántott a Papa alkarján. A Légiós már kapta is elő a fegyverét, hogy mindkét döggel végezzen, de akkor bejött ez a nyomorult a kábító rúddal, azt hiszem, villany volt belevezetve, és a két bestia ott terült el kinyúlva a San Francisco de Paula-i cirkusz porondján. Kábítószer. Nem tudom, érti. Csak azt kapta vissza, amit megérdemelt.
- És fizetett a Papa? - kérdeztem a Farkastól. - Hiszen elvesztette a fogadást.
- Fizetett - és most mi fizettünk. Az egészért.
- De hát a Papa oroszlánokat is lőtt a híres vadászútjain!?
- Persze. A Kilimandzsárón. Kenyában. Meg mindenütt másutt. De azért nagyon szerette az oroszlánokat.

Őszintén szólva, nem egészen értettem a dolgot. Miért vadászott rájuk, ha szerette őket? De ezt nem mertem megkérdezni a Farkastól, más dolgom volt vele, meg akartam fejteni a Duarte-titkot, az Otero-titkot meg főleg a Papa titkát, ezért szerettem volna már elfelejteni az oroszlánokat.
- Tudja, mi az a Harry's bár? - kérdezte a Farkas.
- Nem - feleltem.
- Pedig Párizsból jött - pirított rám a Farkas. - Harry bárja a rue Daunou-n volt, és az Öreg ahányszor csak tehette, elment oda. És járt oda egy pasas is, az oroszlánjával. Nem zavart az a macska senkit, ott ült a bárpultnál, mint egy tisztességes vendég, legfeljebb nem fogyasztott alkoholt. Az oroszlánokkal csak egy baj van. Mindenhová odapiszkítanak. Nem lehetett úgy belépni Harry bárjába, hogy a pult tövében ne bűzlött volna egy hatalmas kupac oroszlánürülék, az pedig nagy kérdés, hogy a

szupermarketokban kapható apró lapátokra, melyekkel a kutyaszart szedik össze, ráfér-e egy oroszlán minden piszka. Nos, nem fér rá. Harry vett egy ilyen kis lapátot, hozzá egy söprűt, de négyszer-ötször kellett fordulnia, amíg végzett az oroszlán piszkával. Amíg oda nem szokott az oroszlán, jól ment a bár, viszont mióta ürüléken kellett átgázolniuk a vendégeknek, elmaradoztak. Harry panaszkodott a Papának, hogy nem mer szólni a vendégének, a Papa földühödött, és se szó, se beszéd elzavarta a bárpulttól az oroszlánt, és kilódította a rue Daunou-ra.

Megrémültem. Hiszen ez volt a titok, melyet álmomban a kisvárdai Bernie Schwarz elárult nekem. Sose hallottam azelőtt Harry bárjáról, mit se tudtam az oroszlánokról, amíg a Mexikóvárosba tartó repülőgépen fel nem tűnt egy ismeretlen úr, s most, íme az én álmomat adja elő valóságként a Farkas.

Szerettem volna elmenekülni. Itt hagyni Mexikóvárost, ahogy örökre búcsút mondtam New Yorknak, elfelejteni Bob Hayden II-t, a meggyilkolt Sanchezt, Oterót, igazi nevén Villarealt, meg a Farkast is. De sejtettem, hogy bezárult előttem a menekülés útja. A magamfajta a könyvekbe menekül a valóság elől; de engem a könyvem valósága üldözött, egy életre támadó pályarajz, múltjukért küzdő harcosokkal, árulással, gyilokkal, küzdelemmel, cirkusszal és oroszlánokkal. Hová meneküljek?

- Aludjon egyet - magyarázta félre ólmos merengésemet a Farkas. - Estére kiderítjük, ki van a nyomunkban, Duarte vagy Otero.

5

A szállodámat is kifizette, az azték palotát, most meg az ő villájában, amely valahol a Chapultepec park környékén volt, foglaltam el a vendégszobát: vajon milyen érdeke fűződik ehhez a Farkasnak? Az én szálaimat gombolyítja vissza, hogy megtudja, ki szegődött a régi csapat nyomába, vagy egyszerűen engem vett fel pótlólag azok közé, akik Spanyolországból indulván, Kuba parti vizein küzdöttek az ősellenség ellen?

A házban minden léptemet figyelhették. Alig csuktam be magam mögött a vendégszoba ajtaját, Morosco puha léptekkel mellém szegődött és ebédelni invitált. Szívesen mondtam volna neki, hogy ebéd helyett inkább egy újabb mexikói lányra volna gusztusom, mert szégyenszemre nem emlékeztem rá, vajon enyém lett-e az a szomorú szemű, vagy csak

álmodtam, hogy szeretkezés után a fejemet az ölébe vonta. Egy mexikói lány mégsem lehet puszta látomás, mint Ernő bácsi maszkjában Bernie Schwarz Kisvárdáról. Morosco azonban nappal is éppoly megközelíthetetlennek tűnt, mint éjszaka - az úszómedence mellé terített nekem, és én egyedül várhattam, mikor tér vissza az irodájából a Farkas. Mennyi elvesztegetett idő, bár igaz, luxuskörülmények között. Rákényszerültem, hogy végiggondoljam, vajon mit szólna Riffaguerre professzor ahhoz, ha a disszertációmban azt bizonygatnám, hogy az oroszlánürülék jelentős befolyással bírt Hemingway életpályájára; hogy az ondósejteknek sajátos szerepük volt az alkotói korszakokban, vagy hogy Harry bárjában a kutyaszarnak rendszeresített lapátra nem fért rá az oroszlánpiszok. Lehetséges, hogy Riffaguerre professzornak van igaza: csak a mű számít, az élet nem? Ugyanakkor arra is gondolnom kellett, hogy művek nagyobb számban születnek, mint példás életek. Ugyan ki a megmondhatója, hogy száz esztendő múltán nem csupán annyi marad-e meg az *Akiért a harang szólból*, hogy írója egykor Spanyolországban harcolt Lukács tábornok oldalán? A művek tekintetében ízlésünk változhat, de a példák sokkal maradandóbbak. A hősiesség örökbecsű, míg a művek felett eljárhat az idő. Feltehető tehát, hogy az elvágott torkú Sanchez, a menekülő Otero, a légitársaság igazgatójává avanzsált Farkas, vagy szegény Bob Hayden II valóságosabb drámát testesít meg, mint az unatkozó Lady Brett Ashley és a zsidó bokszoló az első klasszikus Hemingway-regény lapjain. Mert azt tudni kell, hogy a Pamplona utcáit járó író ugyancsak a valóságból vett minták alapján dolgozott, és ezek a minták nem avultak el. A forma halott, a tartalom örök.

Tépelődésemből a Farkas riasztott fel. Krémszínű nadrágot, sötétkék blézert viselt, a szivarzseben díszes hímzés, valamilyen klub jelvénye.

- Otero eljutott Kubába. Tehát nem ő az áruló: Duarte jár a nyomunkban. Telexeztem New Yorkba: Duartét hatalmas óvadék ellenében szabadlábra helyezték, még mielőtt vádat emeltek volna ellene Sanchez meggyilkolásáért. Bob Hayden II is szabad - tehát nincsenek láncon a kopók, jó lesz vigyázni.

A mondat utolsó felét Morosco meghallotta, és tekintetét a villa kerítésének fehér falára emelte. A Farkas követte a pillantását, s persze az én szemem is a falra szegeződött. Itt ültem egy olimpiai méretű úszómedence szélén a kisvárdai Bernie Schwarz sorsán tűnődve: észre se vettem, hogy a fal körül vagy fél tucat ember tüzelőállást foglalt el, nem

láthattam, hogy vajon a bokrok, cserjék és fák gépfegyvert, aknavetőt vagy netán ágyút rejtenek-e. Egy egész hadsereg vigyázott ránk.
- Nem lesz semmi baj - nyugtatott meg a Farkas.
Aztán levette a hímzett címerű kék zakóját, kigombolta az ingét, és azt mondta, jobb lesz végiggondolni, hogy vajon kinek állhat az érdekében eltenni minket láb alól.
Minket, kaptam fel a fejem a szóra, és beleborsózott a hátam.

6

- Én már Spanyolországot is megjártam -, fogott bele a történetbe a Farkas -, amikor a Papa még csak kezdő volt. A Vickers-géppuskát sem tudta megkülönböztetni a Maximtól - de azért mindkettőt kipróbálta a Carcel Modelo de Madrid, a madridi börtön ostrománál. Én Carlos Contrera mellé kerültem. Carlos! Mennyi mocskot szórtak rá! Hogy ő volt az, aki elrendelte a tielmesi kivégzést, meg, hogy Aldama hercegnő villájában ő végzett azokkal a fiatalokkal, akik nem húztak a lojalistákhoz, vagy a fasisztákhoz - nos, ez már mindegy. Maga Magyarországról jött, nem is értheti, mit jelentett nekünk, mondjuk 1937 februárja, 1937 júliusa. Maga azt hiszi Paul Robesonról, hogy egy énekes, én viszont tudom, hogy Paul Robeson az Ábrahám Lincoln-brigádban harcolt. Amikor fogságba esett, megkínozták a fasiszták; magát csak az öreg Ernesto érdekli. Az én emlékezetemben viszont felmerül az orosz filmes, Roman Karmen alakja, magam előtt látom André Martyt, Karkov bajtársat, azaz Kolcovot, az írót - maguk sose fogják megérteni az öreg Ernestót, ha nem abból indulnak ki, hogy nekik tartozott hűséggel. Nem is vett be szívesen a csapatába olyat, aki nem járta meg Huescát vagy Teruelt, és nem volt ott Madrid határában. Jó, jó, én már elárultam a forradalmat, kapitalista lettem - de hát nem volt-e Ernesto is kapitalista? Egy regény éppen olyan tőke, mint egy repülőgép - piaca van, adják-veszik. Sőt, mondok még valamit. Én az élettörténetemet még nem adtam el senkinek. Nem meséltem el, hogy Carlos Contrera sírt, amikor a kivégzésre sor került, mert nem azért támadt föl a katonái élén, hogy ártatlanokra lőjön. És tudom, hogy Gustav Regler is sírt, amikor kiszállt a kocsiból, amelyikben Lukács tábornokot megölték. Mit tud erről a világ? Semmit. Legfeljebb annyit, amennyit Ernesto elmesélt. De Ernestónak se maradt rá elég ideje. Pilar, mondják az emberek, és az a partizánnő jut az eszükbe, aki monumentálisan, egy tömbből faragva lép élő

a *Búcsú a fegyverektől* lapjairól. Pilar, mondják az emberek, és arra a hajóra gondolnak, amelyik ott ringatózott a havannai kikötőben vagy Cojimar halászfalujában. De hogy Pilar zarándokhely volt Spanyolországban, szent hely, az már nem jut eszükbe. Eltörlik a múltunkat, hogy megsemmisítsék a jelent. Engem csakis azért érdekel Otero vagy Duarte, mert nem engedem elpusztítani azt, ami volt. És lám, ők sem engedik. Mert valaki számára még mindig élő-eleven ez a történet, ha másért nem, hogy eltagadja, meghamisítsa, eltörölje, azokkal a tanúkkal együtt, akik megmondhatják, hogy volt egy-két tisztességes ember valahol a világ végén, Havannában, és ők nem nyugodtak bele abba, hogy Kubában ezrével nyüzsögnek a német kémek, vagy hogy a tengeren háborítatlanul cirkálnak a teherhajókat megtorpedózó fasiszta tengeralattjárók.

Nem szóltam közbe, míg a Farkas mesélt. S nem én szakítottam félbe fájdalmas visszaemlékezését, hanem egy géppisztolysorozat. Alig kelepelt fel a fegyver, a Farkas kirúgta lábam alól a széket, s úgy vetette rám magát, mint az aknaszedő Geiringer doktor New Yorkban. Maga alá temetett a rám boruló test, semmit sem láttam, Morosco nesztelen lépteit pedig sose lehetett hallani. Kisvártatva hangzavar támadt, lábdobogás hallatszott, és amikor a Farkas föltápászkodott, Morosco már jelentette is, hogy kóbor kutyák zörgették a bokrokat, és az egyik mexikói idegességében közéjük eresztett egy sorozatot.

HATODIK FEJEZET

1

- 1942 vége felé már nem volt értelme fenntartani a titkosügynök-hálózatot: Pearl Harbour után Amerika is belépett a háborúba, az angol pilóták kiképzése nyíltan folyt Kubában, és a tenger, akár akartuk, akár nem, hadszíntérré változott. Bob Hayden egyre gyakrabban tűnt fel a Finca Vigián, és hiába akartunk kardhal-halászatra indulni Pinar del Rio és Camagüey között: a Pilar eltűnt. A Légiós kottyantotta ki a Floridita bárjában, hogy Villareal vitte le a hajót Casablanca kikötőjébe, s hogy valamennyien állást kapunk: a Tengerészeti Múzeumnak fogunk dolgozni. Villareal azért vitte le Casablancába a hajót, hogy átfesse a Pilar nevet, s díszes betűk hirdessék, hogy a jacht az *American Museum of National History* megbízásából járja a vizeket, a Golfáram rejtelmes útját követve,

ritka halakra vadászva. Amikor a Papa először hívott össze valamennyiünket a Fincába, akkor kiderült, hogy a Pilar nemcsak új nevet kap, hanem új bordázatot is, no meg fegyverzetet. Villarealnak az volt a megbízatása, hogy a könnyű halászhajót felszerelje mágneses aknákkal, dinamitkötegekkel és páncéltörőkkel. Kívülről nem látszik majd semmi, mondta a Papa, csak a mi „tudományos sombrerónk", rajta a múzeum szalagja, a hajó gyomrában viszont lesz annyi lőszer és robbanóanyag, hogy némi szerencsével elfoghatunk egy német tengeralattjárót, ha nem is a múzeum számára. Kiismerjük a belsejét, megfejtjük a távirati kódját, a legénységét pedig kivallatjuk, hogy ugyan kinek s minek a nyomában járják a tengert.

A terv nem is volt olyan rossz. A Papa a tetejében arról álmodozott, hogy az elfogott tengeralattjáróval mi magunk merülünk le a mélybe, átvesszük a távírdászok utasításait, és a saját fegyverükkel támadunk a németekre - gyerekjáték volna testvérhajó álcájában megközelíteni egy ilyen páncélozott koporsót, és közvetlen közelből kilőni rá egy-két torpedót. A személyzetet igazából már kinevelte a kémhálózat. Rendelkezésünkre állt a Kenguru, a Légiós, Villareal, a Pap és az Orvos. Már csak néhány ügyes halászt kellett toborozni melléjük, olyanokat, akik a navigációhoz is értettek, ami meg engem illet, én repülős voltam, s bármikor átmehettem San Domingóba egy gépért, hogy légi fedezetet biztosítsak a Pilarnak.

A dolog persze nem ment ilyen egyszerűen. Hiába volt a legtöbb emberünk a kézitusában is jártas, régi, harcedzett katona: a Papa ragaszkodott az új kiképzéshez. Valamennyien levonultunk San Antonióba, a Papa kiosztotta a kézifegyvereket, felverette velünk a sátortábort, s már reggel hat órakor sorakozót vezényelt. Futás a terepen, abban a hőségben, igaz, nem teljes menetfelszereléssel. Aztán célba lövés. Olajoshordókat állítottak fel sorba. Ki tudja, honnan szerezte meg a Papa Hitler csaknem életnagyságú képét. Az olajoshordókon Hitler, karját a magasba lendíti, mi pedig lapos kúszásban közelítjük meg a hordókat, és vezényszóra tüzet nyitunk. A Légiós annyiszor talált a szíve közepébe, ahányszor csak akart. A Légiós, igazi nevén José Rodriguez Afrikában harcolt a spanyol légióval, s azt hiszem, egy szafarin ismerkedett össze a Papával. Sose láttam még ilyen biztos kezű és éles szemű lövészt. A cowboyok a rodeón Rodriguezhez képest pancserek voltak. Rodriguez féloldalasan vagy a lába között, vagy meg se fordulva úgy célzott az olajoshordókra, hogy Hitlernek csak egy lyuk maradt a szíve helyén, vagy tövig lepörkölődött a bajusza,

vagy hol a bal, hol a jobb szemét lőtte ki Rodriguez. Egy ilyen mesterlövész, ha helyzetbe kerül, megváltoztathatta volna az európai történelmet, csak hát, akik megváltoztathatnák, azok nem tudnak így lőni, akik meg így lőnek, azokból légiós lesz Afrikában vagy az Amerikai Nemzeti Múzeum sombrerójában vadásznak a tengeralattjárókra egy halászbárka fedélzetéről.

- Annyit azért tudni kell, hogy a Papa nem örült a Légiós diadalának. Hol azt mondta, hogy túl közel kúszott az olajoshordóhoz, hol meg azt, hogy itt tilos saját fegyvert használni, fogja csak az ő, mármint a Papa karabélyát, majd meglátjuk, mire jut vele. Rodriguez azonban a Papa karabélyával is kilőtte Hitler szívét, a bal szemét meg a jobb szemét, és lepörkölte a bajuszát, mert Rodrigueznek elég volt egyetlen próbalövés, máris kitapasztalta, merre hord a fegyver, balra, jobbra, alá vagy fölé, és soha nem remegett meg az ujja a ravaszon. Igaz, nem ivott, este a tyúkokkal feküdt, a kezében mindig egy teniszlabdát szorongatott, azt nyomkodta-gyömöszölte, hogy az ujjai erősödjenek, a hőségben pedig vattával borogatta a szemét: mást sem tett egész életében, csak célzott és lőtt, célzott és lőtt - még jó, hogy nem lépett föl a Miguelito cirkuszban, amikor a Papa az oroszlánok alá feküdt.

Villareal két hónap múltán hozta haza a hajót Casablancából. Tüstént próbaútra indultunk vele. Az őrült Kenguru dinamittal akart kardhalra vadászni. Látta volna a Papát! Bestiális gonosztevőnek nevezte, aki semmire sem becsüli az életet: ez nem fair, ez nem fair, ordította a Kengurunak, akit annak idején egy cirkuszból szerződtetett le, ahol iszapbirkózóként lépett fel.

Senki sem értheti meg a Papát, csak aki tudja, mi a cirkusz. A kakasviadalokon is majd megőrült, egy kubaival közösen maga is nevelt kakasokat: a kakasok karmára külön papucsot húztak, így óvták halálos fegyverüket. Aztán ott, a porban, le a papuccsal, addig uszították a szerencsétlen állatokat, míg egyikük el nem vérzett. Érti ezt? Dinamittal nem szabad halászni, de a kakas vonaglását kéjesen nézzük: igen, mert itt bármelyik kakas nyerhetett, amelyiknek elég éles volt a karma, és amelyiket elég harciasnak nevelték - a dinamittal szemben viszont tehetetlen a hal.

A hajón persze nem a robbanóanyag, nem az a néhány mágneses akna, nem a dinamit és nem a könnyű páncéltörő volt a lényeg, hanem az a páratlan rádiókészülék, amit maga Bob Hayden hozott le a Fincára. Nem Casablancában, hanem Cojimarban szerelték be a hajóba. Ezzel a rádióval

akár Miamiba is „átlőhettünk" a kubai vizekről. Mondjuk, megpillantunk egy kinyúló periszkópot, s rögtön bemérhetjük és jelezhetjük a tengeralattjáró helyzetét, amelyet így, a paraméterek alapján könnyű lesz megtorpedózni. Gyanítom, hogy Bob Hayden, meg a mögötte álló emberek - mondjuk ki, az amerikai kormány - azért engedélyezte ezt az eszelős vállalkozást a Papának, hogy a múzeumi munka leple alatt felderítést végezzen a Karib-tengeren. Szó sem volt arról, hogy a halászhajó csaliként cirkál a Key Romano környéki vizeken, nem. Arról pedig végképp nem tudhatott a hadvezetés, hogy néhány mágneses akna és páncéltörő segítségével tengeralattjárókat akar elfoglalni Ernesto, az egykori spanyolos. Kinek kellett a nemzetközi botrány? Kinek kellett az, hogy kiderüljön, 35 ezer dollárt érő rádiós felszerelés lapul az állítólagos kutatóhajón. A Papa, szokása szerint, saját szakállára dolgozott, s talán nem sértem meg az emlékét, ha azt mondom, hogy a saját dicsősége lebegett a szeme előtt: az utókor sose tudta volna meg, hogy a Pilar rádiólokátorként azzal járult hozzá néhány német tengeralattjáró elsüllyesztéséhez, hogy jeleket továbbított. A Papa másra, többre vágyott: a kockázat izgalma kellett neki, az önfeláldozás, a saját hadsereg. Igen, a saját hadsereg, miként egykor a saját kémszolgálat: maga válogatta emberek, akiket ő képzett ki, még ha nem volt rá szükségük, akkor is. A Papa nem közönséges kapitánynak, hanem hadvezérnek született, de erről nem engem kellene kérdeznie, hanem mondjuk Leclerc tábornokot, aki egyenesen megtiltotta, hogy a Papa ott legyen az első sorban Párizs elfoglalásakor, de hiába - mégis az elsők egyike volt, aki felderítőként behatolt a Ritzbe, és annak ablakából lőtte a németeket.

- Duarte is ott szolgált a hajón? - szakítottam félbe a Farkas visszaemlékezését.
- Ott. Mindenütt azt állítja ugyan, hogy ő már '42-ben eltűnt Kubából, de ez nem igaz. Duarte volt a távírász, aki a 35 ezer dolláros masinán leadta a jeleket. És Duartét fedezték fel a követségen, a távírász szobájában, amint a rejtjeleket akarta megkaparintani.
- Nekem Bob Hayden azt mondta, hogy Duarte '42-ben eltűnt.
- Bob Hayden II. Vagy az apja emlékezett rosszul, vagy a fia akarta takargatni Duarte igazi szerepét.

A Farkast telefonhoz hívták - Morosco elébb kihozta az úszómedencéhez a készüléket, de úgy látszott, fontos dologról lehet szó, mert a Farkas a zsinórt maga után húzva eltűnt a házban. Aznap este már nem is került elő.

Egy óra múltán Morosco egy vastag kéziratot tett le az asztalra, és rajta egy névjegy, a Farkas írásával. „Ma este nem érek rá, holnap reggel találkozunk. Addig is foglalja el magát, olvasgasson, jó szórakozást!"

Találkozunk - de hol? Arra nézve nem adott utasítást, hogy megint itt aludjak-e, vagy menjek vissza a szállodába, amelyet amúgy is ő fizetett. Az effajta költekezéshez már hozzászoktam. A házat amúgy se lett volna tanácsos elhagyni, fegyveresek vették körül. Vajon elment a Farkas, vagy ide vár vendégeket, vagy van egy helikopter-felszállóhelyhez vezető titkos alagútja?

A vacsorát az úszómedence melletti asztalon *tálalta* fel Morosco, de ott nem volt elég fény az olvasáshoz. Behúzódtam a kéziratköteggel a vendégszobába. A dosszié belső oldalán tustollal írva ezt olvastam: *A Papa ügyei*. A tartalomjegyzék szerint több mindennek kellett volna lennie a dossziéban, mint amit találtam - jószerével egyetlen hosszú levelet és annak többnyelvű, letisztázott, átgépelt fordítását. Az irattartó alján nagy alakú levélboríték, rajta a hamburgi feladó neve: Reiner Hoffmann.

Megvacsoráztam, és csak utána olvastam el a levelet.

„Kedves Uram! Levelére válaszolva közlöm, hogy 1943. május 18-án nem egy 240-es típusú tengeralattjárót navigáltam a 23. szélességi fok 21' északi és a 80. hosszúsági fok 18' nyugati percén, a Cádizi-öböl csúcsától kb. 12 kilométernyire. Abban is téved, hogy helyzetünket a Camagüey-félszigettől délre határozza meg - bizonyíthatóan attól északra hajóztunk. Hírszerző szolgálatunk már korábban tájékoztatott, hogy a Camagüey-félsziget környékén ismeretlen rendeltetésű halászhajó cirkál - rádiójeleit fogtuk, de megfejteni nem tudtuk, s ezért továbbítottuk az illetékes parancsnokságra.

Mielőtt levelemet folytatom, szeretném szíves tudomására hozni, hogy bár egy U 176-os tengeralattjárót vezettem, mégsem voltam hivatásos katona. 1939-ben soroztak be a haditengerészethez, és úgy kerültem parancsnoki beosztásba, hogy a Tengerészeti Akadémiát - a háborúra való tekintettel - alig két esztendő alatt végeztem el. Először navigátorként, aztán kormányosként szolgáltam, végül kapitány-helyettes lettem. Kiképzésem befejeztével kerültem át a Karib-tenger térségébe.

Tehát tudomásunk volt a halászhajóról, de az igazat megvallva, ügyet se vetettünk rá. Egy felderítő hajó elsüllyesztése - melyet természetesen könnyűszerrel végrehajthattunk volna - csupán a pozíciónkat árulta volna
el, s ennek nem volt értelme. Kivált, hogy jelenlétünk a térségben abból is nyilvánvaló volt, hogy 1943. május 17-én egyetlen torpedóval elsüllyesztettünk egy szállítóhajót.

És itt térek rá levele lényegére. A tengeralattjárónkat korántsem ama bizonyos halászhajó süllyesztette el, melynek aknái alig fodrozták meg a vizet, és amikor egy robbanássorozat a felszínre kényszerített minket, még akkor is csak nevettünk a géppuskatüzükön és az aknavetőiken. Az én U 176-osomat egy váratlanul lecsapó repülőgép semmisítette meg, amikor, hogy elkerüljük az aknákat, felszínre emelkedtünk. Nem volt információnk arról, hogy repülőgép tartózkodik a térségben, *az* is figyelemre méltó, hogy mindössze egyetlen gép bukkant fel. Dominikai felségjelzése nem keltett gyanút bennünk, ráadásul úgy képzeltük, hogy csupán felderítőgépről lehet szó, mely nem bocsátkozik harcba egy U 176-ossal. A repülőgép azonban egyszerre csak alábukott a mélybe, s közvetlen közelből ismeretlen fajtájú bombát dobott a parancsnoki hídra, közvetlenül a periszkóp mellé. Az már igaz, hogy a találat után a halászhajó is megközelítette a tengeralattjárónkat, elaknásította körülöttünk a vizet, géppuskatűz alá vette a páncélzatunkat. A legénységnek utasítás szerint a mentőfelszerelés igénybevételét parancsoltam. A gumicsónakokat három perc alatt fújtuk fel, és a hajó kiürítése a legnagyobb rendben folyt le. Mindössze egyetlen gumicsónak futott aknára. Legénysége elpusztult. A hajófenékből hat ember nem tudott a felszínre jönni, míg a legénység nagyobbik része, mi kilencen az éjszaka leple alatt evezővel indultunk útnak. A műszereim azt jelezték, hogy partközelben vagyunk, és az áramlás amúgy is Camagüey felé sodort. Hajnalra értünk partot. A kézifegyvereket olajos papírba csomagoltuk. Rendelkezésünkre állott négy géppisztoly; három revolver, fejenként négy kézigránát és egy golyószóró.

A Camagüey-félsziget déli csúcsán szálltunk partra. Sűrű növényzetre számítottunk. A növényzet védősávja azonban a parttól körülbelül hétszáz méternyire kezdődött; előtte egy sor viskó és kalyiba húzódott. Beosztott tisztem feltörte az egyik kalyibát. Jelentése szerint ezekben a rozoga tákolmányokban a teknősbékahalászok szoktak meghúzódni. Tárgyalásomon is azt vallottam, hogy azon a kora hajnali órán egyetlen teknősbékahalászt sem láttunk a parton, és a tizenegy halász

meggyilkolásáról szóló dokumentumokat mint hamisakat utasítottam vissza. Igaz, a halászok kalyibáit feltörtük, azokban húztuk meg magunkat, míg partra nem szállt a halászhajó legénysége. Camagüey megannyi kis öbölből, ezernyi félszigetecskéből áll - nem tudhatták, merre menekülünk. A gumicsónakokat a mangrovék tövében rejtettük el, az éjszakai dagály pedig elmosta a lábunk nyomát. A menekülésre valóságos lehetőségünk nyílt: ha elérünk Havannába, bizonyosan akad spanyol hajó, amelyik fedélzetére vesz, és átszállít minket Európába. Embereimnek határozottan megtiltottam a dohányzást, szigorú utasításba adtam, hogy csakis tűzparancsra lőhetnek. Nem tudhattuk, hányan vannak az üldözők, és azt sem, vajon a repülőgép visszatér-e, hogy alacsonyan repülve megállapítsa tartózkodási helyünket.

A függelemsértést Werner közlegény követte el. Ruházatunk a hosszú evezés alatt átnedvesedett, és Werner közlegény az egyik kalyiba ajtajára akasztotta a nadrágját száradni. Az ellenség távcsővel pásztázhatta a partvidéket, így fedezték fel a nadrágot, s ezért kerítették be a deszkákból és lécekből ácsolt kalyibasort. Az őrségünk a tengerpartot vigyázta, miközben ők a bokrok felől közelítettek. Ők sem nyitottak tüzet addig, amíg szinte kődobásnyira nem kerültek a szélső kalyibához, amelyet én foglaltam el a segédtisztemmel. A lécek rései között géppisztollyal kísértem a támadók előőrsét, egy köpcös, ritkuló hajú, szemüveges férfit, akinek egyenruhájából nem tudtam következtetni nemzetiségére. A tárgyalásomon tudtam meg, hogy üldözőim vezetője nem más, mint az *Egyesített Amerikai Újságtröszt* haditudósítója, bizonyos Ernest Hemingway. Hozzáteszem, azóta nagy élvezettel olvasom szépirodalmi műveit, és családom figyelmét is felhívtam rájuk, mint örök becsű alkotásokra. Hemingway úr bizonyosan jobb író volt, mint amilyen katona. Az első sorozat, amelyet leadott a kalyibánkra, messze célt tévesztett, a kézigránát pedig a tengerbe pottyant és nem robbant fel. Én ugyancsak célt tévesztettem, mert a géppisztolyom csöve beszorult a lécek közé, ezért nem tudtam megfelelően mozgatni. A segédtisztem a vállával nyomta ki a kalyiba hátsó falát, majd engem fedezve addig tüzelt, amíg azután én fedezhettem őt a bokorsorig. Ki kell ábrándítanom, uram: nekünk a menekülés volt a célunk, és nem az ellenség megsemmisítése. Ha kézitusára kerül sor, vagy tűzpárbajra, az esélyek a legjobb esetben is egyenlők lettek volna. A terep adta lehetőségek kihasználásával azonban reményünk volt rá, hogy egérutat nyerhetünk. Ma már sajnálatosnak kell minősítenem azt a tényt, hogy katonáim mind egy

szálig odavesztek, egyedül én maradtam életben. Különös kegyetlenséggel vadásztak rájuk, és nyilvánvalóan nem akartak hadifoglyokat ejteni.

Tárgyalásomon - melyet két és fél héttel azután tartottak meg Havannában, hogy önként jelentkeztem - megtudtam, hogy nyolc katonám közül kettőnek a torkát vágták el, egyet valósággal kettéfűrészelt egy géppisztolysorozat, további kettőre kézigránátot dobtak, míg legfiatalabb társunkat valósággal összeroppantotta valaki: szegény fiúnak beszakadt a melle, eltört a nyakcsigolyája - feltehetően egy birkózó végzett vele. Tudom, háború volt, és sajnos a németekről sem mondható el, hogy akkoriban nemzetünk hagyományaihoz méltóan viselkedtek volna - mégis meg kell jegyeznem, hogy Kubában, amely nem áll hadban Németországgal, elvileg semmilyen hátrányos megkülönböztetés nem érhetett volna bennünket, ha nem egy magánhadsereg támadását kell elszenvednünk.

A perben természetesen nem katonaként ítéltek el, hanem a nem kívánatos idegen bélyegét sütötték rám, holott a genfi egyezmény értelmében a hadifoglyoknak kijáró bánásmód illetett volna meg.

Arra természetesen nem hatalmazom fel, hogy jelen levelem tartalmát a sajtóban vagy bárhol máshol nyilvánosságra hozza, de úgy érzem, el kellett mondanom Önnek, milyen módon bántak el velünk. De hiszen ezt Ön nagyon jól tudja, mert mint írja, Ön vezette azt a repülőgépet, mely tengeralattjárómat megsemmisítette, s később részt vett katonáim üldözésében. Azoknak a katonáknak is volt családjuk."

3

A Farkas ébresztett. Vidáman csillogott a tekintete, odakint sütött a nap. Reggelizni hívott, és én egy kíváncsi pillantást vetettem a kerítés felé, vajon őrzik-e még a házat, de katonának, gépfegyvernek nyoma sem volt.

- Olvasta? - kérdezte a Farkas, miután Morosco felszolgálta a reggelit.

Bólintottam.

- Nos, a levélből egyetlen szó sem igaz. A bombát persze én dobtam a tengeralattjáróra, de az a bilirobbantó aligha lett volna elég ahhoz, hogy elsüllyesszük. Az a Papa aknáinak az érdeme, annyi bizonyos. És amikor Camagüeynél partra szálltunk, ott találtuk a homokban a teknősbékahalászok holttestét. A legtöbbjüket megfojtották, vagy kés végzett velük. Még hogy mi voltunk kegyetlenek! Az igaz, hogy a Kenguru azelőtt iszapbirkózó volt, és ha karjával átkulcsolta valakinek a

nyakát, annak bizony összeroppantak a csontjai. De hogy ez miért kevésbé humánus, mint késsel vagy kézigránáttal ölni, nem tudom felfogni. A Papa elég jól lőtt. Ha nem találta el a kalyibát, akkor csak azért, mert arra számított, hátha foglyul ejtettek egy-két teknősbékahalászt. A túszokat kímélte és nem Hoffmann kapitányt.

Morosco bőséges villásreggelit szolgált fel. Homárral kezdtük, aztán fűszeres-zöldséges rántotta következett, jégbe hűtött tejturmix és a végére friss gyümölcs.

- De hát maga még nem is látta Mexikóvárost. Legalább a piramisokat nézze meg.

- Megnézem. Szívesen megnézem őket.

- Morosco elviszi kocsival.

- Köszönöm.

Magamnak sem tettem föl a kérdést, hogy mit keresek én itt. A Farkas, lám, gyűjti a dokumentumokat arról a témáról, amely Riffaguerre professzor szerint az enyém. Szemtanú volt, harcostárs. Ha megírja az emlékiratait, lábjegyzet lesz nálam, de ugyan kit érdekelnek a lábjegyzetek, ha rendelkezésre áll egy hiteles tanúvallomás?

Arra meg végképp nem találtam magyarázatot, miért tart engem itt. Kellemes fogság, tagadhatatlan: de ugyan miért áll érdekében bevezetnie engem különféle dokumentumok titkaiba, miért olyan készséges és előzékeny velem? Unatkoznék ostromlott palotájában? Már ha egyáltalán ostromolják ezt a palotát. Egy fél tucat állig felfegyverzett mexikói mindössze egy kutyát ejtett el - és a Farkas úgy jár-kel odakünn a városban, mintha nem fenyegetné veszély. Ha csak - ha csak nem lapult itthon, amíg én Hoffmann kapitány levelét olvastam, és a vendégszobában aludtam.

Duarte nem jelentkezett. Otero Kubában van. Bob Hayden II már kiszabadult a börtönből, Sanchez halott, Geiringer doktort elvesztettem, miképpen Rosenblatt urat is - szerelmemmel, jövendő gyermekem anyjával egyetemben.

A történetbe belekevertek, de rejtelmeibe nem avattak be. Miért nem kérdezem meg, milyen motorral járt a Pilar? Volt-e motoros kishajója? Ki főzött a hajón? Hány liter édesvizet tudott tárolni hordóiban?

A Farkas furcsa ember volt. Közvetlen és nyílt volt, ha éppen úgy hozta kedve. De a kérdések elől kitért, akár egy birkózó, mondjuk a Kenguru, aki halálos öleléssel roppantotta össze a német kiskatonát Camagüey félszigetén.

Vajon igaz-e, hogy a Papa és csapata nem akart hadifoglyot ejteni? Ellenkezőleg. Ha jól emlékszem, azt mondta a Farkas, hogy a Papa hajója csak amolyan csali, vagy álca volt: nem kapott engedélyt tengeralattjárók elsüllyesztésére, vagy az ellenséges katonák megölésére - inkább az volt a feladata, hogy megfejtse a németek szikratáviratait, és felderítse a többi hajó helyzetét.

Lehetséges, hogy a teknősbékahalászok halála változtatta meg a tervet? Hogy a bosszú fontosabbnak tűnt a kitűzött feladatnál?

Reggeli után a Farkas eltűnt, és én Morosco útmutatását követve egy mellékajtón hagytam el a házat, amely előtt nem a hatalmas limuzin, hanem egy közönséges Volkswagen várt. A kormányhoz Morosco ült. Elindultunk a piramisokhoz.

4

A piramisokról nem tudtam semmit. Ha csak annyit nem, hogy Egyiptomban építettek piramisokat: ezekre az azték építményekre azonban nemigen illett a „piramis" szó. Gúla alakúak voltak, ez kétségtelen, de a gúlákra itt lépcsőkön mászhatott fel az ember, szinte az égbe.

Hanem amíg odajutottunk. Morosco előttem lépdelt, mutatta az utat, engem viszont el-elszakítottak tőle az árusok. Egyikük ponchót, a másikuk szőnyeget, a harmadik ónixból faragott szobrocskákat árult, a negyedik meg egyszerűen kéregetett. Morosco egyszer sem fordult hátra, hogy a segítségemre siessen, mintha azt gondolta volna, mindez hozzátartozik a turista tapasztalatához.

Félúton jártam az egyik piramis megmászásában, amikor szinte a csúcsa alól öklömnyi kő indult el, pattogott-ugrált a lépcsőn, és én éreztem, bizonyosan engem talál el. Elugrottam balra, elugrottam jobbra a keskeny lépcsőn, de hiába: a sípcsontomon talált el. Az éles fájdalomtól elszédültem, már-már a mélybe, de Morosco egy ügyes mozdulattal elkapott és felnézett, ugyan melyik turista ügyetlenkedte le az évezredes építményből a pattintott szilánkot. Fehér kalapos férfi indult meg föntről, kettesével szedte a lépcsőket, s már attól féltem, ő zuhan le elébb, nem én. Ültem, forgattam a nyakamat, Morosco a nadrágom szárát gyűrte fel, hogy megvizsgálja, milyen mély a seb. Árnyék vetült rám, nem tagadom, jólesett ebben a forróságban. Egy aggódó arcra tekintettem fel. Rosenblatt úr!

- Mexikó Cityben? - üdvözölt. - Bocsánat. Csak azt akartam kipróbálni,

milyen kőművesmunkát végeztek a régiek. Riportúton vagyok. Mexikó: földrengés előtt és után.

- Mikor volt földrengés? - tapogattam a lábamat.
- Hát éppen ez az. Erre várok. Mindennap bekövetkezhet. Hoztam fotóriportert is.
- Hogy van Anja? - kérdeztem, és azt számolgattam, milyen gömbölyű lehet már a hasa. Rosenblatt csodálkozva nézett rám.
- Nem emlékszik? A lány, aki velem mosogatott.
- Ja, az a lány! Bizonyára jól van. Néhány napig úgy volt, hogy elveszem feleségül, de közbejött valami. Már nem is emlékszem, micsoda.
- A gyerek?
- Milyen gyerek, te jóságos isten?
- Hát az enyém. Talán mondtam Rosenblatt úrnak, hogy nekem ott kellett hagynom azt a lányt, és amikor a gondjaiba ajánlottam, tisztelettel megemlítettem, hogy állapotos.
- Megemlítette? Ez derék. Nem emlékszem rá. Tudja, az én szakmámban a nők is úgy jönnek-mennek, ahogyan hetente fogynak a lapok. A tegnapi szenzáció semmit sem ér, az archívumban a helye.

Sajgott a lábam. Igazából a szívem is. Rosenblatt úr bizonyára észrevette volna, ha Anja csakugyan állapotos, és így most kettős a csalódás. Egyfelől nem születik gyermekem, tehát Anja becsapott, meg Rosenblatt úr is, akit pedig afféle nevelőapámnak szemeltem ki. Nem említettem volna, milyen helyzetbe került Anja? Én csaptam volna be Rosenblatt urat? Az igazság az, hogy az életemben kissé túlságosan felgyorsultak az események ahhoz, hogy valóságos képet nyerjek róluk. Kettős világban éltem. Egyfelől a Papáéban, másfelől a magaméban. Hol a tegnap tolult elém, hol pedig a jelenemmel kényszerültem bajlódni, és az egyik mintha kioltotta volna a másikat. A fehér kalapos értetlenségéből már arra kezdtem gyanakodni, hogy csupán kísértetiesen hasonlít egy Xavier Rosenblatt nevű párizsi szerkesztőhöz, s most voltaképpen lóvá tesz valakit.

De a fehér kalapos szakasztott Rosenblatt volt, és úgy is beszélt velem, mint aki ismer.

- Nem embernek valók ezek a piramisok. Harminc fok melegben felmászni a legtetejükre, ahonnan legfeljebb a szomszéd piramist látja az ember, szörnyű. Még én is bedőltem ennek a turistacsalogatásnak. - Levette könnyű vászonkalapját, megtörölte a homlokát, majd megkérdezte: - Tud járni?

Feltápászkodtam. - Azt hiszem, tudok.

- Nagyszerű. Szóval akkor mégse tudtak rendesen építkezni. Legurul ez a kis kövecske a lépcsőn, és porrá válik. Mint mi valamennyien - tette hozzá keserűen.

Attól a portól nekem mégis fájt a lábam. Morosco, aki az előbb még olyan készséges volt, most mereven és gyanakodva állt a tűző napon: egyáltalában nem tetszett neki, hogy ismerőssel találkoztam. Rosenblatt úr azonban ügyet sem vetett Moroscóra: ha az imént úgy rémlett, a magasból elszabadított kővel az életemre tört, most egyre derűsebben idézte eszébe párizsi napjaimat.

- Maga valami amerikai íróval foglalkozik, nem? - kérdezte. - Menjünk az árnyékba.

Sántikálva botladoztam lefelé. S egyre kevésbé értettem a dolgot. Rosenblatt úr több ezer dollárt fizetett ki nekem azért, hogy lapjának világszenzációt szállítsak, s most még arra sem emlékszik, hogy az *Ernest Hemingway kubai korszaka* című disszertáció szerzőjét tisztelheti bennem.

Lebotorkáltam a lépcsőn. Rosenblatt úr a piramisok tövében épült vendéglő felé terelt minket. Morosco szabadkozott, hogy neki el kell mennie a távoli parkolóban hagyott kocsiért, de egy szóval sem kifogásolta, hogy én igyak valamit Rosenblatt úrral.

- Fájdalomdíjként - mosolygott Moroscóra a francia, és vidáman búcsút intett neki.

Alig értünk be a vendéglőbe, hangot váltott.

- Ki ez az idegen?
- Hosszú lenne elmagyaráznom - válaszoltam. - Testőr.
- Az nagyon hasznos - mondta Rosenblatt. - Hogy áll a riporttal? A dolog egyre veszedelmesebb. Ide figyeljen: mindent tudunk. Alighanem a németek bosszújáról van szó. Az Öreg az embereivel kiirtotta valami ágyúnaszád legénységét, és most a régiek összefogtak, hogy megbüntessék a gyilkosokat.

Elállt a lélegzetem.

- Ezt honnan veszi?

Rosenblatt egy kéziratot vett elő a válltáskájából.

- A laphoz küldték úgy két hete. Levél: egy Hoffmann nevű tengeralattjáró-tiszt írta ide, Mexikóvárosba.
- Honnan tudta meg, hogy én Mexikóvárosban vagyok? - kérdeztem.
- Nem tudtam. Valaki elküldte ezt a kéziratot a lapnak, ezért jöttem. Magát

a véletlen hozta az utamba. Illetve dehogyis a véletlen. Mihez kezd az ember Mexikóvárosban? Kijön a piramisokhoz. Én is kijöttem, maga is kijött. Kár, hogy sántít.

Új remény töltött el. Rosenblatt urat tehát mégiscsak érdekli a kubai korszak. Érdekli, mi rejlik a Sanchez-gyilkosság hátterében. Talán az is, hogy miért kellett a Farkas palotáját erődítménnyé átalakítani. Hogy miként bukkant fel a cirkuszos, akinek az oroszlánjai csaknem széttépték disszertációm hősét.

- Ide figyeljen! Elég erős legény maga ehhez a riporthoz? Ne csináljuk együtt?
- Rosenblatt úr előre bejelentette, hogy úgyis átírják, amit szállítok.
- De a tények! Itt maffiák dolgoznak, összeesküvéseket szőnek, amelyeket egyedül felgöngyölíteni...
- Szívesen veszem a segítségét, Rosenblatt úr.
- A levelet persze nem hozzuk le külön. Jó lesz illusztrációnak. Hol lakik?
- Jó kérdés. - Aztán elárultam a szállodám címét, de azt is, hogy Moroscóval előbb a Farkashoz indulok vissza. Akinek a magántelefonszámát, bármily különös, nem tudom, csak a hivataláét, de ott egy laptudósítónak bizonyosan megmondják, hol lehet elérni.
- Keresni fogom - közölte Rosenblatt, amikor feltűnt az ajtóban Morosco fenyegető alakja, és intett, hogy a kocsi előállt.

5

A Farkas nem volt otthon. A ház elhagyatottnak tűnt. Délután visszavonultam sziesztázni a vendégszobába, és a lábamat borogattam. Aztán kibotorkáltam a szobából, és Moroscót kerestem. Szívesen úsztam volna egyet a medencében, de nem mertem, mert fürdőnadrág nem volt nálam, s azt gyanítottam, még mindig ott rejtőznek a kerítésnél a mexikói őrök, és megleshetnek.

Nehéz volt a szívem. Akárhogy forgattam-boncolgattam Rosenblatt szavait: Anja a terhesség meséjével akart rábírni, hogy feleségül vegyem. A szülei kényszerítették? Kényszeríthették egészen addig, amíg ki nem derült, hogy pénz és tartózkodási engedély nélküli szerencsétlen flótás vagyok. Amikor mindez kitudódott, bevallhatta volna az igazat. Miért engedte, hogy lelkifurdalástól gyötörve utazzam el? Miért ültette el szívemben az árulás magvát?

Elárulható-e azonban az áruló? Aki maga is fondorlattal akart megszerezni engem. Igazat szólva Anját azért szerettem, mert a gyermekemet hozta volna a világra, enélkül csak kedves, felejthetetlen kaland, akinek a szülei minden bizonnyal lábjegyzetként szerepelnek majd készülő disszertációmban, ha Riffaguerre professzor hozzájárul, hogy életrajzi apróságokra hivatkozzam a kubai korszak tárgyalásánál.

Jelentette-e vajon Morosco a Farkasnak, hogy Rosenblatt úr felbukkant? S különben is: hogyan került Rainer Hoffmann levele egy párizsi laphoz? A Farkas bizalmas aktába engedett betekintést - holott mint a levél címzettjének tudnia kellett, hogy a kézirat máshová is elkerült. A levélről maga az egykori német tiszt is készíthetett másolatot. Ha Rosenblatt úr fejében megfordult, hogy a Karib-tengeri hajtóvadászat egykori résztvevői elleni bosszúról van szó, akkor több eset lehetséges. Vagy csakugyan a németek eredtek - nevezzük így - a kubaiak nyomába, vagy a Farkas és társai kezdtek el gyanakodni a németekre anélkül, hogy erre okot adtak volna. Mi a szerepe ebben Duarténak? S vajon Otero, azaz Villareal tud-e dologról? Lehetséges, hogy Bob Hayden II egy egész világra kiterjedő hajtóvadászatban próbálja tisztázni apja szerepét, vagy a Papa örökösei félnek attól, hogy kiderül: parancs, felhatalmazás nélkül gyilkolta le embereivel Camagüey félszigetén a német tengeralattjáró katonáit?

A kérdéseimre egy gépfegyversorozat adott választ. Felugrottam és futni kezdtem, de a sebesült lábammal ez nem ment olyan könnyen. Az úszómedencéből víz fröcskölt fel, a kerítés felől mélyebb hangú géppuska kelepelt - hol a Farkas, és hol van Morosco?

Egy fáról mintha ág tört volna le, de jól láttam: egy terepszínű egyenruhába öltözött mexikói volt az, kezéből kiesett a pisztoly, és nagyot koppant a földön. Erre a társai megrohamozták a házat. A kerítés fölött egyenruhás alakok jelentek meg és átugráltak rajta, hatalmasat huppantak a földön.

Nagy nehezen elbukdácsoltam a házig. Alig léptem át a nagy francia szárnyas ajtó küszöbét, hátracsavarták a kezem: bilincs kattant rajta. A katonák kibiztosított fegyverrel rohantak el mellettem - bakancsuk már a lépcsőn dobogott. Vezetőjük nem mexikói volt: polgári ruhás, rövidre nyírt hajú férfi adott utasításokat a szalonból. Aztán odalépett a tálalóhoz, az italos kocsihoz, és leült abba a székbe, ahol a cirkuszost vallatták. Egy mexikói jött vissza, fegyverét a pisztolytáskába lökte.

- Senki.

A whiskyt szopogató férfi hozzám fordult.

- Hol az áru?
- Tessék? - kérdeztem vissza ostobán. Megjelent egy másik mexikói, hóna alatt zacskóval.

A whiskyző férfi intett neki, mire az elővette a kését, és felvágta a zacskót. Két ujja közé csippentett a zacskó tartalmából, és a fehér port a poharat szorongató férfi orra alá tartotta.

- Ez az - mondta a férfi, és letette a poharat.

A bilincsben rosszul éreztem magam: a férfi mintha megsejtette volna, mire gondolok. Intett a mexikóinak, aki lefejtette csuklómról a bilincset. Odasántikáltam az asztalhoz, és leültem.

- Rajta, beszéljen - mondta a férfi angolul.

Eléggé összefüggéstelen vallomás következett. Elmondtam a disszertációm témáját, azt is, hogyan kerültem a Farkashoz - csak Rosenblatt úrról és a német leveléről hallgattam.

- Tanúja volt, amikor itt vallatták az egyik ügynökünket. Együtt utazott vele a repülőn Atlantából.
- Nem tudtam, hogy a maguk ügynöke.
- Csak volt. Az, aki egyszer is kipróbálta a kábítószert, nem maradhat a szolgálatnál. De a vallomása megvan. Maga tiszta. De egyelőre nem hagyhatja el a házat: megvárjuk a tulajdonost.

Az egyenruhás katonák visszajöttek, aztán szétszéledtek a kertben, s mintha ugyanazokat a lőállásokat foglalták volna el, mint korábban a Farkas testőrei. A férfi úgy egy félóra múltán felállt, és szó nélkül elindult felfelé a lépcsőn. Engem magamra hagytak, senki se törődött velem, ott ültem a fényűzően berendezett szalonban, és nem tudtam, mitévő legyek. Kisvártatva furcsa kuvikolásra figyeltem fel. Elébb azt hittem, ismeretlen, egzotikus madár rikolt, aztán rájöttem, ez emberi füttyszó, hívójel. A hatodik érzékem súghatta: az alkonyi órán kisettenkedtem a kertbe, a füttyszó nyomában. Egy kapuhoz értem. Alighogy odaléptem, ütést éreztem a tarkómon. Gyorsan leguggoltam, már amennyire a fájós lábam engedte. Felnéztem, egy megcsomózott kötél legyintett nyakon. A fal tetejéről valaki rossz angolsággal suttogta. - Jöjjön!

Nekifeszítettem a lábam a falnak, hátradőltem, és úgy kúsztam fel a kötélen. Alighogy a fal magasságába értem, a hónom alatt ragadott meg egy erős marok.

- Jöjjön!- mondta a hang.

Otero volt az, igazi nevén Villareal.

HETEDIK FEJEZET

1

Otero, azaz Villareal egy Opelhez vezetett, beültetett az anyósülésre, és elindult a város irányában.
- A holmiját nem hozhatjuk el a szállodából. A legjobb, ha eltűnünk.
- Hová megyünk?
- Kubába.

Felötlött bennem, hogy vajon kell-e oda nekem vízum, és őszintén szólva, az is eszembe jutott, hogy egy szocialista országról van szó, s én igazolatlanul tartózkodom távol a hazámtól. De nem volt min gondolkodnom, bólintanom kellett Otero szavaira, hiszen az elmúlt órák eseményeiből annyit összeraktam, hogy a Farkas nem csupán egy légitársaságot igazgat. Repülőit a fehér por szállításának szolgálatába állította. Bob Hayden II a börtönben elárulhatta, hogy megadta nekem a Farkas címét. A Farkas alighanem régóta szerepelhetett a kábítószer-ellenes különleges csoport listáján - ki más vezethette volna őket nyomra, mint egy Amerikából kiutasított, ideiglenes francia tartózkodási engedéllyel rendelkező magyar. Ezért sorolt át a washingtoni repülőtéren egyik járatról a másikra ismeretlen útitársam, ezért adott oly bizonytalan válaszokat a Farkas kérdéseire, hogy találkoztak-e már, ezért tudott olyan keveset a San Francisco de Paula-i cirkuszról, a Miguelitóról. Kábítószer-ellenes ügynök volt tehát, akit a Farkas a maga sajátos módján büntetett meg, s aki hagymázos rémálmában játszotta el a cirkuszos szerepét.

Uramisten, lehet, hogy a cirkusz sem igaz? És a Papa alkarján azok a sebek, amelyeket az oroszlán ejtett? Szerettem volna megkérdezni Oterót, hová tűnt a Sanchez-gyilkosság után. Kitől tudta meg, hogy Duarte jár a nyomában, s miként szabadult meg Meyer Shapiro embereitől? A Farkas úgy tudta, hogy Otero Kubában van. Nem volt ott, csak oda készült, mert Kubából aligha juthatott volna át Mexikóba. Valószínű, hogy Otero mostanáig bujkált, és...

Már Mexikóváros szívében jártunk, a Reformán. A hallgatag Otero alig szólt, és amikor mégis ráfanyalodott, hogy kinyissa a száját, csak annyit kérdezett: - Pénze van?

- Nem sok.
- Azt hiszem, sikerült szereznem egy bárkát, a halászok elvisznek Cancúnból Camagüeyig. Jó lenne elrepülni Cancúnig.

Elmondtam Oterónak, hogy itt van Rosenblatt úr. Tőle most kérhetek pénzt, amennyi csak kell, mert a párizsi lapot érdekli Ernest Hemingway kubai korszaka.

- Mit tud maga arról?
- Jószerével semmit. Még azt se tudom, hogy miért dobta át nekem a falon azt a kötelet.
- Mert bajba kerülhetett volna. Az amerikaiak nem tréfálnak. Át se adják a mexikói rendőrségnek az ügyet, ha valaki kábítószer-csempészetbe keveredik. Rövid úton intézkednek.
- De hát én nem csempésztem kábítószert.
- Azt nehéz bebizonyítani - mondta Otero, és befordult a repülőtér felé.

2

Cancúnban már vártak minket a halászhajón: úgy sétáltunk át a fedélzetre a partról átnyúló pallón, mintha nem is szökevények, hanem afféle luxusutazók lennénk. Az öbölben amúgy is jachtok százai ringatóztak, a feliratok azt hirdették, hogy ez itt az Aranypart - a lagúnákban pedig csupa apró bárka, rajtuk a bevetésre kész halászfelszerelés jelezte, hogy tulajdonosaik a tengerből élnek.

Villareal sejthette, hogy nem a szárazföldön gyűlik meg a bajunk a hatóságokkal, hanem a nyílt vízen: a parti őrség nem zaklatja a mexikói halászokat, de ha túljutunk az első tíz kilométeren (vagy tán tengeri mérföldön?), akkor cirkálók és naszádok vehetnek körül. A kábítószer-kereskedelemnek is kedvelt útvonala ez.

Cancúnba vezető utunk nem bővelkedett eseményekben. Villareal, azaz Otero megpróbált pénzt szerezni, de végül az én segítségemre szorult. Felhívtam Rosenblatt urat, aki hajlandónak mutatkozott rá, hogy a repülőtéren találkozzék velünk. Most már biztos a sztori, Rosenblatt úr, igyekeztem meggyőzni annak szükségességéről, hogy lapja költségére tovább folytassam a nyomozást. Íme, bemutatom Villarealt, álnevén Oterót, a nagy író hajdani harcostársát. Szemtanúja volt egy gyilkosságnak, és látta, ahogyan a Farkas házát megostromolta az amerikai kábítószer-elhárító

csoport vezetésével a mexikói rendőrség. - Kell ennél több egy sztorihoz? - kérdeztem Rosenblatt urat.

- Egy sztorihoz nagyon sok kell - felelte Rosenblatt úr.

Majd magyarázni kezdte, hogy gondolkodott az öreg náci levelén. Alighanem hamisítvány. A Farkas fabrikálhatta, akinek érdekében állt, hogy magára terelje a figyelmet: a rendőrség meg a kábítószer-elhárítás ugyanis nem szívesen lép reflektorfénybe. Ő maga személyesen persze nem jelentkezhetett egy lapnál se - azt kockáztatta volna, hogy nem veszik komolyan, vagy olyanok figyelmét is magára irányítja, akikét nem akarta. Nyilván az volt a célja, hogy közvetítők révén bukkanjanak a nyomára. Tehát itt van egy neki címzett levél; egy-két riporter a hír nyomába ered, kivált, hogy egy lap már bizonyos érdeklődést mutatott a Papa hajdani története iránt. A Farkas értesült az én érkezésemről, tudta, hogy valamiképpen összekötöm a szálakat; azt is sejtette, hogy nem *bízzák* rám az egész történetet, hanem tapasztaltabb újságíróval nyomoztatnak. Csak a véletlenen múlott, hogy ő, Rosenblatt nem tartózkodott a Farkas házában - ha ott lett volna, akkor nem kerülhetett volna sor az ostromra, a lövöldözésre, és ha a Farkas időt nyer, tovább tudja adni azt az árut, melyet a rendőrség, lám, most lefoglalt.

Pénzt adjon? Természetesen ad pénzt, de most már csak annak a fejében, hogy a sztori exkluzív, azaz kizárólagos joga a lapját és személyesen őt magát illeti. Megérti, hogy Villareal lába alatt forró a talaj, és azt is, hogy nekem el kell tűnnöm. Ő Kubába nem jön, a francia újságírók dolgát aligha könnyítik meg ott, de az anyagra legkésőbb két hét múlva számít: találkozzunk Párizsban. Ott Anját is megkereshetem, és talán megbocsátom neki, hogy vele élt, és azt is, hogy egy nem létező gyereket hazudott nekem.

A repülőtér bárjában senki se figyelt ránk. Hullámzott a tömeg, mexikóiak, amerikaiak, német turisták százai között aligha szúrtunk szemet a rendőrségnek. A nemzetközi járatok felé vezető folyosókat amúgy is elkerültük, a belföldi gépeknél pedig nincs ellenőrzés. Csak a nevünket kell bemondanunk, ahogyan megfigyeltük, és a tisztviselő kézzel írott listával áll oda az autóbuszhoz a jegykezelésnél.

Villareal mindvégig hallgatott. Rosenblatt felvetette, hogy célszerű lenne, ha Villareal magnóra mondaná neki az élményeit. De Otero nem volt hajlandó beszélni. A pénzünk függött ettől, mégis elhárította Rosenblatt ajánlatát. Jó néhány napja menekül: Tijuanánál lépte át a határt, autóbuszon érkezett Mexikóvárosba azért, hogy a régi bajtárstól, a Farkastól pénzt

szerezzen, s azzal jusson át Kubába. A halászhajót egy társa ajánlotta, akivel Los Angelesben találkozott. A hajósoknak már megüzenték, mikor érkezik - de most hogyan is beszélhetne arról, ami 1943-ban történt, amikor a szemét se hunyta le jó négy napja.

- Ahogyan gondolja - mondta udvariasan Rosenblatt. - Én itt maradok Mexikóvárosban, és szimatolok egy kicsit, utánanézek, vajon mit közöl a sajtó a Farkas esetéről. - S minthogy a rendőrségnek nem sikerült elfognia, talán ő a nyomára bukkan. Igen, most már nagyon érdekli a sztori - ismételgette.

Előhúzta a pénztárcáját, de csak kétszáz dollár készpénze volt. Elővette a csekkfüzetét, és otthagyott minket, hogy egy bankban beváltsa. Amikor eltűnt, Villareal rám nézett és azt mondta: - Ez sosem jön vissza.

Villareal gyanúsnak találta Rosenblatt úr szerepét. A német levelét elvégre a szerkesztőségben is hamisíthatták; a Farkas nyomára könnyűszerrel rábukkanhatott. A címet Duartétól, vagy akár Bob Hayden II-től is megszerezhette. Az én tevékenységemről tudott, legalábbis mindaddig, amíg alkalmanként New Yorkból tudósítottam. Azt se volt nehéz kiszámítani, hogy a Farkas kis légitársasága nem hozhatott annyit a konyhára, hogy fusson belőle a fényűző életmódra, s mi másra jó egy ilyen légitársaság, mint dél-amerikai kábítószer-csempészetre. Mi van, ha Rosenblatt urat igazából nem is a Papa érdekli, hanem a kábítószer útja Kolumbiából vagy Hondurasból. Azt pedig végképp nem szabad elfelejteni, micsoda szenzáció volna, ha, mondjuk, a kábítószer-kereskedelemben sikerülne feltárni egy úgynevezett „kubai kapcsolatot": a forradalmárok mint kábítószer-csempészek.

Vajon miért ad pénzt egy ismeretlen magyarnak egy nagy párizsi lap? Merő jótékonyságból? Valószínűtlen. Rosenblatt most megtudott annyit, amennyit akart, s már küldi is a nyakunkra a zsarukat.

Villareal arra biztatott, fizessük ki gyorsan a két sört, és álljunk odébb - az Opelt ugyan vissza kell adnia egy kubai társuknak Mexikóvárosban, de valahogyan csak eljutunk Cancúnba.

Villareal aggodalmait Rosenblatt érkezése oszlatta el. Hétszáz dollárt tett le elénk az asztalra, ami persze nyomban ránk terelte a repülőtéri bár közönségének a figyelmét. A zöld bankók úgy vonzották a tekinteteket, mintha egy kinagyított pornólap képeit vetítettük volna a falra. Rosenblatt barátságosan mosolygott; bennünk a menekülés ösztöne kerekedett felül. Gyors búcsúzkodás után otthagytuk Rosenblatt urat a számlával, és

Villareal odament a jegyváltó ablakhoz. Kiderült, hogy Cancúnba nincs közvetlen járat - Villahermosában át kell szállni, és maga a cancúni repülőtér is huszonhat kilométerre van a ciudadtól, a várostól. Amikor Villareal ellépett a jegyváltó ablaktól, mindezt gyorsan elmesélte, és azzal vigasztalt, hogy Juan mindenképpen megvár. Telefonál Juannak, melyik repülővel érkezünk. Juannak és társainak fontos az ötszáz dollár, amit azért kapnak, hogy átcsempésszenek minket egy valóságos tengeri blokádon.

Így kerültünk a hajóra. Juan, az alacsony, fekete bőrű kubai csakugyan várt bennünket a repülőtéren - a gépen mindössze tucatnyian utaztunk, és maga a repülőtér is elhagyatott volt, apró, vidéki leszállóhely. A halászok nem repülnek: ott gubbasztanak a kikötőben és várják a jószerencsét. Én legalábbis így láttam Juan kis teherautójából, amivel az utat tettük meg a tengerpart mentén a halászhajóig. Magán a hajón sem voltunk sokan, a legénység Juanon kívül még két emberből állt. A hajófenékben mindössze két fából ácsolt fekvőhely volt, a fedélzetet hordók borították, a halat tárolták bennük: nem ígérkezett túl kényelmesnek a várhatóan többnapos utazás. Én biztos voltam benne, hogy a tengeribetegség ledönt a lábamról - még vonaton sem vagyok képes háttal utazni a menetiránynak, de erről nem szóltam Villarealnak. Nem is kellett szólnom: amint Juan felszedte a horgonyt, és hátrakiáltott a hajó orrából a kormányosnak, hogy indulás, máris torkomban éreztem a gyomromat, szédülés fogott el, hányinger kerülgetett. Lehúzódtam a hajófenékbe, összekuporodtam az ágyon, és aludni próbáltam.

3

Juan pokrócot dobott rám, amitől köhögőroham jött rám. Villareal befogta az orromat és a számat - majdnem megfulladtam.

- A parti őrség - suttogta Villareal, maga is egy pokróc alól. De még a pokrócon is átvilágított egy erős zseblámpa fénye: spanyol hangok firtatták, hogy ugye nincs ott lent senki. - Nincs - felelte Juan, majd hirtelen motorzúgás csapott fel, és a hullámzásból arra következtettem, hogy a hajó távolodik. Villareal ledobta magáról a pokrócot, és megkönnyebbülten felsóhajtott: - Ezt megúsztuk.

A mi hajónk motorjai is feldübörögtek, kifutottunk a nyílt vízre.

Villareal ekkor adta át az ötszáz dollárt Juannak a hajó gyomrában. Én felmentem a fedélzetre, csillapodott a rosszullétem, megkapaszkodtam a

hajókorlátban, és azt képzeltem, hogy most igazából a Pilar fedélzetén vagyok a Papa társaságában. Itt van velünk a Farkas, Duarte, Villareal és a többiek. Amikor kibukkan az óceánból az ellenséges hajó periszkópja, leállítjuk a motort, némán adogatjuk kézről kézre a tányéraknákat és a dinamitkötegeket - aztán vízre tesszük a mentőcsónakot, és a Papa meg én evezőcsapásokkal közelítjük meg a tengerből kiemelkedő ormótlan testet. S mielőtt a hatalmas acélszörnyeteg egészen kiemelkedne a vízből, páncéltestéhez odatapasztjuk a mágneses aknákat, majd ugyanolyan halkan visszaevezünk, beindítjuk a motort és menekülünk. Irány Camagüey.

Villareal karolta át a vállamat. - Ha elfognak minket, ki ne nyissa a száját. Nem Kubába tartunk, halászni indultunk, ötszáz dollárt fizettünk érte, ez igaz. Magát érdeklik a kardhalak.

- Engem?
- Persze hogy magát. Van érvényes mexikói vízuma, és bár a szállodaszámláját nem fizette ki, békés turistának számít.
- Mi lesz magával? - kérdeztem.
- Semmi. Nekem nem a hatóságokkal van bajom. A Sanchez-gyilkosság tárgyalása megvolt.
- Értem.
- A dolog nem tartozik rájuk. Más kérdés, hogy én vagyok az egyetlen szemtanú.
- Tudja, ki a gyilkos?
- Nem. Éjszaka lopakodott be a lakásba. Amikor meghallottam a lépteit, figyelmeztettem Sanchezt. Ő intett nekem, hogy az ablakon meneküljek, majd a tűzlépcsőn ereszkedjem le az utcára. Előhúzta a kését, úgy várta a támadót. Biztatóan mosolygott, mint aki azt akarja mondani, hogy semmi baja nem eshet.
- Ki volt Sanchez?
- Egy kubai. Emigrált ugyan, de vissza akart térni.
- A gyilkosság tehát nem függ össze a mi ügyünkkel? Duartéval és a többiekkel? Bobbal és a Papával?
- Nem tudom. A Papa még holtában is ellenségeket szerez magának. Tudja jól, hogy a forradalom után is Kubában maradt, és ez sokak szemében szálka. Egy amerikai, aki a forradalmak pártjára áll. Volt Spanyolországban, harcolt a németek ellen a tengeren és a szárazföldön. Hosszú a bűnlajstroma.
- Dehát a Papa halott - vetettem ellene, és az egyre nagyobb hullámokat

vető, sötétlő tengert néztem.

- Az emberek gyorsabban halnak, mint az eszmék. Az eszmék halhatatlanok.
- Ez túl szépen hangzik - mondtam.
- Attól még igaz lehet.

A távolból fényszóró pásztázta a vizet. A fény nyomában hamarosan a hang is elért hozzánk: gyors járatú hajó közeledett. Villareal meg én már szinte begyakorolt mozdulattal húztuk magunkra a pokrócot a hajófenékben, Juan pedig a pozíciólámpákon kívül bekapcsolta a hajóorr fényszóróját is és leállította a motort. Lenn, a hajófenékben is érzékeltük, hogy kötélhágcsót dobhattak át hozzánk, majd lábdobogás jelezte, hogy megszálltak minket. - Átkutatjuk a hajót - jelentette ki angolul egy hang.

- Halászok vagyunk - mondta Juan.
- Harmincmérföldnyire a parti vizektől - felelte az angol.
- Eltévedtünk - mondta Juan.

Villareal ledobta a pokrócot. És lehúzta a fejemről az enyémet is. - Nincs értelme. Ha rejtőzködünk, gyanúsak leszünk. Nem embereket keresnek, hanem kábítószert. - És ezzel megfogta a kezemet, és felfelé húzott a lépcsőn. - Maga tud angolul - suttogta -, méghozzá jól. Beszéljen velük.

De a beszélgetésre nem került sor. Négy matróz a hordókat vizsgálta a fedélzeten, az ötödik leereszkedett a hajófenékbe, és ahogy a lépcső tetejéről láttuk, a pokrócokat hányta szét. A kutatás alig néhány percig tartott. - Semmi - kiáltotta az egyik a hajó gyomrából. - Semmi, semmi - hangzott a hordók felől. A hajófenékben kutató matróz egy konzervdobozt nyitott fel, az övén függő késsel hasította fel, és a szardínia olajos leve az egyenruhájára freccsent. - Semmi - mondta dühösen.

- Forduljanak vissza - tanácsolta a vezetőjük.
- Még egyetlen halat se fogtunk - ellenkezett Juan.
- Jó, jó - mondta az angolul beszélő férfi már kevésbé érdesen.

A kudarc nyilván elvette a kedvét a gorombáskodástól.

A szomszéd hajó ott táncolt a mienk mellett; a fedélzete jóval magasabb volt, eltakarta a horizontot. A matrózok a kötélhágcsón másztak vissza a saját hajójukra, és a reflektorfény nemsokára távolodni kezdett tőlünk.

- Visszafordulunk? - kérdezte Villareal.
- Nem. Fodrozódik a víz, vihar lesz. Viharban nem találnak ránk.

Gyomrom görcsbe rándult. A vihar szó puszta említésére ismét kitört rajtam a tengeribetegség. Arra ébredtem, hogy egy másik hajó húzza a

mienket. Fényes nappal volt, a fedélzeten Juan és Villareal beszélgetett. Kidugtam a fejem, és Villareal csak annyit mondott:
- Megérkeztünk. Itthon vagyunk.

Alighogy felkapaszkodtam a fedélzetre, Juan eltűnt. Nyilván ébren töltötte az egész éjszakát, és most ő foglalta el az én helyemet. Hátrasétáltam a hajó tatjára: a két halász most emelte ki a kormánylapátot, alighanem azért, hogy ne zavarja a vontatást. Visszamentem Villarealhoz, és megkérdeztem:
- Illegális határátlépés. Nem lesz ebből bajunk?
- Magának biztosan nem. A tengeren amúgy sincs határ. Nyugodjon már meg, ezek a mi felségvizeink.
- Erre hajóztak a Papával?

Villareal bólintott. - Régen volt. Húsz esztendeje.

4

- A Pilar egészen más hajó volt, kiváltképp, amikor megerősítették, és afféle titkos hadihajóvá alakították. Mindenkinek megvolt a maga feladata, - ahogyan a harci készültség kívánta. Én a konyhát vállaltam magamra, a Farkas az ivóvízről gondoskodott, a mentőhajóval a Kenguru járt, ő hozta Bobtól az utasításokat, Don Andrés, a pap pedig, a tisztaságért felelt. Egyszer kerek ötvenhét napot töltöttünk kinn a tengeren, és nem volt más tájékozódási pontunk, csak az a kis bokorsor, amelyet a Papa tanácsára ültettünk el Camagüey félszigetén. Igaz, harmincötezer dolláros rádiónk volt a fedélzeten, ám azt Duarte kezelte, és miután kifutottunk a nyílt vízre, nem működött többé. Akkor még azt hittük, Duarte ügyetlensége az oka. Azóta tudjuk, hogy csakis ő lehetett az áruló.

A Papa mindig azt mondta: hadba léptünk. De azért nem véletlenül nevezte az akciót *Barátok Nélküli Hadműveletnek.* Persze tudom, hogy ez a barátok nélkül jelszó nem hosszas megfontolásból született: a Papa egyik kedvenc macskáját hívták így, és ugyan miért ne lehetne az ember kedvenc háziállatának a neve egy hadművelet fedőneve is egyben. A hadművelet nemegyszer néhány percig tart csupán, a felkészülés annál tovább, a várakozás pedig még tovább. Mielőtt az ötvenhét napos túrára sor került volna, gyakran kikötöttünk egyik-másik félszigeten: iguanára vadásztunk, és vadlovakat próbáltunk befogni. A Papa maga is gyakorolt a lasszóval, de

az valahogyan nem állt a kezére. A Kenguru viszont csak felpattant egy vadlóra, és úgy megszorította a nyakát, hogy majd kettéroppant: a vádló tüstént megszelídült alatta. A hosszú éjszakákon Andrés atya Spanyolországról mesélt, a Farkas a Trujillo diktátor szolgálatában eltöltött éveiről, a Kenguru pedig arról, hogyan kell az iszapban birkózni.

A legkevésbé arra emlékszem, amit a Papa mesélt. Nem volt szószátyár ember, de tréfálkozni szeretett, olykor mélabús hangulat fogta el, máskor meg egyenesen rosszkedvű volt. Sokszor összeveszett Antonióval, aki a legjobb tengerész volt közöttünk. Voltaképpen ő vezette a hajót, ő volt a kapitány. Vele vitázott folyton a Papa a kardhalakról - hogyan kell őket befogni, mikor a legjobb a kapás, hogy februártól májusig az áramlásban tűnnek fel, de a legszebb példányokat mégiscsak szeptemberben lehet horogra keríteni.

Ötvenhét nap a nyílt vízen. Azt hiszi, nem kaptunk hajba már a második hét után? Ötvenhét napig egyetlen tengeralattjáró sem tűnt fel, és amikor végre megpillantottuk az U 176-os periszkópját, már tudtuk az addigi tapasztalatból, hogy egyedül nem boldogulunk vele. El kellett távolodnunk tőle, hogy a Farkas meg egy másik tengerész a kis hajóban partra evezhessenek, és utána repülőgéppel siessenek a segítségünkre. Őszintén szólva, itt kezdődött a baj, mert a Papa azt jelentette Bobnak, hogy a Pilar megsemmisítette az U 176-ost, mi viszont mintha úgy láttuk volna, hogy a Farkas bombája találta telibe. A Papa nem is állt többé szóba a Farkassal. Úgy érezte, hogy a Farkas az ő dicsőségét akarja elorozni, mert szó, ami szó, nehéz megállapítani, vajon a bombatalálattól, vagy az aknáktól süllyed-e el a tengeralattjáró, de nemcsak ez számított, hanem az is, hogy miképpen ejtették foglyul a legénységet, hogyan vallatták ki a kapitányt. Persze, a sima beszédű Duarte is szította az ellentétet, aki végig az ártatlant adta, pedig feltehetően ő rontotta el a rádiókészüléket, aztán meg úgy tett, mintha minden erejével próbálná megjavítani. A hírek közlésének is lett volna jobb módja, mint minduntalan partra szállni a mentőcsónakkal, így teremtve kapcsolatot Guantanamóval. A központi rádióállomás ugyanis Guantanamón volt. Később ennek a kódját próbálta megszerezni Duarte a követségen.

Amikor a németeket üldözőbe vettük, már a parton szét kellett szélednünk. Okos ember, tapasztalt katona lehetett a parancsnokuk, mert ők is elváltak egymástól, miután végeztek a teknősbékahalászokkal. Ki-ki egyedül vágott neki a Havannába vezető útnak. Kilencen voltak, akárcsak

mi - mindegyikünk a nyomába eredt egy-egy németnek. Nem láttuk hát, hogy a másik mit csinál, azt sem, milyen fegyvert használ. Egyetlen ellenséges katona élte túl a hajtóvadászatot - az, akit a Papa géppisztoly-sorozata után Duarte vett üldözőbe.

Magánhadsereg voltunk és eldöntöttük, hogy a foglyot csak mi vallathatjuk ki. A német parancsnok azonban egérutat nyert, holott Duarte a nyomában volt. A kubai hatóságok fogták el, ők hallgatták ki, így vallomására hiába várt rá Bob vagy a guantanamói állomás. Duarte a német kapitány fogságba esése után tűnt el, a Papa haragjától tartva. Mert az, ami fényes diadal lehetett volna, attól, hogy a német parancsnok idegen fogságba került, fél kudarccá változott. Hogy Duarte megegyezett-e a parancsnokkal, vagy eleve a németek zsoldjában állott, nem tudom. Bob nyilván szemrehányást tett a Papának - ő bizonyára életre-halálra kereste Duartét. De a Papát hiába figyelmeztette bárki is, hogy vigyázzon Duartéval, mert gyanús. A rádió elromlott, s Duarte nem tudta megjavítani - a Papa az utolsó pillanatig kitartott mellette. Akkor már persze nem, amikor késő volt: a német parancsnok a hajója titkával együtt menekült meg, s végül a Papa expedíciója sem hozta meg a remélt eredményt, amivel a harmincötezer dolláros rádiókészülék kecsegtetett. Talán ezért is kereste azután a veszélyt a Papa Párizsban - a csorbát akarta kiköszörülni.

A Papa halála után egy névtelen levélíró feljelentést tett a kubai hatóságoknál. Rám fogták: én lehettem az áruló. A történet kísértetiesen egyezett az igazival, csak éppen Duarte nevét az enyémmel helyettesítették be. Ezért menekültem át az Egyesült Államokba. Meg azért, hogy bosszút álljak Duartén. S még ez sem sikerült.

NYOLCADIK FEJEZET

1

Minden úgy maradt, ahogyan a Papa hagyta. A ceiba, a szent fa, a mangók, a tamariszkuszok, a távolban a mély artézi kút, a torony, a kerttől elég messze legelő tehenek, a macskatemető, a teniszpálya és a ház.

A Finca Vigián voltam, fenn a hegyen, San Francisco de Paulában.

Amikor a halászhajót bevontatta a parti őrség naszádja, Villarealt udvariasan felszólította két határőr, hogy kövesse őket. Engem egy órát várakoztattak a havannai kikötőben. Felvették a kapcsolatot a magyar

követséggel. Nem tudom, mit közölt velük a követség, de háromszor is elkérték az útlevelemet, a párizsi tartózkodási engedélyemet. Egy angolul kitűnően beszélő hadnagy hallgatott ki, akivel csak annyit közöltem, amennyit Villareal engedélyezett: hogy kiutasítottak az Egyesült Államokból, így kerültem Mexikóba, és Mexikóból egy halászhajón Kubába. A kihallgatom egyetlen szóval sem kommentálta az elmondottakat. A kihallgatás végeztével ismét elment telefonálni. Amikor visszajött, annyit kérdezett, hogy kubai látogatásom után hová kívánok távozni. Közöltem vele, hogy Párizsba, hiszen érvényes francia tartózkodási engedélyem van. Ismét eltűnt telefonálni, majd visszajött és megtudakolta, mennyi pénzem van. Rosenblatt úr ajándékából körülbelül száznyolcvan dollárom maradt - ha jól emlékszem, húsz dollárt adtam Villarealnak; abból vett Juan benzint, amikor Cancúnból a kis teherautóval átfuvarozott bennünket a kikötőbe.

- Az elég lesz egy ideig - mondta a tiszt.

Nem láttam többé. A kikötőőrség épületét elhagyhattam: poggyászom amúgy sem volt. Villareal előre tudhatta, hogy el kell válnunk. A lelkemre kötötte, hogy Antoniót keressem meg San Francisco de Paulában, mondjam neki, hogy ő küldött. Antoniót, a Pilar ezermesterét, a cojimari kikötő legnagyobb halászát: az öreg halászt. Azt, akiről a Papa halhatatlan történetét írta, és akivel csakugyan megesett, hogy egy hatalmas hal csontvázát húzta a partra. Aki maga is olvashatta a róla szóló elbeszélést, és együtt ünnepelhette a Nobel-díjat élete krónikásával, a Papával.

Antonióra hagyta a Papa a Pilart. De neki az a hajó túlságosan nagynak bizonyult. Egy háromkabinos, hétszemélyes, ezer liter benzint tankoló hajó - minek az egy San Francisco de Paula-i halásznak? Azt kérte hát a kormánytól, engedjék meg neki, hogy üveg alatt kiállíthassa a Pilart a Finca Vigia kertjében. S ehhez hozzájárultak. Kapott helyette egy másik hajót, azzal járt halászni.

Nem volt nehéz megtalálnom Antoniót. Havannából busszal mentem ki San Francisco de Paulába, a városkába, melynek térképét szinte a fejemben őriztem, annyian meséltek róla. No igen, ez a kávéház, a Floridita, ahol a rum, citrom, cukor és jég keverékét, a daiquirit kortyolgatta társaival a Papa. S mi sem látszott egyszerűbbnek, mint itt érdeklődnöm Antonio felől. Mondom, az öreg halászt keresem. Alighanem gyatra spanyol nyelvtudásom miatt nem értették meg azonnal a kérdést. Azt válaszolták angolul, hogy sok itt az öreg halász a kikötőben. Magyaráztam tovább, immár szintén angolul, hogy azt a bizonyos öreg halászt keresem. A

Floridita - még így hívták a bárt - vendégei erre már felkapták a fejüket, vidám tekintetek figyelték küszködésemet.

- Ide járt Hemingway, nem?

- Sokan jártak ide - mondta egy fiatal, fekete bőrű felszolgáló.

- A híres író - erősködtem -, aki Antonióról írta a történetét. A nagy halról meg a csalódásról.

- Itt mindenki nagy halat fog.

Megszánhatott valaki az ivók közül, mert odajött egy fogatlan vénember, és azt mondta: - Én is Antonio vagyok. Sok Antonio van itt. Meg aztán nemcsak egy emberről írt az Öreg, hanem sokunkról. Azt az Antoniót keresi, aki a Pilarral járt? Akkor induljon el a Luyano patak mentén fel a Bacalaóra. Nem a tengerparton lakik már, hanem a második kanyarban. Egész takaros a háza.

Kifizettem a sörömet, és a patak mentén nekivágtam a hegynek. A második kanyarban nagyot dobbant a szívem. Ő az. Ráismertem. Már messziről nagyot köszöntem, mert mintha éreztem volna, hogy a korral járó nagyothallás süppesztette olyan végtelen nyugalomba az árnyékban üldögélő, pipázó öregembert.

- Villareal küldött.

- Tessék?

Kiabálni kezdtem: - Villareal.

- Melyik? - makacskodott az öregember.

Ha azt mondom neki, José, akkor tán ő is annyi José Villarealra gondol, ahány Antonio a Floridita bárjában iszogat.

- Az amerikás.

Az öregember intett, hogy kerüljek beljebb; az asztalon boroskancsó volt, szótlanul töltött, én meg az izgalomtól kiszáradt torokkal nyúltam a pohárért.

- Maga az? - kérdeztem, mintha tudnia kellett volna, hogy a legendás minta, az irodalmi őskép után érdeklődöm. Villareal bizonyára okkal küldött éppen őhozzá. A nagy titok tudójával ülök szemközt a Luyano patak partján, a második kanyarban.

- Az a csirkefogó árulta el a Papát - kiáltotta az öregember.

Összeomlottam. Antonio elhitte a Villarealra szórt rágalmakat. Itt már csak a füllentés segít.

- Nem Villareal érdekel engem. Azt mesélje el, hogyan történt az eset.

- Melyik eset?

- A nagy hallal.
- Az nem én voltam, hanem Gregorio - legyintett az öregember. - Ő szolgált a Pilaron.
- Nem, a nagy hal. Megírták: maga volt az a halász.

Az öreg felsóhajtott. - Nézze, lehetett az bármelyikünk, vagy egyikünk se. A Papa jól fizetett a történetekért. Ha megtetszett neki valamelyik, adott egy kancsó bort, vagy leszedhettük a yuccát, mangót a birtokán. Versengtek is a cojimari kikötőben, ki tud nagyobbat lódítani a Papának. Ez persze nem volt olyan egyszerű, mert ismerte a halászat minden csínját-bínját. Ha túlságosan nagy Marlinról szólt a mese, kétkedően villant a szeme. Arról a nagy halról Gregorio kezdett mesélni, s amikor túlságosan hihetetlenre sikeredett a történet, énrám fogta.

- Hát nem is küzdött meg a nagy hallal?
- Errefelé mindennap nagy hallal küszködik az ember - felelte az öreg.

Persze szerettem volna még kifaggatni, hogy milyen volt hajdanán a Farkas, csakugyan egyetlen erős szorítással törte be a vadlovat a Kenguru, s hogy miképpen üldözték Camagüey apró lagúnáiban a németeket. De az öregember szeme lecsukódott. Elszunnyadt. Ott ültem még néhány percet, kéretlenül is töltöttem magamnak a borból, majd elköszöntem. Az öregember nem válaszolt.

Azután vágtam neki gyalog az útnak, fel a Fincához, hogy tán bejutok. Az őr csakugyan beengedett, s még az egy dollárt sem fogadta el, amit belépődíjként ajánlottam fel neki. Úgy képzeltem, hogy ide, a Finca Vigiára rengetegen zarándokolnak el. De nem, egyedül voltam, az őr kíséretében, aki magyarázta is, hogy mi milyen célt szolgált. Ez itt a torony, amelynek a tetejébe építettek a Papának egy dolgozószobát, de sose használta, hanem odalent a nappaliban szereltetett fel magának írópultot. Állva írt, mert a gerince még az első világháborúban megsérült, amikor önkéntes mentősként szolgált az olasz fronton.

Az őr megunta az idegenvezetést. Mégis oda kellett volna adnom a dollárt - akkor bőbeszédűbb lenne. Így azonban magamra hagyott a lakásban, abban az otthonban, amely pontosan úgy maradt, ahogyan a Papa hagyta. Még az aznapi újság is ott hevert az asztalon, egy-egy kéziratlap a kitömött muflonfejek és állatbőrök között, a könyvszekrény, a karosszék és a fegyverek a falon - minden úgy volt, mint annak idején. Igaz, a lakáson látszott, hogy ma már múzeum, nem otthon: tárlók is sorakoztak itt, bennük svájci bicska, tucatnyi ismeretlen rendeltetésű reszelővel, sörnyitóval,

konzervnyitóval, gázmaszk és üveg mögött egy sor golyó: a Papa testéből operálták ki őket egy-egy háborús és vadászkalandja után.

Ellenállhatatlan vágyat éreztem, hogy ellopjam az egyik golyót. Már láttam magam, amint kedd délután bekopogok Riffaguerre professzor ajtaján és diadalmasan az asztalára dobom a cáfolhatatlan bizonyítékot. Egy golyó az Öreg testéből! Ha ez nem bizonyítja az életrajz fontosságát, akkor semmi. Riffaguerre professzor tenyerébe fogja a golyót és meghatódik. Felrémlik benne, hogy egykori társa, Lévi-Strauss sem becsülte le a tárgyi bizonyítékokat, holott Lévi-Strauss jóval gyatrábban tudott angolul, mint ő. A professzor esetleg felajánlja, hogy írjunk közös dolgozatot *Hemingway golyói* címmel a Nemzetközi Összehasonlító Irodalomtudományi Társaság közlönyébe.

Zsebre vágtam a golyót. A tárló nyitva volt, az üveg csak a por, de nem a látogatók ellen védett. Ebben a pillanatban persze megbántam az egész őrült vállalkozást, már nem volt türelmem és bátorságom az összes szobát végigjárni, az egész birtokot, minden berendezési tárgyat tüzetesen szemügyre venni. El akartam menekülni, hogy biztonságban legyek, zsebemben az Öreg testéből kioperált golyóval. Kifelé menet elhatároztam, hogy nagylelkűen egy tízdollárost adok az őrnek, de csak a birtok kijáratánál találkoztam vele. Addigra már olyan magabiztos voltam, hogy meg akartam spórolni a borravalót. A kapunál azonban már rendőrautó állt - az őr az egyik rendőrrel beszélgetett, majd rám mutatott. Én ösztönösen a zsebembe dugtam a kezem, megszorítottam a golyót, mint erőt adó kabalát. Az őr elkapta a csuklómat, kirántotta a kezemet a zsebemből, és a golyó koppanva esett le a sóderrel felszórt gépkocsifelhajtóra.

A rendőr tudhatta, hogy én loptam el a golyót. Aztán széttárta a kezét, mint akinek ez mindennapos ügy. Az őr alighanem nemegyszer riasztotta már, amikor a Papa őrtornyának látogatói egy-egy szőnyeggel, muflonfejjel vagy akárcsak egy apró golyóbissal akartak távozni.

KILENCEDIK FEJEZET

1

Kié ez a pólya? Mit keres ez a géztekercs a karomon és mit a fejemben az a két színes bőrű, akik roppant hüvelykujjukkal belülről akarják kinyomni a szemem?

Egy éles lámpa fényére emlékszem, s arra, milyen gyengéden tanácsolták, számoljak, amíg csak számolni tudok. Mély álomba merültem. Ez itt nyilvánvalóan egy kórházi szoba, a karbolszag elárulta, de hogy miért fekszem itt a frissen áthúzott ágyon, és ki az a fogatlan, szakállas férfi velem szemben, aki hasztalan próbálja megfújni szájharmonikáját, nem tudtam. Álmomban a Papa jött felém, félmeztelenül, őszülő bozonttal a mellkasán, ráncok százai barázdálta arccal, övében bozótvágó kés, kézigránát, egy 732-es nehéz revolver, mely majdnem a térdét verdesi, több foga hiányzik már. Ébren hiába próbálom felidézni a Papát, nem őt látom, csupán egy hatalmas fütyköst meg egy nevető szájat és egy kapu elől elhajtó rendőrautót.

Nehezen raktam össze, mi történt velem. A Finca Vigia bejáratánál a rendőrök csak legyintettek a gépkocsifelhajtó sóderjén koppanó golyóra. Valami olyasmit mormoltak, hogy ezt ugyan jó régen lőhették ki. Az őr hevesen magyarázta, hogy ez szent ereklye, melyhez földi halandó nem nyúlhat. A rendőrök a vállukat vonogatták. Tájszólásukat nem értettem pontosan, de alighanem holmi józan érvekre hivatkoztak. Golyó meg ereklye? Hogy a Papából operálták ki? Miféle Papából? A volt tulajdonosból, magyarázta az őr, de hát a tulajdonos már nem él, vélték a rendőrök, akkor meg minek ekkora hűhót csapni egy acéldarabka körül.

Az őr - feltehetően a Papa egykori ismerőse - átkozódva, tombolva szidta a rendőröket, akik nevetve szálltak be autójukba. Amint elhajtottak, az őr felém fordult és nekem esett. Honnan került elő az a fütykös, amellyel mintha eltörte volna a karomat, nem tudom. Csépelt, ahol ért. Aztán otthagyott, vérbe fagyva az országút mentén, a kapunál. S innen nem emlékszem semmire. Iszonyúan fáj a fejem. Megpróbálom összerakni a mozaikokat. Először azt hittem, hogy a rendőrök vertek össze. Lehunyom a szemem, két színes bőrű nyomja a szemgolyómat belülről. Az őr kitátott száját látom, és a fütyköst, amint lesújt a karomra.

Nem sokáig töprenghettem, mi is történt velem. Az ágyam fölött egy keret nélküli szemüveg jelent meg, és egy, ezen az éghajlaton szokatlan zakó. Fiatal arc, alig lehetett idősebb nálam. Magyarul szólított meg: A nevemet tudakolta, és bármily hihetetlen, nem jutott az eszembe a nevem. A Finca Vigia múzeumának őre a nevemet verte ki belőlem elsőnek.

- Nem kíván válaszolni? A magyar nagykövetség konzulja vagyok.

Szerettem volna nagyon megnyugtatóan azt felelni, hogy nálam minden rendben van, valamennyi érzékem s tudatom teljes birtokában fekszem itt,

de a nevem hirtelen nem jön a számra. Helyette szívesen megmondom az anyám nevét, mert az eszembe jutott, az apámét csak azért nem, mert ha az övét tudnám, akkor tudnám a magamét is. A legegyszerűbb, ha telefonál Párizsba, vagy telexezik az ottani követségre. Ott bizonyára meg tudják mondani, hogy ki vagyok: Riffaguerre professzornál tanultam, és a disszertációm témája Ernest Hemingway kubai korszaka.

- Illegálisan lépte át a határt - mondta jóindulatúan a konzul.
- Illegálisan? Ha jól tudom, még nem járt le az útlevelem, csak a kilépőm, és így akárhol lépek be Kuba területére érvényes útlevéllel, a határátlépés nem minősíthető illegálisnak. Ezért vagyok szabadlábon.
- Nagyon logikusan beszél - nyugtatott meg a konzul. - Szíveskedjék megmondani a nevét.
- Az útlevelemet bizonyára megtalálták a holmim között.
- Éppen ez a bökkenő, hogy csak egy olvasójegyet találtunk a párizsi Nemzeti Könyvtárba, de azon is elmosódott a név.
- Legyen türelemmel, mindjárt eszembe jut, ki vagyok.

Ezzel újra elvesztettem az eszméletemet. Nem tudom, mikor tértem magamhoz: a konzul már nem volt a szobában. Milyen egyszerű kérdést tett föl - ki vagyok én? Erre akkor is nehezen tudnék válaszolni, ha történetesen eszembe jutna a nevem.

Az elmúlt hetek eseményei közepette egyszerűen elvesztettem magam, és különböző sajátos, a sorsom tervében megjósolhatatlan személyiségek álarcát öltöttem fel. Mégsem mondhatom, hogy kivetkőztem önmagamból, mert hátha ez voltam én: ez a képlékeny, az országhatárokkal tán már arcszínt is váltó lény, aki feladta magát, mert egy nálánál sokkal jelentősebb személyiségnek, mint a rádiumnak, még a pusztulásában is hosszú volt a felezési ideje. A Papa a síron túl is hatalmasabbnak bizonyult nálam, betöltötte egész lelkemet, irányította minden cselekedetemet, s mondhatnám, kifosztott mindenemből. A vele való foglalkozással átléptem a megfejthetetlen tények, a megmagyarázhatatlan események világába. Volt egy szerelmem és egy gyermekem, akiről kiderült, hogy nincs; szereztem barátokat, akiket én fosztottam meg a szerelmüktől, mint Geiringer doktort, miközben úgy tűnt, hogy megalapoztam élete boldogságát; csaknem szemtanúja lettem egy politikai gyilkosságnak, melynek főszereplői egymásra mutogatnak, s végül bejártam Észak-Amerikától Mexikóig a fél világot csak azért, hogy valami kábítószer-história megfosszon a koronatanútól, aki éppen a Papáról mondhatott volna el mindent. A jelen

pillanatban kórházi ágyon fekszem, ha jól sejtem, Kubában, teljesen világosan gondolkodom (ha leszámítom azt a két színes bőrű koboldot, akik a szemgolyómat nyomják belülről), és nem tudok elszámolni a nevemmel, az útlevelemmel, a hazámmal. További célom nincs, az élet bezárult előttem.

Azt kellett volna mondanom, hogy az apám szabó, aki vitte valamire a szakmájában. Becsülik a munkáját, egy varrógép mellett görbült meg a háta. Nem azért tartunk fenn odahaza akkora rendőrséget, hogy az ilyen látszatra általános nyom ne vezetne azonnali eredményre. Kikeresik annak a néhány görbe hátú szabónak az adatait, aki még megmaradt, és elég hamar kiderül, melyikük fia adta filológiai tanulmányokra a fejét, és ki foglalkozik Ernest Hemingway kubai korszakával. Tudomásom szerint rajtam kívül senki, tehát *én - én vagyok*, akárhol lelt reám hazám diplomáciai testületének egyik ifjú képviselője.

A szemközti ágyon ordítani kezdett az öregember. - A lábam, a lábam - kiáltotta, és megpróbálta megvakarni a talpát. Lecsúszott róla a takaró, és én fölpolcolt állapotomban láthattam, hogy az, amit keres, nincs. Nem régen amputálhatták a lábát, fantomfájdalmai voltak.

Hát így vagyok én is. Fantomélményekkel, fantomfájdalmakkal a világirodalom egy, már régen kioperált testrésze helyén. Ezért menekülök, ezért vernek fejbe, ezért nem találom a nevem, az otthonom, az apám.

A konzul nyitott be az ajtón. - Tudja már, kicsoda?

- Hogyne tudnám. Csak a nevem nem jut eszembe.
- Nos, én megmondom magának a nevét is - mondta jóindulatúan a konzul.

És megmondta. Úgy csengett, mint egy vadidegen név, nem ismertem rá. Lehet, hogy az enyém volt, az is lehet, hogy nem: én mindenesetre rábólintottam, mert mi mást tehet ilyen esetben egy név nélküli ember.

- Mi a szándéka? - kérdezte a konzul.
- Mi a szándékom? Ezen még nem gondolkoztam, hiszen még nevem sem volt, amíg meg nem mondta. Szeretnék felgyógyulni, szeretném tisztázni a disszertációmmal összefüggő kérdéseket, így Duarte és Otero szerepét, valamint a Farkasét. Igazából arra lennék kíváncsi, vajon tényleg lelőtték-e a menekülő németeket.
- Ne haragudjék, ez nem tartozik rám. Hazautazik? És ha igen, mikor?

Hirtelen nem jutott eszembe, hogy mit jelent ez a szó, haza. Most arra céloz, hogy Párizsba indulok, vagy arra, hogy Budapestre. A határőrségen

már Párizst jelöltem meg végső úti célomul, jó lenne emellett kitartani, de most nem a francia, hanem a magyar konzullal beszéltem.

- Hát persze, megyek haza. De azt nem tudhatom, hogy mikor indulok. Majd amikor felgyógyultam. Beszélt az orvosaimmal? Súlyos az eset?
- Nem - vigasztalt a konzul, majd elővette a névjegyét, és letette a takaróul szolgáló lepedőre.

Az öregember ismét kiáltozni kezdett: - A lábam, a lábam.

A konzul finnyásan elfordult a látványtól, rám mosolygott, és behúzta maga mögött az ajtót.

2

A havannai kórház kertjében minden délután sétáltam egy órát. Szakszerű verést kaptam a Finca Vigia őrétől. A fejem csupa horzsolás, csupa púp volt, a bal karom eltört, az állkapcsom meglazult. Deréktól lefelé semmi bajom nem volt. A kezelőorvosom napról napra halasztotta az úgynevezett felülvizsgálatot, sőt olykor titokzatosan bejelentette, hogy majd jön a doktor. Aztán meg közölte, hogy a doktor most nem ér rá, a doktor majd később fogad: mintha ő maga nem lett volna orvos.

Az előtérben lévő telefonon felhívtam a magyar konzult, aki meglátogatott a kórházban, és olyan kedves volt velem. Megkértem, hogy segítsen egy bizonyos José Villareal, más néven Otero nyomára jutnom. A kedvessége a látogatás óta elszállt. Közölte velem, hogy a magyar követség nem tudakozó. Az amputált lábú öregemberrel, szobatársammal egészen jó viszonyba kerültem, bár éjszakánként még mindig ordított - viszketett a levágott lába.

Alig vártam, hogy kiengedjenek a kórházból. Amint lehet, indulok Párizsba.

Másnap felülvizsgálatra rendeltek, egy első emeleti szobába, az orvosi pihenőbe. Idős, kopasz férfi fogadott és kitűnő franciasággal kérdezett. Azt már az első néhány mondat után észrevettem, hogy nagyothall.

A bemutatkozásnál még elengedtem a fülem mellett a nevét, de alighogy végigfektetett az ágyon és tapogatni kezdte a vállamat, a csuklómat, hirtelen ráeszméltem, ki az orvosom.

Roberto Sottocurto. Nem lehet más. Nem csak azért, mert ez egy ritka név. Egy orvos, akit Roberto Sottocurtónak hívnak, és aki Havannában dolgozik - nem, ez minden kétséget kizár. És miután közölte, hogy az

alkaromról nemsokára leveszik a gipszet, én kérdeztem meg, hogy azonos-e azzal, akinek hiszem. És ő igennel felelt.

Gyanút fogtam. Roberto Sottocurto közönséges orvos lenne egy havannai kórházban? Először is alighanem már nyugdíjas, másodszor a forradalmi tapasztalat, a rang, a baráti kör bizonyára rég magas polcra emelte. Nem, Roberto Sottocurtót miattam küldték ide.

Fontos mellékszereplő, így titulálhattam volna magam, ha tudtam volna, melyik drámának vagyok a mellékszereplője. Hogy a szereposztásban ott az én nevem is, ezt Roberto Sottocurto jelenléte bizonyította.

A baj ott kezdődött, hogy nyilvánvalóan tapasztaltabb és eszesebb volt nálam. Ha miattam jött is, ezt soha ki nem húzom belőle. Elárulta viszont, hogy azonos azzal, akinek hiszem. Márpedig ha valóban ő az, akkor testközelből ismerte mindazokat, akik után én kutatok. Ki beszéljen hát először, ő vagy én?

Úgy láttam jobbnak, ha én kezdem el faggatni. Elmondtam hát neki röviden, mibe keveredtem.

Roberto Sottocurto figyelmesen hallgatott. Aztán igyekezett megnyugtatni. A történet számára sem teljesen világos, a szálak eléggé össze vannak gubancolódva. Duarte, ez kézenfekvő, megpróbálja megfélemlíteni vagy eltenni láb alól a még élő tanúkat. Áruló volt vagy sem, ez most már mindegy, de életben maradt még egy-két tanú, aki eskü alatt vallaná, hogy az. Ki tudja, új megbízóinak vált-e kellemetlenné, hogy pártfogoltjukról túlságosan is sokan tudják, miféle szerepet játszott a háborúban. Vagy ő akar bosszút állni azért, hogy ártatlanul vagy félig ártatlanul hírbe hozták.

És még az sem biztos, hogy Duarte ölte meg Sanchezt. Sancheznek fontos szerepe volt a kubaiak hazatelepítésében; ő, Sottocurto csodálkozna is azon, ha az adott körülmények között csupán egyetlen ember próbált volna végezni vele. Ugyanilyen tisztázatlan Bob Hayden II szerepe. Az apjáért tette, amit tett, az ő emlékét akarta tisztára mosni, ezért bujtotta fel a gyilkost, de ugyanakkor azokat is mozgósította, akik az áruló ellenfelei lehettek. Mert más indítéka is lehetett: az apja árnyától próbált szabadulni, ő, akit fiatalkorában erősen a jobboldalhoz húzott. Hogy a német parancsnok levelét ki írta? Maga a német? Ez a legvalószínűtlenebb. Rosenblatt úr hamisítványa volna az egész? Vagy a Farkasé? Szegény Villareal, őt sajnálja a legjobban: nehéz lesz tisztáznia magát a rávetődő gyanú alól, és azt is bajosan tudja majd elmagyarázni, hogy miért ijedt meg

annyira, és miért hagyta ott az állását, amikor nem történt más, minthogy érdeklődtek felőle. Akitől megtudhatnánk, mit akart igazából Villareal, az Sanchez. Ő pedig már nem fog beszélni.

Őszintén szólva, nemigen tudtam követni a fejtegetéseit. Nem érdekelt többé, mi az ügy nyitja. Hirtelen úgy éreztem, hogy az események önmagukat magyarázzák. Egymástól független történések, amelyeket egyedül az köt össze, hogy akik így vagy úgy belekeveredtek, ismerték a Papát, vagy a Papa ismerőseinek leszármazottai voltak.

A doktor átkötözte a karomat, levette az utolsó tapaszt a fejemről, és bejelentette, két nap múlva elhagyhatom a kórházat.

- Van hová mennie? - kérdezte.

Én kiabálva feleltem, mert egyre bizonyosabbá vált, hogy a mondataimat a számról olvassa:

- Nincs.
- Akkor jöjjön hozzám. Majd értesítem a konzulátusát, hogy nálam fog lakni.

Tehát a konzul látogatásáról is tudott dr. Sottocurto, az Öreg egykori orvosa.

3

- Még Spanyolországban ismertem meg a Papát. Barátkozhatott volna ott jó néhány emberrel, és voltak is barátai szép számmal. Joris Ivens, akivel a filmjét forgatta, Ehrenburg, az író, vagy Robert Capa, a fényképész. Szerette Kolcovot, az újságírót - igazából mindnyájunkat szeretett. Emlékszem rá, mennyire rajongott Lukács tábornokért. Lukács, azaz Zalka Máté mindössze egyetlen könyvét olvasta a Papának, amit nagyon szégyellt, ráadásul közös nyelvet sem találtak, mert a Papa akkor még rosszul beszélt spanyolul, németül pedig egy szót se. Mi magyaráztuk el, hogy Lukács maga is író, csak éppen magyarul ír, és ezért nehéz a műveihez hozzáférni - de ugyan kit érdekeltek akkor az irodalmi művek, amikor vér folyt a Casa de Campónál, Pardónál, Las Rosasnál, Villanueva del Pardillónál. Lehet, hogy rosszul emlékszem, de Teruelnél egy egészen másfajta csatára is sor került - amikor hallgattak a fegyverek, fociztunk, és a Papa, akinek igazából semmi keresnivalója sem volt a fronton, beállt a csapatba. Az egyik oldalon Lukács tábornok rúgta a labdát, a másik oldalon a Papa. Világtörténelmi futballmeccs volt, melyben egy kis nép és

egy nagy nép írói mérkőztek meg. Magának ez talán érdekes, nekem már csak emlék.

Tudja, kit kellene megkeresnie? Aljosát. Afféle titkára volt Lukács tábornoknak, a mindenese. És az Öreg - ó, mindkét öreg, Lukács is, meg a Papa is - a bizalmába fogadta. *Az igazi* neve Alekszisz Eisner. Orosz. Önkéntes. Elég szerencsétlenül alakult az élete. Lukács halála után nem találta helyét, és elindult haza, Moszkvába. Előtte még érzékeny búcsút vett amerikai barátjától, az újságírótól, Ernestótól, aki próbálta rávenni, hogy költözzék hozzá Miamiba. De hát Aljosának nem volt kedve Miamihoz, talán lehetősége sem, mire a Papa rátukmált egy csekket, egy érvényes és üres csekket a saját aláírásával, hogy ha bármikor bajba kerül, nyugodtan használja fel. Moszkvába hazatérve Aljosa is, mint annyi spanyolos, felkerült a gyanús személyek listájára. 1940-ben házkutatást tartottak nála. Megtalálták a csekket. Imperialista csekk volt. Hiába bizonygatta, hogy neki a csekk emlék, amúgy se válthatná be Moszkvában Ernest Hemingway aláírásával - azok, akik házkutatást tartottak nála, nem tréfáltak. Több mint egy évtized múltán szabadult: írt is egy kedves levelet a Papának, aki persze rögtön válaszolt neki. A levél ott van a Finca Vigia gyűjteményében. Milyen kár, hogy maga már sosem láthatja, mert nem tanácsolom, hogy azzal az őrrel még egyszer ujjat húzzon. De gondolja csak végig - Aljosa ül a börtönben, és azon morfondírozik, ugyan miért fogadta el a csekket az Öregtől, meg hogy miért nem értik meg, az Öreg csak jót akart, meg hogy ő is a nagy közös ügyért küzdött, amelynek a Papát is sikerült megnyerni, és amelyben ő Lukács tábornokot szolgálta csupán. S innen már voltaképpen mindegy, milyen ügyet szolgált Lukács tábornok. Kiderült, hogy sok gazdája volt, mégis megölték.

Ritkán szoktam félbeszakítani azokat, akik a Papáról mesélnek nekem, s még ritkábban az olyan koronatanúkat, mint amilyen Roberto Sottocurto is volt. Egy tengerparti házban ültem vele, ahová mentőautó szállított át, amikor a kórházból nem csekély bürokratikus huzavona után elbocsátottak, mert hiszen nem voltak papírjaim, amelyekkel igazolhattam volna, hogy én vagyok én, s így legalább a pulóveremet, jelenleg egyetlen ruhadarabomat visszakaphattam volna, zsebében azzal a néhány dollárral, amit Mexikóból sikerült átmentenem, miután kifizettem Villareal és a magam útját a halászbárkán. Most azonban meg kellett kérdeznem, igaz-e a történet Aljosáról.

- Igaz. És az is, hogy Aljosát nem törte meg a börtön. Egy Moszkvában élő spanyol nőt vett feleségül, és megírta az emlékiratait. Ha érdekli, megvan a könyvtáramban, elküldte nekem. A kérdése azonban nagyon is helyénvaló. Ha végiggondolom, mi jelentett nekünk Spanyolország, akkor azt mondom magamban: nem, nem lehetett igaz. Mert annak dacára, hogy elvesztettük a harcot, ezt be kell vallanunk, a mozgalom erkölcsi győzelmet aratott ott. Nem ismétlem a neveket, nem mondom azt, hogy Rafael Alberti és Pablo Neruda, Nicolás Guillén és Kolcov. De a világ értelmiségének mégiscsak Madrid volt a nagy találkozója. A második világháború alatt nem lett volna olyan szellemi ellenállás Európában, ha nincs a léleknek az a főpróbája, amit Madrid jelentett. Akik ebből kimaradtak, sose bocsátották meg maguknak. Hallott már a nagy amerikai írónőről, Lillian Hellmanról? Valójában ő szervezte meg az amerikaiak lejövetelét Párizsból Madridba, de váratlanul tüdőgyulladást kapott, és Franciaországban maradt. Ezt sohase bocsátotta meg magának.

- Miért fogadott be engem? - kérdeztem. - Tudnia kell, hogy én alig ismerem a Papa életét, a történetbe, hogy így mondjam, utólag csöppentem bele.

- Mert hazátlan - felelte Roberto Sottocurto, az orvos.

Vörösbort kaptam, és finom sajtokat, sózott tengeri halat és rákokat: a házban ketten éltünk, az orvos meg én. Az egész napot mégsem tölthettem faggatózással, kérdezősködéssel. A kényszerű kiabálás is fárasztott, így délutánonként szieszta helyett átvonultam a könyvtárba, hogy átlapozzam Alekszisz Eisner emlékiratait, Robert Capa fényképalbumát, és legalább belenézzek azokba a külön tárlóban őrzött könyvekbe, amelyek így vagy úgy, de a Papára vonatkoztak.

Különös, hogy Roberto szinte mindenről beszámolt, aminek szemtanúja volt a Finca Vigián. A tengeralattjáró-kalandról azonban mélyen hallgatott. Szívesebben ecsetelte, hogyan lubickolt Ava Gardner a Papa úszómedencéjében, milyen féltékeny volt az olasz lányra a Papa felesége, s hogy miként ébredt féltékenység a Papában egy-két látogatóra. De a tengeralattjárókról, a németekről egyetlen szót sem ejtett. Sürgetésemre mindig azt felelte, majd holnap, ráérünk még, meg azt is elejtette egyszer, hogy az nem egészen úgy volt - míg végre kicsikartam belőle az ígéretet, hogy másnap este kérdéseket tehetek fel neki Duarte és a Farkas, a Kenguru és a Papa szerepéről. Mi történt, amikor tudományos sombrerót nyomtak a

fejükbe, és mágneses aknákkal, dinamittal, páncéltörővel támadtak a hatalmas német tengeralattjárókra.

Alig hangzott el az ígéret, megcsörrent a telefon: engem keresnek, jelezte az orvos. A magyar konzul hívott. Feltűnően kedves volt: hosszan érdeklődött a hogylétem felől, megkérdezte, lekerült-e már a gipsz az alkaromról, és hogy begyógyultak-e a horzsolásaim. Micsoda öröm volt magyarul beszélnem. Sottocurto tapintatosan kiment a kertbe, amíg én nem tudtam betelni anyanyelvem szépségével odabent. Aztán egy váratlan fordulat lehűtött. A konzul közölte, hogy a kubai hatóságok befejezték határátlépésem vizsgálatát. Villarealt, valamint a hajó matrózait felmentették. Engem viszont nemkívánatos személynek nyilvánítottak, mivel nem tudtam magam iratokkal igazolni.

- A határőrségen igazoltam magam.

A konzul arra hivatkozott, hogy jelenleg nem állnak iratok a rendelkezésemre. Készséggel kiállít nekem egy hazatérési engedélyt, a követség kölcsönzi a repülőjegy árát. Megkérdezte még, mikor kívánok utazni, mire én találomra azt feleltem, holnapután.

- Késő. A holnapi géppel utazik - mondta.

Nem volt értelme vitatkozni. Külföldön vagyok. Ha szállodában kellene laknom, egy-két napot sem tudnék kifizetni a pár dolláromból. Tartózkodásomnak célja nincs, hiszen a Finca Vigiára úgysem jutnék be újra. Párizs pedig épp oly elérhetetlen messzeségbe került tőlem, mint az a távoli ígéret, hogy Rosenblatt úr lapjában világszenzációt tehetek közzé, és Riffaguerre professzornak végre benyújthatom a disszertációmat.

Kimentem a kertbe és arra kértem Roberto Sottocurtót, mesélje el, hogyan fogták el annak idején a németeket.

4

- Szent igaz, ötvenhét napig jártuk a tengert. Ez az ötvenhét nap nem csupán várakozással és felkészüléssel telt - reméltük, hogy végre találkozunk németekkel. A rádiónk alig működött, mert Duarte nem tudta kezelni azt a drága készüléket, amelyet a Papa a havannai amerikai követség segítségével szerelt be a hajóba. Amikor pedig végre rádiójeleket fogtunk, - egy kubai parti őrtoronyét, ahol a benzinünket rejtettük el kannákban. Meglehet, Duarte a bűnös abban, hogy a Pilart messze elkerülték a német tengeralattjárók. Amikor mi láttunk valami gyanúsat a

tenger felszínén, megpróbáltuk jelenteni a hírszerzésnek Guantanamóra. Persze kérdés, hogy valóban tengeralattjárót láttunk-e, vagy csak a hullámokat hasító kardhalakat, hatalmas barrakudákat. Lőttünk is nemegyszer: a dagállyal felszálló flamingókra, íbiszekre, riadt kakukkokra - de persze ijedtünkben, mert mindig azt hittük, hogy a partra kiszökött német katonák mozgolódnak. A Papa folytonosan arra biztatott bennünket, hogy az ezernyi lagúnában, partbeszögellésben, öbölben, a mangrovebokrok mögött vitorlás hajók árbocát lessük, mert tény, hogy ha elsüllyedt egy tengeralattjáró, legénységének, már ha egyáltalán életben maradt valaki, partra kellett szállnia valahol. De az árbocok, amelyeket üldözőbe vettünk, két bahamai halászhajóé voltak; alighanem Camagüeynél tévedtek el, bármily hihetetlennek tűnt ez akkor. Mert nagyobb halakat inkább arrafelé lehetett fogni, amerről jöttek, és Kingstonnál különben is tengeri blokád alá vették az észak-kubai partot. De a halászokat átengedték, mi meg megrohamoztuk a hajóikat, mire két nő jelent meg a fedélzeten, halászfeleségek, és azt mondták, hogy a férfiak a parton sózzák a halat, mert elfogyott a jegük, amivel szállíthatnák.

Vártunk, egyre türelmetlenebbül, és veszekedtünk, és persze ittunk. A Kengurunak gyorsan fejébe szállt az ital, amilyen hatalmas volt a teste, olyan rosszul bírta az alkoholt, a Papa meg töltött neki akkor is, amikor már látta, hogy a rum megszédítette. A Papa szerette a feszültséget. S igazat szólva, unatkoztunk a hajón.

A Pilar beázott az éjszakai nagy esőktől. Lábasokat tettünk az eresztékek alá, azokba csorgott a víz. A kapitányunk, Gregorio egyben szakács is volt, érthető, hogy egy szakácskapitánynak, amikor a vízzel kell felvennie a harcot, tüstént a lábasok jutnak az eszébe. Felriasztottunk parti szénégetőket, halat sózó halászokat, egy alkalommal ostrom alá vettünk egy lagúnát, holott sejthettük volna, hogy csak az alkonyattal felénk szálló moszkitósereg rajzol különös ábrákat az égre, nem pedig a füst, amelyet a tengeralattjáróról menekülő németek gyújtottak.

A legfontosabb expedíciónk a következőképpen zajlott le. Partra szálltunk az egyik szigeten, ha jól emlékszem, Antónban, de az is lehet, hogy Romanón, vagy Cocón. A távcsővel lábnyomokat láttunk a vakítóan fehér homokban. Néptelen sziget volt, hajdanán a franciák próbálták betelepíteni, ám erről mindössze egy zátonyon fennakadt hajóroncs és néhány ott maradt kalyiba tanúskodott. A lábnyomok emberi ürülékhez vezettek. Mi diadalmasan húztuk elő övünkből a machetét, és piszkáltuk az

ürüléket, hogy ugyan mit ehettek azok, akik itt hagyták. Friss húst, egy borzét, vagy tán vaddisznóét, vagy csak növényeket. Ha húst, akkor fegyverük van, és akkor mégiscsak németek lesznek. A nyomukba szegődtünk a dzsungelen át. Ártalmatlan szénégetőkre bukkantunk. Egyetlen németet sem találtunk.

Nem voltam végig ott az expedíción. Csak három hónapot töltöttem velük. De míg ott voltam, nem láttam se tengeralattjárót, se németet.

A magánexpedíció után a Papa eltűnt Kubából. Az európai hadszíntérre vetette a sorsa, én meg itt maradtam. Amikor a háború után újra találkoztunk, s már nem Martha, hanem Mary volt a Papa felesége, egyre gyakrabban jöttünk össze a Fincán. Mi, a régiek, Don Andrés, a pap, Gregorio, a kapitány, a Kenguru és a többiek. Akkor hallottam én is azokat a történeteket, amelyekről úgy hittem, nagyjából és egészében a szemtanújuk voltam. Hogy miként szálltunk partra zsákba varrott géppuskákkal az öbölben, s hogyan üldöztük a *krauto*kat, hogy az egyik *krautot*, akinek üszkösödött a lába, felhoztuk a Pilar fedélzetére, hátha beszélni fog, merre járnak a társai - de egyetlen szót sem húztunk ki belőle, beteg volt, s már nem érdekelte, mi lesz a sorsa. Én úgy gondolom, hogy ha beteg lett a Pilar fedélzetén, hát hozzám fordultak volna - de meglehet, hogy éppen akkor a szárazföldön tartózkodtam, és nem az expedícióval a hajón. Mindenesetre úgy mesélték egymásnak a történeteket, az elfogott tengeralattjáró legénységének a históriáját, mint akik valóban végigélték, és véghez vitték azokat a hőstetteket, amelyekről regélnek. Nem tudom. A Farkas talán mesélhetett volna erről egyet s mást, hiszen állítólag az ő repülőgépe volt az, amelyik eltalálta a tengeralattjárót. Villareal talán tud erről valamit, mert ő végig ott volt az expedíción. De ha a rideg tényeket nézzük, akkor azt kell megállapítanunk, hogy a felfegyverzett motoros hajó és a vagyont érő rádiókészülék nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Tudom, a Papa megírta a történetet. Életében viszont nem tette közzé. És én nem tudom, melyik történetet írta meg: azt, hogy a machetével az ürülékben kotorászunk, s abból akarjuk kideríteni, merre menekült az ellenség, vagy azt, hogy vakmerő férfiak megtámadják és megsemmisítik az ellenséget. Azt az ellenséget, amelynek a felderítéséhez az ő hírszerzésük is hozzájárult. Nem tudom. Nem tudom. Én úgy látom a Papát, mint aki felőrlődött a lényét jellemző kettősségben. Egy macskát nem tudott megölni, de közben oroszlánokra vadászott. Folytonosan félt valamitől, és félelmét úgy próbálta legyőzni, hogy minduntalan veszélyes kalandokba

bocsátkozott. Az bizonyos, hogy jártak erre tengeralattjárók. Az is, hogy az egyik elsüllyedt. És nekünk, az utókornak, igazából az a kötelességünk, hogy odaajándékozzuk ezt a tengeralattjárót a Papának, még ha sejtjük is, hogy nem az ő nevetséges tányéraknái, nem az ő gépfegyverei süllyesztették el. Ha egyszer megírja a disszertációját, írja benne azt, hogy hős volt. Tengeralattjárókat győzött le és vadállatokat. Mindenki hős, aki nem áruló.

Megzavart a doktor elbeszélése. S igazából nem hittem neki. Hiszen bevallotta, hogy nem volt velük végig a tengeren. Arra viszont tökéletesen emlékszik, milyen nagy kedvvel színezték ki a tudományos expedíció katonai sikereit a Finca Vigia elhúzódó estéin, az úszómedence mellett, ahol egykor Ava Gardner fürdött. „Mindenki hős, aki nem áruló." De hiszen ez a történet csupa árulás! Nemcsak Duarte árulásáról van szó, hanem a Farkaséról, s talán Bob Hayden fiáéról is. Ha lesz alkalmam végiggondolni és összegezni Ernest Hemingway kubai korszakát, akkor majd megpróbálok rámutatni - külön hangsúlyt helyezve Riffaguerre professzor elméletének megcáfolására -, hogy a cselekvés maga egyszerre áldás és átok. A tartalma dönti el, miképpen minősítsük. Volt, aki csak azért követte a Papát a Pilar fedélzetére, hogy ölhessen - a gyilkolás lehetősége csábította. Mások csak akkor nyúltak fegyverhez, amikor a szabadságukra vagy mások szabadságára törtek: Sottocurto és Aljosa, Lukács tábornok és maga a Papa.

- Nem beszélhetnék Villareallal? - kérleltem az orvost, hiszen fogytán volt az időm.
- Hosszú tengeri utat tett meg Villareallal, miért nem akkor kérdezte? Megállapodtunk tehát? Volt tengeralattjáró és voltak németek.
- Megállapodtunk.

Az orvos ekkor egy apró fémtárgyat húzott elő a zsebéből.

- Tessék. Egy golyó. Én operáltam ki a Papa testéből. Ez sosem volt a múzeumban. Tegye el emlékbe. Magának adom.

5

Hazatértem után hiába kértem kiutazási engedélyt Párizsba. Telefonon hívtam fel Rosenblatt urat, hogy elkészültem a cikksorozattal, és ha nem is tudom a választ minden rejtélyre, megszólaltatom a Papa életének szemtanúit.

Rosenblatt úr lekötelezően kedves volt. Budapest, lihegte, nagyszerű város, Kelet Párizsa. Igaz, ő még nem járt ott, de ezt egybehangzóan állítják. Ami a történet közlését illeti, ebben sajnos nem segíthet, mert időközben jelentkezett nála egy kubai újságíró, bizonyos Norberte Fuentes, aki valamennyi, még életben lévő szemtanúval beszélt. Az adatokat gondosan ellenőrizte, nem pusztán személyes benyomásait gyűjtötte össze. Amint megjelenik a cikksorozat, feltétlenül küld nekem belőle példányt.

Amikor Riffaguerre professzor Budapestre érkezett abból az alkalomból, hogy díszdoktorrá avatják az Akadémián, ott voltam a székfoglalóján. Ernest Hemingway kubai korszakáról beszélt. A székfoglaló azzal zárult, hogy az életrajzi tényeknek ugyan kevés a jelentőségük, de akadhatnak alkotók, akik a művészet bűvös köréből mintegy kilépnek az életbe; nem csupán az élet teremti alkotásaikat, hanem maga az életük is alkotássá válik.

Ezt én a magam életéről nem mondhatom el. Az ápolói szakmát is otthagytam, mert lehetőségem nyílt rá, hogy tördelőszerkesztőként dolgozzam egy nagy képeslapnál, ehhez korrektori tapasztalatom is hozzásegített.

Párizsban azóta sem jártam, a feleségemmel és a két gyerekkel mindössze két napra rándultunk át Bécsbe, mert itthon nem lehet eldobható papírpelenkát kapni.

Nem mondhatom, hogy elégedetlen vagyok, de azt sem, hogy elégedett: amikor este lehunyom a szemem, tengeralattjárókról álmodom.

VÉGE